Matericul

Adunare de cuvinte folositoare pentru maici,
tipărite pentru prima oară în limba română,
cu o prefață de Virgil CÂNDEA
și cu un prolog de EUFRASIA Poiană,
stareța Sfintei Mănăstiri Dealu

*Colecția "Comorile Pustiei"
alcătuită la inițiativa unor monahi români
de la Sfântul Munte Athos
apare cu binecuvântarea*

***IPS NICOLAE,
Mitropolit al Banatului***

Colecție îngrijită de Ignatie Monahul

Editura ***Anastasia***
1995

Coperta și viziunea grafică
Doina DUMITRESCU

Prefață

Spunea Sfântul Vasile cel Mare: „Una este fapta bună a bărbatului și a femeii, deoarece și alcătuirea lor este de aceeași vrednicie, precum și răsplata asemenea pentru amândoi"[1]. *Iar Cuvioasa Domnina învăța: „Fapta bună nu se deosebește în bărbătească și femeiască, nici înțelepciunea nu se împarte în două, fără asemănare una cu alta; căci deosebirea stă în trupuri, nu în suflete. Întru Iisus Hristos, după dumnezeiescul Apostol, nu este bărbat și femeie" (Gal. 3, 28)*[2]. *Cu atât mai mult în viața monahală legământul fecioriei șterge deosebirile între partea bărbătească și cea femeiască, monahii și monahiile fiind deopotrivă „îngeri în trup". Așadar, trăirea celor ce fug de lume trebuie să fie aceeași și povețele după care își petrec nevoința la fel. În scrierile Sfinților Părinți nu aflăm alcătuiri anume pentru femei sau pentru bărbați. Chiar când sfaturile sunt date unei ucenice, ca în tratatul* **Despre feciorie** *al Sfântului Atanasie cel Mare*[3] *sau în* **Cuvântul către monahia Xenia** *al Sfântului Grigorie Palama*[4], *chiar când cuvintele folositoare de suflet au fost rostite de pustnice vestite, ele sunt pentru toți, fără deosebire, bărbați sau femei. În* **Pateric** *cuvintele Sarrei sau Singliticbiei au același loc și autoritate ca și cele ale lui Antonie, Macarie și Pimen.* **Avva** *sau* **amma** *sunt sfătuitori*

la fel de ascultați. Pe tărâm duhovnicesc, femeile puteau adesea întrece pe bărbați în înțelepciune, fapte bune și tărie. Este chiar învățătura ***Patericului****: „Au venit la dânsa (la amma Sarra, n.n.) pustnici mari din părțile Pilusiului. Și când mergeau ei, ziceau între sine: «Să smerim pe bătrâna aceasta.» Și i-au zis ei: «Vezi, să nu se înalțe cugetul tău și să zici că, iată, pustnicii vin la mine, care sunt o muiere.» Le-a zis lor maica Sarra: «Adevărat, cu firea sunt o muiere, dar nu cu mintea»"*[5].

Există totuși partea proprie femeilor în trăirea creștină. Este știut rolul lor în apărarea cinstirii icoanelor.[6] *Cu mult timp înainte de lupta lor anti-iconoclastă, avva Visarion povestea despre un frate ce trăia într-o peșteră, împletind funii în deplină tăcere: „Am aflat că a fost muiere cu firea" și, minunându-se, a adăugat: „Iată cum și muierile biruiesc pe Satana, iar noi prin cetăți petrecem cu neorânduială"*[7]. *Că în țara noastră și pretutindeni în lumea creștină se vădește o mai mare chemare a femeilor spre monahism este un fapt atestat statistic. Despre trăirea lor pilduitoare citim de curând în* **Convorbirile duhovnicești** *publicate de P.C. Ieromonah Ioanichie Bălan.*[8] *Mărturisirile, sfaturile, „cuvintele" maicilor cuprinse în această carte se disting prin note de umilință și bucurie care le dau o mare putere ziditoare. Ea vine, poate, și din faptul că monahia nu are, ca monahul, vocația studiilor teologice înalte, a preoției și arhieriei, nici*

primejdia călătoriilor dese. Trăirea duhovnicească, viața liturgică și, îndeosebi, ascultarea ocupă principalul loc în sporirea lor. „Puterea multă" a „graiurilor" lor, învăluite în modestie și discreție, vine dintr-o experiență lăuntrică dobândită prin rânduiala cea mai aspră a vieții călugărești.

Vrednicia viețuirii monahale feminine era, firește, cunoscută și în Bizanțul veacului al XIII-lea, dar nu atât întru lauda cuvioaselor maici de altădată, cât pentru încurajarea și povățuirea ucenicei sale Teodora, monahie de viță împărătească[9], *iată că un duhovnic cunoscut azi numai prin alcătuirea despre care este vorba aici, avva Isaia*[10], *a adunat într-o carte cuvinte și învățături ale pustnicelor, carte mai cunoscută apoi, după pilda* ***Patericului****, sub titlul de* ***Materic****.*

Matericul *s-a bucurat de primirea și răspândirea cuvenită în obștile de monahii, dar și de monahi, judecând după faptul că mai toate manuscrisele pe care le cunoaștem au fost păstrate în mănăstiri de bărbați. Dar între edițiile moderne de scrieri ascetice cartea a fost uitată. Abia în 1885 ea a fost tălmăcită în greaca nouă de Nichifor din Chios și publicată la Ermoupole de arhimandritul Hristofor.*[11] *Marele duhovnic rus Teofan Zăvorâtul (Gheorghe Govorov, episcop de Tambov, apoi de Vladimir) a făcut apoi traducerea rusească, apărută la Moscova în 1891 cu cheltuiala Mănăstirii Sfântul Pantelimon de la Muntele Athos*[12], *încredințat că „nu există (încă) la noi cărți destinate anu-*

me monahiilor" [13]. *O mai veche tălmăcire românească, de acum două veacuri, n-a fost publicată niciodată.*

Pentru soarta vitregă a cărții în vremurile mai aproape de noi, o explicație s-ar putea afla în studiile celor doi cărturari catolici Jean Gouillard [14] *și Irénée Hausherr* [15] *care au descurajat interesul pentru o alcătuire al cărei autor cutezase să pună pe seama unor vestite pustnice, între cuvintele lor autentice, „graiurile" altor, nu mai puțin vestiți, părinți ai pustiei egiptene. Amândoi autorii amintiți dau exemple de asemenea „împrumuturi", întrerupându-și apoi exercițiul critic, convinși de inutilitatea de a prelungi demonstrația despre lipsa de originalitate a compilației avvei Isaia care, arată Hausherr, „prescurtează, glosează, interpolează, comentează fără scrupule (...) pretinsele apoftegme ale maicilor (...). S-ar putea chiar (dar e puțin probabil) ca Isaia să fi alcătuit unele din ele în întregime"* [16].

Și totuși, după aceiași învățați, ***Matericul*** *este mai mult decât o pildă a modului în care se alcătuia o carte în faza târzie a literaturii bizantine. „Scrierile acestui Isaia – mărturisește Hausherr –, dincolo de interesul lor filologic, ne-ar putea aduce puțină lumină asupra perioadei de trecere de la școala lui Simion Noul Teolog la palamism"* [17]. *Tot Hausherr văzuse mai înainte în Materic „o etapă între Simion Noul Teolog și isihasmul secolului al XIV-lea".* [18] *La fel, Gouillard arăta că „prin lecturile*

sale preferate (Isaac, Scărarul, Maxim, Thalasie etc.), prin întâietatea isihiei și rolul fundamental al rugăciunii inimii, Isaia ne face să ne gândim la isihasmul veacului următor. El îl anunță." [19]

*Într-adevăr, multe „cuvinte" citate de avva Isaia sunt comentate de el cu adaosuri despre liniște (****hesychia****) și tăcere (****siôpê****) care îngăduie cititorului o mai adâncă înțelegere a textelor. Avva este un dascăl al păzirii minții, al nevoințelor, al citirii* ***Scripturilor****, al dobândirii lacrimilor și rugăciunii lui Iisus, povățuitor după propria sa trăire, iar nu un simplu compilator.*

Aceste calități ale ***Matericului*** *răscumpără cu prisosință „lipsa de originalitate a lui Isaia"* [20] *în care Gouillard vedea „mai degrabă un nevoitor ale cărui preocupări, toate, sunt centrate pe gândul la moarte, la judecată, la mântuire și la activitatea ce trebuie desfășurată în acest scop"* [21]. *Pentru că, dincolo de aceste preocupări care nu au de ce să fie reproșate unui monah, avva Isaia era încredințat că „isihia hotărăște viața călugărului: ea este calea strâmtă, singura care duce la viață, cea mai mare lucrare, mai grea decât oricare alta în cântarul faptelor bune"* [22]. *Și, adăugăm, problema „originalității" nu se punea, pe vremea avvei Isaia, în termenii criticii de texte moderne.*

Până la cercetarea atentă care să pună în lumină ceea ce duhovnicul maicii Teodora aduce nou față de scrierile de până la el, ***Matericul*** *a rămas un povățuitor de nevoință creștină mereu*

răspândit prin copii manuscrise, iar în zilele noastre a îndemnat la alcătuiri asemănătoare. P.B. Paschou a publicat în 1990 un **Nou Materic**, cuprinzând „izvoare necunoscute și inedite, patristice și ascetice, despre cinstitele și sfintele femei"[23], iar D.G. Tsami, în 1990-1992, sub titlul **Materic**, o amplă culegere de „povestiri, cuvinte și vieți ale sfintelor maici ale Pustiei, ale femeilor nevoitoare și cuvioase ale Bisericii Ortodoxe"[24].

Am semnalat recent[25] un manuscris care, după aspect și limbă, pare a fi o copie făcută în Moldova, către sfârșitul secolului al XVIII-lea, a celei mai vechi tălmăciri românești a **Matericului**. Este singurul text complet, tradus după originalul grecesc, ajuns până la noi.[26] A doua versiune, păstrată la Mănăstirea Dealu într-o copie dactilografiată, fără indicații despre traducător și dată, dar într-o limbă românească mai limpede, a încurajat publicarea **Matericului** la noi, pentru folos în primul rând duhovnicesc, dar și ca început al cercetărilor viitoare despre această veche scriere isihastă.

Virgil Cândea

Prolog

Viața creștină cuprinde stări și experiențe diverse, potrivit darurilor Duhului Sfânt, care „suflă unde vrea", după cuvântul Sfântului Apostol Pavel. Una din stările vieții creștine este monahismul, cu trăirile și nevoințele lui. Mentalitatea generală este aceea că monahismul reprezintă o realitate instituționalizată, dar care este și rămâne la marginea Bisericii, oferind unei anumite categorii de creștini posibilitatea trăirii unei credințe radicalizate, care nu ar privi și pe ceilalți creștini.

O analiză mai atentă a lucrurilor ar favoriza o înțelegere mai luminoasă și mai optimistă a monahismului, ar arăta că monahismul, departe de a fi la periferia Bisericii, este de fapt în inima ei. Este locul unde se încearcă trăirea fără risipă a vocației pe care omul o primește în Sfântul Botez, cu un anumit ritm, cu un anumit duh în ambianța eclesială, care fac monahismul foarte repede remarcat.

De îndată ce vom înțelege acest fenomen, înțelegem, așadar, că monahismul, trăit potrivit unei norme proprii de cei care au această vocație, descoperă una din funcțiile esențiale ale Bisericii. Că este bărbătesc sau feminin, monahismul corespunde funcției veghetoare a Bisericii. Privegherea, caracteristică monahului, păstrează, împotriva oricărei uitări, conștiința singurei

finalități care are valoare: aceea de a duce o viață care se dăruiește deplin lui Dumnezeu, cu Hristos Însuși, pentru slava lui Dumnezeu și mântuirea lumii. El este semnul a ceea ce este unic și folositor pentru orice creștin — viața în totală credincioșie față de Dumnezeu.

Apărut și organizat aproape în aceeași perioadă cu monahismul masculin, monahismul feminin are rolul său și importanța sa, deloc insignifiante în Biserică. De altfel, în Biserică nu este nimic neglijabil, orice nevoință își are rostul ei, dacă este după rânduială. De neglijat, de ocolit, de evitat este numai păcatul, de care să ne ferească bunul Dumnezeu pe toți! Chiar dacă prin rânduiala lui Dumnezeu femeia nu are misiuni sacerdotale, răspunderile și slujirile sale sunt multiple și necesare în ansamblul vieții Bisericii.

Dacă în identitatea ei cea mai profundă Biserica se găsește într-o relație de tip feminin față de Dumnezeu — ea este mireasa Mirelui Hristos sau Trupul mistic al Capului, Hristos — călugărițele, în cadrul Bisericii, au sensul chemării lor speciale și conștiința importanței vocației lor. Monahia trăiește viața sa în Biserică fără a avea sentimentul că i s-ar fi răpit ceva. Calitatea ei nu se definește prin vreo reacție inversă față de alte structuri ale Bisericii, așa cum monahismul nu este o stare de reacție inversă față de lume. Călugăria feminină nu este o formă defensivă sau una care s-ar căzni să smulgă bărbaților (chiar și pentru mediul ei restrâns) anumite privilegii care i-ar lipsi. Monahismul feminin nu este o competiție sau o alternativă a celui masculin, sau a darurilor bărbatului în Biserică. Ceea ce interesează călugărița este mântuirea în cadrul aceleiași Biserici, alături de ceilalți, călugări sau mireni. De aceea mănăstirile ortodoxe, fie că sunt de maici sau de călugări, nu sunt închise mirenilor. Aceștia vin în mănăstiri unde capătă alinare, sfat și putere.

Se spune că la noi monahismul este în criză, și în parte este adevărat. Monahismul a apărut, de altfel, într-o stare de criză a Bisericii. Cum „crită" în grecește înseamnă „judecată", monahismul este una din formele prin care creștinul își trăiește cu judecată, critic, cu luciditate, calitatea de creștin. Și a apărut când comunitatea eclesială a simțit nevoia de a vedea și a trăi viața în Hristos și în acest fel. Uneori, monahismul pare în impas. Este așa dacă îl privim dintr-o perspectivă nostalgic triumfalistă, dacă am vrea să facem din el altceva decât este: viață creștină dusă în renunțare. Dacă va fi văzut, dacă va fi înțeles așa, „performanțele" de alt ordin care s-ar putea atinge cu concursul monahilor, nu vor fi monahale.

Nesacerdotal dar consacrat, monahismul feminin a avut parte de aceleași nevoințe (de cele mai multe ori eroice) și de aceleași daruri ca și cel al bărbaților. Despre el s-a scris mai puțin în spațiul creștin-ortodox. Și un lucru caracteristic: nu găsim în monahismul feminin ortodox autobiografii de

sfinte așa cum există în Biserica romano-catolică. De altfel, este destul de delicat ca un sfânt să-și scrie viața. „Apoftegmele" Părinților pustiei au fost cartea de căpătâi a monahului ortodox, bărbat sau femeie.

În spațiul românesc, de multă vreme circulă un fel de „cuvinte" ale maicilor. Nu cunoaștem însă cine le-a scris. Dar știm că în ele găsim sfaturi de la maicile Sara, Theodora, Singliticbia, Matroana, Melania etc., sau sfaturi ale avvei Isaia către maici. De aceea nu este exclusiv un „Matericon", ci o colecție de apoftegme alcătuită în mănăstirile de maici, unde duhovnicul avea rolul său bine determinat. Sfaturi privind viața monahului, isihasmul feminin, înfrânarea limbii, ispitele Satanei, autocunoașterea, liniștea, tăcerea, smerenia, paza gândurilor etc. sunt câteva din sfaturile și învățăturile date de maici maicilor. Departe de a fi o colecție paralelă apoftegmelor Părinților pustiei (Patericul egiptean), această culegere de „Apoftegme" surprinde uneori prin analize mult mai profunde. Dacă, spre exemplu, pentru Sfântul Macarie Egipteanul gândurile care vin peste monah se aseamănă ciorilor care se pun pe pom, acesta rămânând curat după alungarea lor, după cum va rămâne și mintea omului, alungând de la ea gândurile, în „Apoftegmele" maicilor analiza este mult mai adâncă. Iată ce spune Cuvioasa Teodora despre gânduri: „Șezând înăuntrul chiliei tale, păzește-ți gândurile, dacă poți, și atunci vei cunoaște cum și de unde, când și câți și ce fel de tâlhari vor să intre și să fure faptele tale bune... Orice gând, însoțit de o împreună îndulcire și învoire, cade sub judecată... Așadar, să nu socotiți, bunele mele surori, că gândurile nu ne vatămă, pentru că și numai unirea cu ele este judecată, ca și fapta".

Este un lucru bun tipărirea acestor cuvinte ale maicilor din „Matericon". Doresc să se folosească de ele spre mântuire cele și cei ce le vor citi.

Monahia Eufrasia Poiană,
Mănăstirea Dealu

Culegere de îndrumări
scrise de către Avva Isaia,
pentru prea cinstita Maică Teodora

Ți-am primit scrisoarea de Dumnezeu iubitoare și, o dată cu ea, am primit și sufletul tău de Dumnezeu iubitor. În ea ne întrebi pe noi, cei lipsiți de fapte bune și nevrednici chiar de numele de monah, despre închinăciuni, cântare de psalmi, despre cinul vieții monahale și despre rânduiala privitoare la mâncare. Așa cum totdeauna te-am ascultat, îți dau scurt răspuns și la această rugăminte. Îmi e teamă de cuvântul Domnului care zice: cel ce învață și nu face, ca un fățarnic, se va numi mai mic printre cei ce se nevoiesc a intra în Împărăția Cerurilor. Întrucât însă, ascultarea nu este fără răsplată, iar credința și dragostea Lui de noi este mare, de aceea, nădăjduiesc spre toate acestea și spre cinstitele tale rugăciuni și îți scriu, ca și cum aș fi povățuit de ele, după cum mi-ai poruncit.

Părinții înțelepțiți de Dumnezeu spun că sufletul nostru are trei părți: mintea, pe care ei o numesc și putere cuvântătoare, puterea ațâțătoare și puterea poftitoare. În aceste puteri, virtuțile se află în chip firesc și lăuntric, iar viciile petrec din afară, prin pierderea faptelor bune. Virtuțile minții sunt dreapta credință, cunoștința, înțelegerea bună, smerenia, neîncetata aducere aminte de Dumnezeu în inimă, pomenirea morții, gândurile curate, depărtare de lucrurile lumii — depărtare de viață și de deșertăciunile ei, cum sunt: agonisirea, felurite mâncări și băuturi, legăturile nefolositoare cu oamenii și celelalte asemenea, cu care se spurcă sufletul celui ce se liniștește. Tocmai de aceea Sfinții Părinți, după

cum ei singuri au trăit prin pustietăţi şi munţi, tot astfel au rânduit şi femeilor să se liniştească, îndepărtându-se de legăturile şi de orice fel de relaţii cu bărbaţii, pentru ca în felul acesta să se întărească mai bine în fapte bune, în răbdare, prin desăvârşită linişte şi deplină retragere din cele din afară, să-şi desprindă năravurile şi simţămintele, să-şi păzească mintea şi gândurile curate şi să dobândească pe Dumnezeu cu faptele săvârşite în linişte. Faptele liniştii sunt: postul, privegherea, culcarea pe jos, citirea, metaniile în fiecare ceas. Trebuie să facem de fiecare dată cel puţin 100 de metanii; apoi să sărutăm cinstita icoană a prea dulcelui Iisus Hristos şi Dumnezeului nostru, să citim ceva. Cel mai important lucru însă — Doamna şi sora mea — este să stârpeşti răutatea din inimă, prin moartea faţă de lume, prin orice gând de înfrânare, printr-o răbdătoare petrecere în viaţă liniştită, printr-o adevărată smerenie, prin rugăciuni de zi şi de noapte şi prin dragoste pentru Dumnezeu. Cu aceste fapte sufleteşti şi trupeşti, răul se dezrădăcinează, iar binele se vădeşte şi creşte. De altfel, să ştii, Doamnă, că nimeni nu poate face nimic fără ajutorul lui Dumnezeu, aşa cum fără dorinţa şi osârdia noastră, nici noi nu putem izbândi ceva.

Cine a cunoscut dragostea lui Dumnezeu şi îşi aduce aminte de bunătăţile făgăduite şi de binefacerile şi apărările din fiecare zi, cu care Dumnezeu ne izbăveşte din nevoi şi din ispite omeneşti şi de năvălirile demonice, acela nu va şedea în liniştea sa fără o inimă dureroasă. Dacă cei ce iubesc bunurile pământeşti întrebuinţează toate mijloacele, înfruntă orice suferinţă, îşi cheltuiesc puterile şi banii numai ca să nu se lipsească de lucrul dorit, atunci, cu atât mai mult cei ce au îndrăgit bunătăţile cereşti, trebuie să facă orice bine şi să sufere cu bucurie toate necazurile, numai să nu se lipsească de Împărăţia Cerurilor. Şi tu, buna mea soră, întărită de harul ceresc, ai lăsat lumea şi ai părăsit toate la o vârstă atât de fragedă, crezând în Hristos Dumnezeu Care spune: cel ce nu se va lepăda de toată avuţia sa, nu poate să fie ucenicul Meu şi cel ce iubeşte pe tată sau pe mamă sau pe fraţii săi mai mult decât pe Mine, nu este vrednic de Mine; de asemenea: cel ce a lăsat case şi vii pentru Mine, va primi însutit şi va moşteni viaţa veşnică; şi încă: veniţi la Mine toţi cei osteniţi şi împovăraţi şi Eu vă voi odihni. Auzind aceste cuvinte, tu ai crezut — suflet binecuvântat — şi ai săvârşit după credinţa ta, dorind să petreci o viaţă liniştită, slăvită, cinstită şi înaltă. Cu înţelepciune ţi-ai ales această viaţă. De altfel, să ştii că cinstita casă a sfintei linişti e mare şi grea; de aceea are nevoie de temelii puternice şi solide; altminteri, dacă sub cinstita clădire de fapte bune se vor aşeza temelii slabe, ea se va nărui toată, iar căderea acestei bisericuţe va fi mare. Temeliile liniştii sunt: postul cu smerenia, tăcerea, citirea, îndepărtarea de vorbirea cu bărbaţii şi femeile, privegherea, rugăciunea, metaniile multe. Acestea sunt temeliile cinstitei linişti.

În primul rând, Doamna mea, să-ți cunoști scopul pentru care ți-ai lăsat neamul tău și ai ieșit din casa tatălui tău. Fără îndoială că tu ai ieșit ca să urăști lumea și tot ce este în lume, și nu numai ca să urăști cele lumești, ci ca să te și nevoiești împotriva gândurilor pătimașe și desfrânate, ca să nu-ți spurci mintea unindu-te cu ele și să-ți păzești inima curată și înfrântă, în care locuiește Duhul Sfânt, prin mijlocirea rugăciunii neîncetate. Pentru aceasta, de vor năvăli asupra ta demonii cu pofte urâte, înarmează-te cu postul, cu privegherea, cu reaua pătimire, cu liniștea și tăcerea, cu smerenia și rugăciunea stăruitoare și luptă-te împotriva ei ca o credincioasă roabă a adevăratului Dumnezeu, ca să poți spune cu David: întru smerenia noastră Și-a adus aminte Domnul de noi.

Să știi, Doamna mea, că dacă Domnul nu va zidi casa, în zadar se vor trudi ziditorii; cu adevărat, buna mea soră, chiar și cele ce ni se par bune din cele ce facem, dacă ne gândim bine, se vor dovedi a fi rele, vrednice de ocară și de osândă. Căci cine poate să-și ție curăția ca Iosif? Să iubească pe Dumnezeu ca Avraam? Să postească precum Moisi, Ilie și Daniil? Să moară în fiecare zi, ca Apostolul Pavel, ca mucenicii și cuvioasele femei, care pentru Hristos și-au vărsat sângele, sau să-I placă Lui în liniște și să pătimească rău, chiar până la moarte, pentru Împărăția Cerurilor? Dacă mereu îți vei aduce aminte în mintea ta de bărbații sfinți, de prea cuvioasele femei și de virtuțile lor, atunci, desigur

că vei găsi cu câtă desăvârșire au iubit sfinții pe Dumnezeu și te vei mustra pe tine, nu numai pentru că n-ai făcut nimic asemănător, dar nici nu te-ai gândit măcar la una ca aceasta. De asemenea, contemplând bunătatea lui Dumnezeu, după care El a binevoit să Se facă om pentru noi și să moară, tu îți vei socoti toate faptele tale ca pe o cârpă lepădată, ca pe un gunoi, ca pe un nimic. Astfel, Doamna mea, cugetând neîncetat la acestea, alungă mândria sufletească și de vei face ceva bun în liniștea ta cea bună, să socotești acel bun ca pe ceva ce nu prețuiește nimic și nici să nu te gândești că faci o faptă bună; ci disprețuiește toată cinstea și fala lumii, ca pe o cârpă netrebnică. Ține minte, suflet iubitor de Hristos, ca o roabă a lui Dumnezeu, tu ai datoria și să-I lucrezi Lui, îndeplinind cu credincioșie orice poruncă pe care ne-a dat-o Bunul nostru Stăpân. De aceea, când vei împlini toate, atunci cugetă smerită în tine: am împlinit ca o roabă ceea ce ni s-a poruncit, și socotește-te ca o făptură netrebnică. De asemenea, Doamna mea, orice ai face, fă pe ascuns, fă numai pentru Dumnezeu; mustră-te mereu și spune gândului tău: ce gând tâmpit! De ce te înalți? Prima mustrare să-ți fie că tu îți faci voia și că, ceea ce îți dă tăria și puterea într-o asemenea nevoință, este lauda omenească și slava cea bună pe care o ai printre ei; iar surorile care se află în supunere, nu fac cele ce voiesc, ci ceea ce poruncește stareța, chiar dacă ele n-ar voi să facă cele poruncite. Mustrându-ți gândul în acest punct, tu vei putea să scapi, măcar în parte, de cursa demo-

nului mândriei. De altfel, atât în aceasta, cât și în cealaltă, tu nu poți să izbândești altfel decât atunci când vei petrece întotdeauna în liniște. Dacă uneori te vei liniști cu bucurie, iar alteori vei rătăci încolo și încoace, târâtă de demonul iubirii de lume, atunci deșartă va fi osteneala și tot ce vei face va fi fără nici un rost. În asemenea caz, la ce bun să mai trăiești? Dacă însă te vei liniști întotdeauna, vei săvârși fapte bune, te vei socoti mai rea decât toți oamenii, te vei mustra ca pe una ce șezi fără rod în chilia ta și vei fugi de legăturile cu bărbații, atunci fericită vei fi tu între femei și fericită va fi calea pe care ai umblat, despărțindu-te de trup.

Vezi, buna mea soră, să nu te ostenești în zadar! În chilie să nu faci nici mai mult, nici mai puțin din pravila pe care ți-am dat-o ție; tot ceea ce este peste măsură, e de la demon. Mergi pe calea împărătească pe care ți-am arătat-o. Când însă vei voi să faci ceva mai mult, să nu-l faci fără știrea și sfatul meu. Prin urmare, șezând în chilia ta, să ai o lucrare duhovnicească, adică citirea, cântarea de psalmi, rugăciunea, metanii cât mai multe și o mică lucrare de mână. Adu-ți aminte de prea dulcele Iisus, adu-ți aminte de moarte, adu-ți aminte de păcatele de mai înainte și de căderile zilnice, cum sunt: neîngrijirea de orice faptă bună adusă de cel viclean, alunecarea limbii, mișcările necuvântătoare ale mâniei și poftei, rătăcirea minții, gândurile rele. Caută să simți toate acestea în tine și îndată ce vei găsi ceva asemănător, grăbește-te să-l îndrepți și, tăindu-l din rădăcini, aruncă-l departe de inima ta, pentru că altminteri, neghinele răutății vor înăbuși grâul faptelor bune în sufletul tău și te vei dovedi fără rod în ziua Judecății, asemenea celor cinci fecioare nebune, apoi pentru trezirea zdrobirii și râvnei după Dumnezeu din nou să dai de lucru gândurilor bune cum sunt: aducerea aminte de veșnicele munci, de bărbăția mucenicilor, de răbdarea și de minunata tărie a nevoitorilor și nevoitoarelor femei, și de virtuțile tuturor sfinților. Silește-te spre rugăciunea duhovnicească în care ești învățată să te rogi neîncetat, zi și noapte, adică: „Doamne, Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă pe mine, păcătoasa!"

Cugetă întotdeauna în inima ta despre pogorârea lui Dumnezeu la noi, despre prea sfintele Lui patimi, despre Cruce și despre moarte, despre pogorârea în iad, despre tot ce a făcut El pentru noi și ce a făgăduit celor ce rău pătimesc pentru El. Câte și ce fel de patimi n-a suferit pentru noi, oare, Bunul Dumnezeu? Iar eu?

Așa să-ți vorbești, buna mea soră: n-am împlinit nici una din poruncile lui Dumnezeu! El, după negrăita Sa bunătate și nemăsurata Sa iubire de oameni, a izbăvit și mă izbăvește în fiecare zi de înșelările demonice și de năvălirile din partea oamenilor, iar eu, nenorocita și mult păcătoasa, Îl mânii în fiecare zi neîmplinind voia Lui și Îl amărăsc cu gândurile cele rele, iar diavolului, vrăjmașul meu, care în fiecare ceas se luptă împotriva mea, îi fac pe plac, făcându-i voia.

Cugetând la toate acestea, în chilia ta, buna mea soră, vei vedea ce umilinţe şi ce plâns îţi vor veni, ce smerenie şi ce zdrobire de inimă vei dobândi!

Pe deasupra, cercetează ce fel de fapte bune faci, ce ai făcut până acum şi care din ele îţi mai lipsesc? Virtuţile liniştii sunt smerenia desăvârşită, ascultarea desăvârşită, castitatea, postul şi priveghe-rea desăvârşită, mulţimea metaniilor, citirea, tăce-rea, curăţenia, pacea care întrece toată mintea, adu-cerea aminte de Dumnezeu, aducerea aminte de moarte, dreptatea în toate faptele bune. O dată cu aceste lucrări de folos intră în sufletul monahului fericita smerenie; iar prin smerenie, Se sălăşluieşte Dumnezeu într-însul. Sălăşluiască-Se şi în mintea ta Dumnezeu, iar harul Său să coboare asupra ta, du-pă făgăduinţa Sa.

Spune gândurilor rele: duceţi-vă de la mine toţi cei ce faceţi fărădelegea şi faceţi casa Tatălui meu casă de negustorie! Pune deasupra gândurilor tale ca pe o strajă şi ca pe un cap, aducerea aminte de Dumnezeu şi aducerea aminte de moarte, iar ca în-văţător pe prea dulcele Iisus Hristos şi Dumnezeul nostru, neintroducând nimic în chilia ta, nici din cele curate, nici din cele necurate.

Vorbeşte cu tine însăţi: cum am petrecut ziua de astăzi, sau noaptea, sau chiar fiecare ceas din zi şi din noapte? Dacă ai făcut ceva bun, vorbeşte cu smerenie şi cu mulţumire: Slavă îndelung-răbdării Tale, Doamne, slavă iubirii Tale de oameni, Stăpâ-ne, slavă bunătăţii Tale sfinte!

Cugetă la toate acestea în fericita-ţi linişte, înlă-untrul chiliei tale, plângi neîncetat, pentru ca diavo-lul cel de trei ori blestemat să nu te molipsească cu gânduri netrebnice şi rele; să nu-ţi întunece lumina faptelor bune şi să nu-ţi rănească inima cu dorinţe spurcate şi deşarte.

Roagă-te, Doamna mea, pentru pacea a toată lu-mea, pentru mântuirea creştinilor, pentru toţi oame-nii. Roagă-te pentru Domnul — Doamna şi sora mea — şi pentru mine sărmanul, pentru că eu niciodată nici un bine nu am făcut, neavând nici cea mai mi-că urmă de fapte bune, îngreuiat de nenumărate păcate şi patimi, eu, nenorocitul, care scriu şi învăţ pe alţii), iar pe tine să te apere Dumnezeu de orice rău văzut şi nevăzut şi să se împlinească spre împlinirea voii Lui, întru toate zilele vieţii tale!

Iată, Doamna mea, monahie Teodora, o dovadă a dragostei duhovniceşti ce o am pentru tine, eu netrebnicul şi săracul, pe care să o păstrezi spre paza şi întărirea binecuvântatului tău suflet şi trup, căci altfel nu-ţi pot răsplăti după dreptate dragostea ta curată pe care întotdeauna o ai pentru noi, decât printr-o bună dorinţă, ca să treci fără primejdie via-ţa aceasta de scurtă vreme şi cu darul lui Hristos să treci cu bucurie — să intri în viaţa cea viitoare, ca să te bucuri împreună cu prea cuvioasele şi sfintele femei, în vecii vecilor. Amin!

Mi-aduc aminte că odată, sufletul tău nobil — Doamna şi sora mea — a întrebat sărăcia mea cum trebuie cântaţi psalmii. Atunci ţi-am răspuns şi te-am

lămurit prin viu grai cum trebuie să se săvârşească cântarea de psalmi. Acum însă vreau să însemnez acele graiuri şi prin scris, sufletului tău iubitor de Hristos. Ascultă cu luare-aminte, înţelege şi chibzuieşte singură cele ce-ţi scriu.

Toţi oamenii, stând de vorbă cu alţii, ştiu ce vorbesc şi ei înşişi stau de vorbă cu luare-aminte, ascultând cuvintele altora.

Uneori se întâmplă ca în timp ce cei ce vorbesc ştiu ce vorbesc altora, cei ce ascultă, adeseori nu iau aminte bine la cele ce li se vorbesc.

Este oare vreo raţiune în astfel de oameni? Pentru asemenea neatenţie, la cele ce ne vorbesc nouă alţi oameni, suntem socotiţi neraţionali şi netrebnici; atunci, ce fel de nădejde de mântuire putem avea noi, când, începând cântarea de psalmi, aceste cuvinte ale Duhului Sfânt, cu gura le cântăm şi parcă slăvim în cântări pe Dumnezeu, iar cu mintea nu suntem deloc atenţi la cele ce cântăm, când ne predăm mintea domeniului celui viclean şi el, de la începutul cântării, hotărăşte spre grija unor lucruri ce par necesare sau ne umple cu amintiri necurate şi spurcate, şi noi nu simţim nimic din ceea ce cântăm?

Aşadar, buna mea Doamnă, arată măcar o astfel de luare-aminte în vremea cântării psalmilor, cum o ai în vremea când stai de vorbă cu alţii. Dacă nu-ţi vei depune silinţa în privinţa aceasta, atunci cântarea ta de psalmi şi vorbirea ta cu Dumnezeu îţi vor fi spre distrugere şi spre nimicire.

Această osteneală nu va fi numai zadarnică, ci şi vătămătoare. Cel ce cântă astfel, trebuie să plângă şi să suspine, pentru că vrând să-I placă lui Dumnezeu, Îl mânie mai mult cu cântarea sa cea fără rânduială.

Rânduiala cântării trebuie să fie la tine astfel: după apusul soarelui, încuie uşa chiliei tale şi fă cele 100 de metanii legiuite, apoi, ridicându-ţi mâinile spre cer, spune de trei ori: Dumnezeule, milostiv fii mie păcătoasei şi netrebnicei roabei Tale! Spune-o din adâncul inimii, cu suspinuri şi cu zdrobire, mai departe: Pentru rugăciunile Sfinţilor Părinţilor noştri, Doamne, Iisuse Hristoase, Dumnezeul nostru, miluieşte-mă pe mine. Amin! Sfinte Dumnezeule...; Prea Sfântă Treime...; Tatăl nostru...; Doamne, miluieşte (de douăsprezece ori); Veniţi să ne închinăm... (de trei ori) şi începe psalmii, cântând cu toată luarea-aminte două catisme, bate iarăşi 100 de metanii, spune din nou: Dumnezeule, milostiv fii mie... de trei ori; Veniţi să ne închinăm... şi iarăşi două catisme. După terminarea lor, iarăşi 100 de metanii; Dumnezeule, milostiv fii mie păcătoasei... şi Veniţi să ne închinăm... de trei ori; şi încă o catismă. După terminarea ei: Sfinte Dumnezeule..., Doamne, miluieşte de 100 de ori şi metanii 100; Dumnezeule, milostiv fii mie..., Slavă Ţie, Dumnezeul nostru, Slavă Ţie... de trei ori şi Pentru rugăciunile Părinţilor noştri... Apoi închină-te la sfintele icoane şi du-te de te odihneşte. Sileşte-te din toate puterile să fii în biserică o dată cu ultimele bătăi de toacă. Proce-

www.scantopdf.co.uk

dând astfel, vei fi fără primejdie din partea săgeților vicleanului. De altfel, te rog, pe cât se poate, citește mai fără grabă, ca și mintea să înțeleagă ce citești.

Venind în biserică, cântă mijloceasul întâi, apoi așază-te, citește puțin și dacă ai, apucă-te de lucrul mâinilor. Ceasurile să le săvârșești în chilie, astfel: când va fi ceasul trei, scoală-te, fă 50 de metanii și începe să cânți; după terminarea cântării de psalmi, mai fă 50 de metanii și așează-te să citești; tot astfel să faci la ceasul al șaselea și al nouălea. Citește de asemenea rânduiala celor scrise și împlinește cele 720 de metanii.

Închină-te Domnului până la pământ, zi Tatăl nostru și gustă pâinea cea de toate zilele, apoi așază-te și citește în felul acesta. Întotdeauna după cântarea de psalmi trebuie să urmeze citirea și după citire, iar rucodelia. Procedând astfel, tu nu vei cădea niciodată în trândăvie.

Când îți mănânci pâinea în chilia ta, femeia care îți slujește nu trebuie să fie de față; ea, punându-ți în față pâinea, apa și puține verdețuri, să iasă. Când vei termina, cheam-o din nou, căci nu trebuie ca cineva să se uite la cel ce se liniștește, nici chiar când doarme.

Iată, eu ți-am arătat rânduiala celui ce se liniștește pentru Domnul și celui ce dorește să-și plângă păcatele sale.

Roagă-te și pentru mine și pomenește-mă întotdeauna în rugăciunile tale.

Rugăciunile tuturor sfinților să fie cu tine, păzindu-te de orice rău. Amin!

Cât despre cele 720 de metanii, cum erau aceste metanii se știe cu adevărat din obiceiul de obște, se fac 10 închinăciuni, și apoi o metanie.

În mănăstirea Sfântul Sava, fiecare e îndatorat să bată 1500 de metanii din care 150 cu fruntea la pământ, care se bat la fiecare 10 închinăciuni. Se bat înainte de utrenie, pentru care se lovește în toacă, cu o oră înainte de utrenie.

Aceste metanii tu trebuie să le împlinești în tot anul, până la ultima suflare, afară de cazul când ești bolnavă. În Cincizecime până la Duminica tuturor Sfinților, nu trebuie să le bați, precum nici în cele 12 zile ale Nașterii Domnului. Îndeplinește-le 5 zile din fiecare săptămână, în tot anul, fără excepție, dacă vrei să duci o viață neprimejduită de cursele diavolului. Roagă-te și pentru mine, după cuvântul Apostolului care zice: rugați-vă unul pentru altul, ca să vă vindecați.

Adună-ți, Doamna mea, mintea, întărește-ți evlaviosul tău gând și fii cu luare-aminte la cele ce vreau să-ți scriu acum.

Din timpul când omul, căzând de la Dumnezeu prin călcarea poruncii, a fost alungat din rai, diavolul și demonii lui au dobândit o intrare spre gândul lui ca să-l clatine, să-l tulbure și să-l risipească ziua și noaptea, la unul mai mult, la altul mai puțin. Isihastul smerit nu se poate izbăvi altfel de această

înşelăciune a vicleanului, decât prin neîncetata aducere aminte de Dumnezeu. Astfel, el întotdeauna trebuie să repete cu luare-aminte sfântul nume al prea dulcelui Iisus, ziua şi noaptea şi în orice ceas şi în orice clipă, până când se va întări în mintea lui acest cuvânt dumnezeiesc: Doamne, Iisuse Hristoase, miluieşte-mă! Fiul lui Dumnezeu, ajută-mă! Căci această pomenire dumnezeiască alungă, din mintea celui ce se linişteşte pentru Dumnezeu, pe prea răul diavol.

Ţi-am amintit de multe ori, buna mea soră, despre aducerea aminte de Dumnezeu şi acum din nou îţi spun că dacă nu te vei osteni şi dacă nu vei asuda ca să se întipărească în mintea ta şi în inima ta acest Nume înfricoşat, în zadar te linişteşti, în zadar cânţi, în zadar posteşti, în zadar priveghezi. Într-un cuvânt, toată osteneala monahului va fi deşartă fără o asemenea lucrare, fără aducerea aminte de Dumnezeu. Acesta este începutul liniştii pentru Domnul, acesta este sfârşitul. Acest nume mult dorit este sufletul liniştii şi al tăcerii. În aducerea aminte de El se cuprinde bucurie şi veselie, lăsarea păcatelor şi bogăţia faptelor bune. Acest Nume prea slăvit şi înfricoşat prea puţini au putut să-L dobândească în linişte şi în tăcere. Altfel, nici nu poate omul să-L primească, chiar de se va sili mult. De aceea, ştiind puterea acestui cuvânt, eu întotdeauna mă bizui pe dragostea ta întru Hristos, ca să te linişteşti şi să taci; căci prin mijlocirea acestor fapte bune se îmbogăţeşte în noi aducerea aminte de Dumnezeu.

Cine nu pătimeşte rău ca să aplece mila lui Dumnezeu spre dânsul, mai ales când el însuşi vrea să întoarcă din nou vrednicia de mai înainte a celui ce se linişteşte, care bate şi caută întotdeauna? Cine nu se va îngriji să dobândească iarăşi, prin luare-aminte şi credinţă, prin linişte, prin tăcere şi osteneală, ceea ce a avut la început Adam, spre odihna şi mângâierea lui şi ceea ce a pierdut din pricina neluării-aminte şi necredinţei?

Strâmtorările şi osteneala, adică postul, tăcerea, privegherea şi orice altă osteneală a sihastrului sunt date omului după întocmirea lui Dumnezeu Cel iubitor de oameni, pentru ca el să nu piardă din nou acel bine pe care cu multă greutate l-a dobândit sufletul său raţional în timpul liniştii sale după Dumnezeu. Pentru aceasta îţi scriu aceste lucruri în chip amănunţit şi-ţi spun aşa, fir cu fir, pentru ca osteneala ta să nu fie fără rost şi deşartă. Tu, buna mea soră şi Doamnă, ai cunoscut că toată lumea zace întru cel viclean şi — cu voia lui Dumnezeu, ai părăsit-o, uşor lepădându-te de toate pentru Domnul. Să nu fie deci osteneala ta deşartă şi nefolositoare!

Râvneşte să placi Bunului Dumnezeu ca o aleasă roabă a Lui, ca în ziua Judecăţii Sale să primeşti din dreapta Lui o cunună neveştejită, înaintea feţei îngerilor şi a sfinţilor. Eu, Doamna mea, mi-am împlinit datoria şi ceea ce ţi-am spus o dată cu cuvântul, acum am îndeplinit cu scrisul. Pentru toate acestea vei da socoteală în ziua Judecăţii, căci ceea ce foarte mulţi monahi nu cunosc, tu ai învăţat în

amănunt, adevărat și fără înșelare. Pentru aceea, trebuie să iei aminte cu frică și cu cutremur și să îndeplinești toate acestea cu grijă și cu osârdie, pentru ca, petrecând zilele scurte ale vieții tale în toată curăția și cinstea, în ceasul morții să ieși din trupul tău înconjurată de bucuriile îngerilor și sfinților.

Rugăciunile tuturor sfinților să fie cu tine, păzindu-te de orice rău!

La acest cuvânt am vrut să mă opresc, dar mi-a venit în minte un alt lucru, pe care m-am hotărât să ți-l expun acum, cu de-amănuntul:

Ascultă, păzește și împlinește cele scrise de mine, Doamna mea; Dumnezeu dă celui ce se liniștește și celui ce-L caută mari daruri, pe care nimeni altul nu le poate primi de la El. Ele sunt următoarele: inimă smerită de umilință, în care este înrădăcinată aducerea aminte de Dumnezeu, aducerea aminte de Judecata viitoare, de moarte; de asemenea, osârdia pentru citit, puterea și tăria de a nu te depărta niciodată de Dumnezeu, puterea de a sta înaintea Lui întotdeauna cu frică și cu cutremur, curăția, blândețea, răbdarea, bunătatea sufletului.

Curând, cel ce se liniștește va primi aceste daruri — Slavă Ție, Mântuitorule, Hristoase! — căci după toate acestea, mult doritul Hristos îi dă acum isihastului, pentru El, sfințirea și sănătatea, iar sănătatea constă în faptul că nu dorești nici cu gândul poftele păcatelor lumești, adică: bogăția, pofta trupească, slava, cinstea deșartă de la oamenii pământești.

Dumnezeu nu-l poate tămădui pe acela care mai înainte n-a căutat și n-a dobândit darurile arătate

mai sus, pentru ca, primind sănătatea fără de nici o osteneală în mare liniște, fără posturi și, în general, fără nici o nevoință în ale liniștii, să nu se întoarcă spre cinstea omenească, să nu se laude că e sănătos și că nu e luptat de patimi și să nu cadă în cursa diavolească, adică în mândrie; căci atunci, cele mai de pe urmă vor fi mai rele ca cele dintâi, pentru că mândria e mai mare decât toate păcatele și toate celelalte păcate vin deja în urma ei. Începutul păcatului — zice înțeleptul — este mândria. În felul acesta, mintea celui ce se liniștește devine îndumnezeită, pentru că el are întotdeauna pe Dumnezeu în inima sa, prin mijlocirea faptelor bune.

O astfel de minte nu poate avea omul cu propriile sale puteri, dar cu aducerea aminte de Iisus Hristos și de moarte, Se sălășluiește Iisus în inima sihastrului și mintea lui devine îndumnezeită. Din luare-aminte și din învățătură în Legea lui Hristos, ea se face împlinitoare poruncilor Lui; prin împlinirea poruncilor se înrădăcinează pururea aducerea aminte de Iisus în inima lui, iar din aceasta, mintea lui devine îndumnezeită.

Ea se face atunci toată a lui Hristos și nu cugetă nimic altceva decât să împlinească poruncile Lui, cu frică și cu dragoste.

Eu Îl slăvesc, Îl cinstesc cu evlavie și Îl laud și mulțumesc lui Dumnezeu, Dătătorul bunătăților Care dă celor vrednici Duhul Sfânt și Care descoperă cele ascunse în dumnezeieștile Scripturi întru Iisus Hristos, Domnul nostru, Căruia I se cuvine slavă, cu Sfântul Duh în vecii vecilor. Amin!

Cuvintele sfintelor femei nevoitoare, cele vrednice de pomenire, culese de Avva Isaia, pentru cinstita monahie Teodora

Așa cum este priveliștea câmpiilor, care sunt pline de tot felul de flori, tot astfel este și cartea mea de față, sfințită și cinstită fiică. Într-însa vei găsi toate florile faptelor bune — atenția minții și învățătura inimii spre înțeleptirea ta și spre mântuirea sufletului tău, dacă vrei.

Adunând cele mai bune flori duhovnicești din câmpia nemuritoare sau din rai, buna mea soră și credincioasă fiică, îți trimit o cunună împletită pentru ca, simțind bunul ei miros, să alergi pe calea faptelor bune și să-ți îmbogățești sufletul cu bogăția cea nefurată. Domnul Slavei să fie cu tine!

1. Fericita Teodora spunea: dacă vrem să trecem fără de poticnire calea acestei vieți ce ne stă înainte, dacă vrem să înfățișăm lui Hristos sufletul și trupul curățite de ranele rușinoase și dacă vrem să primim o cunună de biruință, atunci noi trebuie să luăm aminte de toate cu veghere și considerând plăcerile deșarte ca pe ceva ce nu este nimic, să le trecem repede cu vederea. Nu trebuie să îngăduim minții să se înșele.

2. Fericita Sara zicea: de trei lucruri mi-e teamă: când sufletul va fi să iasă din trup, când va sta înaintea lui Dumnezeu și când se va da cea din urmă hotărâre, în ziua Judecății.

3. Fericita Singlitichia a spus: la început, nevoința și osteneala celor ce se apropie de Dumnezeu în liniște și în tăcere e mare, iar mai târziu e o bucurie negrăită.

Așa cum cei ce vor să aprindă focul, la început se umplu de fum și lăcrimează și nu-și ating altfel scopul, tot astfel cei ce vor să aprindă în sine focul dumnezeiesc trebuie să-l aprindă cu lacrimi și osteneală, liniște și tăcere.

4. Iarăși a zis ea: monahul veghetor se ostenește zi și noapte, în mare liniște și cu blândețe, făcând rugăciuni și zdrobindu-și inima până la lacrimi, ca să primească milă din cer.

5. Întrebat-au surorile pe fericita Singlitichia: Cum putem să ne mântuim? Și ea, oftând din adâncuri și vărsând multe lacrimi, a răspuns: Copii! Noi toți știm cum să ne mântuim! Dar din pricina neglijenței ne

pierdem mântuirea. Mai întâi de toate și mai mult decât toate, trebuie să păstrăm ceea ce a spus Domnul: iubește pe Domnul Dumnezeul tău din tot sufletul tău și pe aproapele tău ca pe tine însuți; iată unde este mântuirea: într-o îndoită iubire.

6. Spunea, de asemenea: și femeile din lume, în aparență, trăiesc în curăție, dar ele au totodată și o nerușinare, întrucât ele greșesc cu toate celelalte simțuri: privesc necuviincios, râd fără măsură — iar noi trebuie să fim mai presus în fapte bune și pentru noi nu este îngăduită privirea deșartă.

Zice Scriptura: ochii tăi să privească drept. Noi trebuie să ne păzim și limba de asemenea păcate, deoarece nu e după lege ca organul cântărilor dumnezeiești să rostească cuvinte spurcate. Noi trebuie să ne reținem nu numai de a vorbi acestea, dar și de a le auzi.

7. Zis-a iarăși: e bine să ne ridicăm de la cele mici la cele mari, căci e primejdios să ne coborâm de la cele mari la cele mici; aceasta o învață Apostolul, când spune: „Cele din urmă uitându-le, întindeți-vă spre cele dinainte".

8. Fericita Melania povestea că un frate, care voia să se lepede de lume, era împiedicat de propria lui mamă, dar el nu și-a părăsit dorința și nu înceta să-i facă supărare, zicând: vreau să-mi mântuiesc sufletul. Neputând să-l împiedice, în ciuda tuturor stăruințelor, mama i-a dat, în sfârșit, voie; dar îndepărtându-se de la ea și făcându-se monah, el începu să-și trăiască viața cu negrijă. S-a întâmplat că

mama i-a murit; peste un an s-a îmbolnăvit și el de o boală grea, așa încât medicii s-au temut pentru viața lui. Atunci a avut o vedenie, a fost răpit de judecată și și-a văzut mama printre cei osândiți; observându-l, ea i-a spus cu multă mirare: Fiul meu, ce-i asta? Unde sunt, dar, cuvintele tale pe care le spuneai, că vrei să-ți mântuiești sufletul? Rușinat de cele auzite, el stătea necăjit, neștiind ce să răspundă. Deodată, s-a auzit un glas care spunea: „Luați-l de aici, Eu v-am trimis după un alt monah cu același nume, care viețuiește în cutare mănăstire". Cu aceasta s-a terminat vedenia și fratele, venindu-și în fire, a povestit celor ce erau de față tot ce i s-a întâmplat. Ca o încredințare de adevărul celor grăite, l-a rugat pe un frate să se ducă la mănăstirea despre care auzise și să vadă dacă a răposat acel frate care purta același nume ca și el.

Cel trimis a găsit întocmai, căci acel monah răposase. Bolnavul, îndreptându-se și întărindu-se, s-a închis într-o chilie și ședea în liniște, îngrijindu-se numai de mântuirea sufletului său, căindu-se și plângând că mai înainte a trăit în neîngrijire. Ajunsese la atâta zdrobire, încât mulți îl rugau să se cruțe puțin, temându-se să nu i se întâmple vreun rău de atâta plâns peste măsură, dar el n-a vrut să se mângâie, spunând: dacă eu n-am putut suferi dojana mamei mele, cum voi putea suferi în ziua Judecății rușinea înaintea lui Hristos și a sfinților îngeri?

9. Odată, fericita Sara, văzând pe o tânără monahie că râde, i-a spus: nu râde, soră, căci prin

aceasta alungi de la tine frica de Dumnezeu și te faci de râsul diavolului.

10. Fericita Teodora povestea că a întrebat o fecioară, bătrână cu anii și sporită în frica lui Dumnezeu, de pricina îndepărtării sale de lume, iar ea, suspinând, i-a vorbit astfel: tatăl meu era blând și liniștit, dar neputincios cu trupul, așa încât toată viața a zăcut în pat. De altfel, când era sănătos, lucra smerit pe câmp și strângea cele necesare pentru casă. El a dus o viață așa de liniștită, încât numai rar de tot stătea de vorbă cu cineva în satul nostru și iubea atât de mult tăcerea, încât cei ce nu-l cunoșteau îl socoteau mut. Mama era o fire cu totul contrară. Ea se interesa de toate, chiar de cele ce se petreceau dincolo de patria noastră. Când vorbea, părea că tot trupul ei e numai o limbă. Ea se certa aproape cu toată lumea. Îi plăcea să bea vin, se îmbăta cu desfrânatele și distrugea casa. Printre altele, nu era niciodată bolnavă. În sfârșit, tatăl meu a slăbit de atâtea boli îndelungate și a murit. Îndată după aceasta, văzduhul s-a tulburat, au început tunete și trăsnete înfricoșate, furtuni și ploi așa de mari, încât timp de trei zile trupul lui n-a putut fi înmormântat. Atunci, toți oamenii din sat, clătinând din capete, ziceau: „Ce răutate neștiută s-a ascuns printre noi! Cu adevărat că acesta este vrăjmașul lui Dumnezeu dacă nici natura nu ne lasă să-l înmormântăm". Mama mea, după aceasta, devenind liberă, s-a dedat și mai mult desfrânării. Mai târziu, când a murit, timpul era frumos, cerul senin și se părea că toate ajută spre a-i face o înmormântare cât mai luminoasă.

Când am trecut de vârsta copilăriei și patimile au început să se trezească și să-mi tulbure inima neîncercată, m-am așezat într-o seară și am început să mă gândesc ce fel de cale să-mi aleg în viață. Să merg oare pe calea tatălui, cu blândețea, cu evlavia și cu curățenia lui? Dar mă gândeam: ce i-a folosit lui acest fel de viață? Toată viața lui n-a avut decât boală și necazuri, iar după moarte, pământul parcă nu-i primea trupul. Dacă o astfel de viață i-ar fi fost plăcută lui Dumnezeu, n-ar fi suferit el atâtea rele. Viața mamei se pare că a fost mai adevărată. Ea a trăit după toate dorințele inimii, a fost întotdeauna sănătoasă și s-a învrednicit de o înmormântare luminoasă, așa că viața mamei e mai bună. E mai bine să cred ochilor mei și să urmez celor ce sunt adevărate. Astfel, mi s-a părut că e mai bine să merg pe calea mamei. Între timp, se înnoptase și eu am adormit. Iată că în vis îmi apare cineva înalt de statură, înfricoșat la vedere, care mă întreba amenințător: Spune-mi — îmi zise — ce gânduri nutrești în inima ta? Tremurând de frică, eu nici nu puteam să mă uit la el, iar el, cu un glas mai înfricoșat, îmi cerea să-i spun despre ce cugetam. Înnegurată de groază, eu am uitat la ce mă gândeam și i-am spus: De nimic nu-mi mai aduc aminte. Atunci, el însuși mi-a amintit de toate. Descoperită, am recunoscut toate și i-am cerut iertare, aducându-i, ca pe o dezvinovățire, pricina care m-a îndemnat să gândesc astfel. După aceasta,

el mi-a zis: Du-te de te uită care este soarta tatălui tău și care este a mamei tale și apoi alegeți-o pe care vrei și, luându-mă de mână, m-a condus. M-a dus întâi într-o grădină plină de tot felul de pomi cu roade, cu frumuseți care întrec orice povestire. Când am intrat noi înăuntru, ne-a întâmpinat tatăl meu și m-a îmbrățișat, numindu-mă copil iubit. Eu îl rugam să rămân cu dânsul, dar el mi-a zis: Acum, acest lucru este cu neputință dar, dacă vei păși pe urmele mele, atunci vei veni aici în scurtă vreme. Eu am început din nou să-l rog pe tata, dar îngerul care m-a adus acolo mi-a zis: Du-te acum și te uită unde este mama ta. M-a dus apoi într-o locuință plină de întuneric și de putoare. Acolo mi-a arătat el un cuptor care ardea cu foc și cu smoală clocotită. Niște fețe înfricoșate ședeau în jurul cuptorului. Eu mă uitam în jos și am văzut pe mama în foc, scufundată până în gât. Ea scrâșnea din dinți, arsă de foc și mâncată de viermi. Văzându-mă, a strigat: Vai mie, copila mea, vai mie pentru păcatele mele cele rele. Cinstita ta curăție mi se părea vrednică de râs și nu mă gândeam să fiu pedepsită pentru desfrânare și neînfrânare; iată ce sufăr acuma pentru o dulceață de scurtă vreme. Ajută-mi, copilul meu! Adu-ți aminte de durerile nașterii și de grijile creșterii și ajută pe mama ta. Cuprinsă de milă, eu întinsesem mâinile spre ea, dar focul mi-a fript mâna așa de rău, încât de durerea cea nesuferită am țipat tare și m-am deșteptat. Din cauza strigătului meu s-au trezit și cei ce erau cu mine în casă și alergând la mine, întrebau din ce pricină

m-am speriat. Eu le-am povestit vedenia și mulțumită lui Dumnezeu, Cel iubitor de oameni, am ales calea vieții tatălui meu.

Iată ce mi-a povestit cinstita soră. Știind, prin urmare, ce munci înfricoșate îi așteaptă pe păcătoși și cât de pline de bucurie sunt locuințele celor ce merg pe calea poruncilor lui Dumnezeu, să ne hotărâm în inimile noastre ca să ne îndepărtăm de rău și să facem binele, pentru ca, prin bunătatea lui Dumnezeu, să moștenim viața veșnică.

11. Prea cuvioasa Pelaghia vorbea despre voia sau îndrăzneala nerușinată care este născătoarea tuturor relelor: voia proprie mistuie ca o flacără de foc toate roadele sufletului. Ascultați acum și ceva despre râs.

Râsul alungă plânsul fericit; râsul nu zidește, ci distruge și pierde cele zidite; râsul întristează și alungă Duhul Sfânt și atrage în suflet duhul cel rău; râsul, aruncând în curvie, descompune trupul, râsul alungă faptele bune, nu-și aduce aminte de moarte și nu cugetă la munci.

12. Tot ea spunea: începutul căderii unui monah este râsul și voia proprie.

13. Prea cuvioasa Pelaghia mai învăța: de se va întâmpla să cădem sub stăpânirea patimilor trupești, să nu pierdem din vedere că trebuie să ne pocăim și să plângem, înainte de a ne prinde plânsul judecății.

14. O monahie a venit la prea cuvioasa Pelaghia și i-a zis: ce să fac cu păcatele mele? Prea cuvioasa a zis: cel ce dorește să se izbăvească de păcate, so-

ră, cu liniştea, cu tăcerea şi cu plânsul se izbăveşte de ele.

15. Iarăşi a zis: plânsul, tăcerea şi liniştea sunt calea pe care mi-au arătat-o Părinţii şi Scriptura. Prin urmare, în linişte plângeţi-vă păcatele, căci nu există altă cale în afară de aceasta.

16. Fericita Teodora a spus: iubeşte tăcerea mai mult decât vorbirea, căci tăcerea este comoara monahilor, iar vorbirea cheltuieşte bogăţia lor.

17. Fericita Sara a spus: ştiu că puţinătatea pâinii şi postul subţiază trupul, dar privegherea sleieşte trupul mai mult decât postul.

18. Fericita Sara a spus: prin nimic nu se smereşte aşa de mult sufletul ca prin puţinătatea pâinii şi a apei. Când duşmanul vrea să cucerească un oraş, atunci opreşte dinainte proviziile de hrană şi apă şi cetăţenii se predau fără să vrea. Tot astfel şi monahul, dacă nu-şi va strâmtora pântecele cu foamea şi cu setea, nu se poate izbăvi de gândurile rele.

19. A zis iarăşi: dacă omul va ţine minte cuvântul Scripturii, care zice că din cuvintele tale te vei îndrepta şi din cuvintele tale te vei osândi, atunci va alege mai bine tăcerea.

20. A zis, de asemenea: aşa cum furul izgoneşte albinele şi atunci le ia dulceaţa lucrării lor, tot astfel şi odihna trupească izgoneşte frica lui Dumnezeu din suflet şi pierde toată lucrarea lui cea bună.

21. Sfânta Singlitichia spunea de prea cuvioasa Teodora că toate cele 40 de zile ea s-a mulţumit numai cu şapte litre de mazăre şi cu o cană de apă.

22. Tot ea spunea: să umblăm cu înţelepciune, căci în simţurile noastre intră tâlharii împotriva voinţei noastre.

Cum se poate să nu se afume înlăuntrul unei case înconjurate de fum, când ferestrele ei sunt deschise?

De aceea noi trebuie să ne reţinem de a ieşi în locurile publice. Dacă socotim că e o ruşine să ne uităm la fraţi sau la părinţi, atunci când ei sunt goi, oare nu este mult mai ruşinos şi vrednic de osândă să ne uităm la oamenii de pe stradă dezgoliţi cu neruşinare, care, pe deasupra, rostesc cuvinte pline de îndrăzneală? Din acestea, de obicei, se nasc închipuiri neliniştitoare şi vătămătoare, dar şi şezând acasă, nu trebuie să dormim, ci să veghem, cum este scris: „vegheaţi".

23. A zis, de asemenea: tu ai biruit dragostea materială şi grosolană de plăceri, dar vrăjmaşul seamănă iubirea de plăceri în simţurile tale. Când te vei înfrâna şi de la această iubire de plăceri, atunci el pune în mişcare războiul nematerial, aducându-ţi în minte feţe plăcute, îmbrăcăminte necuviincioasă, vorbiri urâte.

24. Mai zicea: lucrul vrăjmaşului este să se îmbrace în haine străine şi armele sale să le ţină sub acoperământ. El arată grăunţe de grâu iar sub ele se ascund boabe de mătrăgună. Prin urmare, trebuie să urmărim şiretlicurile lui, trebuie să veghem în toată vremea, întrucât el ne luptă şi cu lucrurile din afară şi cu gândurile dinlăuntru şi mai mult cu cele

din urmă. Ziua și noaptea nu se apropie de tine în chip nematerial.

25. Mai zicea Fericita Teodora: noi, cei ce am primit această chemare, trebuie să păzim cea mai curată curățenie, căci și unii dintre mireni par că păstrează curățenia, dar aceasta nu le folosește la nimic, pentru că la ei nu-și țin curățenia alte simțuri.

26. Iarăși a zis: așa cum viețuitoarele veninoase sunt izgonite de otrăvurile cele mai puternice, tot astfel și gândurile necurate sunt izgonite de rugăciunea cea săvârșită în liniște și cu post.

27. Fericita Teodora a spus: așa cum este leul pentru măgarii sălbatici, tot astfel este monahul care petrece în liniște și tăcere, este înfricoșat pentru gândurile iubitoare de plăceri.

28. Iarăși a zis: postul, la călugări, este o zăbală împotriva păcatului. Cine l-a aruncat, devine un cal ce nu se satură de femei.

29. A zis iarăși: trupul uscat de post al monahului scoate sufletul din adâncul patimilor și alungă râurile iubirii de plăceri.

30. A spus iarăși: monahul cast va fi cinstit pe pământ și în cer și va fi încununat de slavă înaintea Feței Celui Prea Înalt.

31. Tot ea a zis: monahul ce nu-și ține limba, în vremea morții își va cunoaște rușinea sa.

32. Iarăși a zis: lăcomia pântecelui este mama desfrânării, iar cel ce-și stăpânește pântecele își poate stăpâni și patima desfrânării și limba, și toate celelalte patimi.

33. Fericita Teodora se nevoia să nu bea apă 40 de zile și dacă se întâmpla arșiță mare, ea își spăla cănița, și umplând-o cu apă, o atârna în fața ei. Când am întrebat-o, spune Melania: pentru ce faci așa?, ea mi-a răspuns: pentru ca în vremea setei să mă ostenesc mai mult și pentru aceasta să primesc de la Dumnezeu o plată mai mare.

34. Iarăși a zis: bogăția sufletului o alcătuiesc liniștea, tăcerea și înfrânarea. Să dobândim aceste trei virtuți, ca să ne mântuim sufletele noastre.

35. Fericita Singlitichia a spus: dacă în gândurile tale se naște închipuirea unei fețe frumoase, atunci scoate-i ochii acelui chip, dă la o parte plinătatea obrajilor, taie-i buzele apoi uită-te la respingătoarea alcătuire a oaselor goale. Fii încredințată că o dată cu aceasta va fugi toată înșelăciunea. E bine iarăși să ne înfățișăm trupul omului iubit cu răni puturoase și cu puroi sau asemenea unui trup mort.

Mai mult decât orice, trebuie să îmblânzim pântecele.

36. Fericita Sara a zis: cel ce se satură și vorbește cu copiii a și preacurvit cu gândul său. Dacă e așa, atunci cum noi, monahiile, să îndrăznim să vorbim, să mâncăm și să ședem cu fețele bărbătești?

Hristos spune: „De n-aș fi venit și nu v-aș fi spus, păcat n-ați avea, acum, însă, nu aveți nici o îndreptățire pentru păcatele voastre". Așa și noi, cele ce suntem încercate în multe dintre acestea, *vă îndemnăm pe voi, monahiile tinere, să vă păziți cu orice chip de fețele bărbătești, chiar de v-ar fi și frați.*

Cele ce nu vor asculta, în vremea ieșirii vor cunoaște osânda desfrânării lor și în ziua Judecății ne vor avea ca pe niște acuzatoare.

37. Iarăși a zis: omul nu trebuie să primească următoarele două gânduri: al desfrânării și al osândirii aproapelui. Când vrăjmașul vă aduce înainte vreunul dintre ele, atunci trebuie să vă sculați la rugăciune și Dumnezeu vă va izbăvi.

38. Se spune despre fericita Sara că timp de 15 ani a fost luptată tare de demonul curviei și niciodată nu se ruga să i se ia acest război, ci numai zicea: Dumnezeule, întărește-mă!

Se spune așijderea despre ea că, atunci când duhul curviei se năpustea mai tare asupra ei, oferindu-i deșertăciunile lumești, ea a început să se nevoiască mai mult cu postul, cu priveghereа, cu culcarea pe jos și cu rugăciunea. În timpul acestui război, ea s-a suit pe acoperiș și duhul curviei i s-a înfățișat trupește și i-a spus: m-ai biruit, Sara. Ea înså i-a răspuns: nu eu te-am biruit, ci Stăpânul meu, Hristos.

40. Pe Fericita Teodora a luptat-o duhul curviei și a durat războiul ca o pară de foc, zi și noapte, timp de 7 ani. Fericita s-a nevoit luptând împotriva lui, luptându-se cu postul și cu priveghereа, cu liniștea și cu tăcerea și cu rugăciunea. Când s-au împlinit 7 ani, duhul curviei a fugit de la ea, cu darul lui Hristos, și mai mult n-a mai tulburat-o niciodată.

41. Cu privire la gândul curviei, Sfânta Singlitichia a spus: nu cumva vrei să te mântuiești culcată în pat? Nu, liniștește-te, taci, privegheazǎ, postește, plângi și poate Dumnezeu te va milui, căci cel ce nu se ostenește aici, acela va suferi dincolo, în focul cel nestins, împreună cu demonii.

42. Fericita Teodora a spus: grija, liniștea, tăcerea și învățătura tainică nasc frica de Dumnezeu și curățenia. Învățătura tainică este rugăciunea neîncetată săvârșită cu mintea: Doamne, Iisuse Hristoase, miluiește-mă! Fiul lui Dumnezeu, ajută-mă!

43. O soră a venit la fericita Matroana și a întrebat-o: ce să fac? Mă tulbură duhul curviei. Fericita i-a răspuns: Iartă-mă, eu niciodată n-am fost luptată de duhul curviei. Sora s-a smintit de acest cuvânt, deoarece răspunsul îi era peste fire și a ieșit fără să-și ia rămas bun. Apoi s-a dus la Fericita Teodora și i-a spus cele întâmplate, adăugând: tare m-am smintit de acest cuvânt, căci ea a spus ceea ce este mai presus de fire. Fericita i-a răspuns: toate acestea ți le-a spus roaba lui Dumnezeu cu tâlc. Du-te dar, pune-i metanie și roagă-te să-ți lămurească puterea cuvântului. Monahia s-a sculat și s-a dus la Fericita Matroana. Făcându-i metanie, i-a spus: iartă-mă că am făcut o faptă nechibzuită, când am ieșit în mod necuviincios. Te rog, Doamna mea, lămurește-mă cum de n-ai fost luptată niciodată de demonul curviei. Fericita Matroana, zâmbind, i-a zis: iartă-mă! De când m-am călugărit, nu m-am săturat nici de pâine, nici de apă, nici de somn și grija de aceste trei gânduri îngreuindu-mă, nu-mi îngăduie să simt războiul curviei. Monahia s-a dus, întărită în sufletul ei.

44. Fericita Matroana spunea: Domnul meu mi-a zis: „Fă lucrul Meu și Eu te voi hrăni; de unde, nu Mă întreba". Lucrul lui Dumnezeu este mai întâi liniștea, al doilea tăcerea, al treilea rugăciunea, cântarea de psalmi și îngenunchierea, al patrulea citirea, al cincilea lacrimile, al șaselea aducerile aminte de Dumnezeu și moarte, al șaptelea fericita smerenie. Aceste fapte bune însă, tu nu le poți dobândi dacă nu te vei liniști, împotriva tuturor grijilor lumești, chiar de vei învia și morții.

45. Tot ea a spus: răbdarea monahiei se face arătată în liniște și tăcere. Cel ce rabdă până la sfârșit, acela se va mântui, a spus Domnul.

46. Spunea, de asemenea: cei ce săvârșesc călcări de lege în lume, sunt aruncați fără voie în temniță, în fiare și în lanțuri. Să ne închidem și pe noi înșine în temniță. Să ne legăm pe noi înșine, pentru ca prin această pedeapsă de bună voie să scăpăm de pedepsele viitoare. Temnița pentru monah este chilia lui, în care el se liniștește pentru Domnul.

47. Tot ea mai spunea: începe lucrul cel bun al liniștii și nu asculta de vrăjmașul care îți șoptește să ieși din chilia ta, în afară de o mare nevoie și de o trebuință. Prin răbdarea ta, tu vei birui pe diavol.

48. Fericita Matroana spunea despre maica noastră, Sara, că ea a dat dovadă de o atât de minunată și slăvită răbdare, încât se cutremurau de dânsa demonii și îngerii o slăveau. Căci în tot timpul cât chilia fericitei, în care ea se liniștea, se afla pe malul râului, ea, în toți cei 60 de ani ai vieții sale acolo, nu s-a aplecat niciodată spre pârâu ca să se uite.

49. Fericita Teodora spunea unei surori: să știi, fiica mea, că o călugăriță care face prietenie cu mirenii sau cu călugării, se lipsește de prietenia cu Dumnezeu și se află de partea demonilor. De aceea se și numește monahie, pentru că are dragoste și năzuință spre Dumnezeu.

50. Odată, o monahie a venit la cuvioasa Teodora și a întrebat-o despre liniște. Fericita, oftând din adânc și lăcrimând, i-a spus ei: o, sora mea!, m-ai întrebat despre o viață îngerească! A te liniști înseamnă să șezi în chilia ta cu o inimă înfrântă și cu frică de Dumnezeu, înfrânându-te de la pomenirea de rău și de la slava deșartă. O astfel de liniște naște toate faptele bune și păzește pe cel ce o iubește de înfocatele săgeți ale vrăjmașului. Apoi, oftând iarăși, a continuat: o, liniște și tăcere, mama inimii zdrobite, născătoarea pocăinței, oglinda păcatelor! Libertatea pentru lacrimi și suspine! O, liniște și tăcere, împreună-viețuitoare cu smerenia, iluminarea sufletului!, născătoarea blândeții cea împreună-vorbitoare cu îngerii, care ne introduci într-o stare de liniște!, călăuză luminoasă a minții!, văzătoarea gândurilor și împreună-lucrătoarea chibzuinței, însoțitoarea fricii de Dumnezeu. O, liniște și tăcere, tăria postului, înfrânarea limbii și frâul lăcomiei pântecului! Mama rugăciunii, școala citirii, liman neînviforat! O, liniște și tăcere, stăruitoare înaintea lui Dumnezeu, ograda celor mai tineri, dătătoarea înțelepciunii celor nepocăiți, păzitoarea din fața tulburării a tuturor celor ce te iubesc pe

tine! Jugul cel bun și sarcina cea ușoară care odihnești și porți pe cei ce te poartă pe tine! Bucuria sufletului și veselia inimii care numai pe tine te îngrijește, aceea ce vorbești zi și noapte cu Hristos și care ai neîncetat moartea înaintea ochilor! O, liniște și tăcere, care zi și noapte aștepți pe Hristos și îți păzești neatinsă nădejdea ta! Dorindu-L pe El, tu cânți neîncetat: gata este inima mea, Dumnezeul meu, gata este inima mea!

O, liniște și tăcere — nimicitoarea iubirii de plăceri, care schimbi râsul în plâns la cei ce te dobândesc! O, liniște și tăcere — vrăjmașa nerușinării și urâtoarea cutezanței! O, liniște și tăcere — prietena de totdeauna a lui Hristos! O, liniște și tăcere — legătura patimilor! O, liniște și tăcere, câmpia lui Dumnezeu și pomul vieții, care aduci roade bune! Vezi acum, sora mea, cât de mari și cât de minunate sunt bucuriile cinstitei liniști și tăceri?

Sora, plină de lacrimi, i-a căzut la picioare și i-a spus: văd și mă minunez de înțelepciunea dată ție de Dumnezeu și de puterea limbii tale. Prin tine, sufletul meu este acum mântuit, căci a văzut calea cea dreaptă ce duce spre Dumnezeu. Fericita iarăși i-a spus: așa, sora mea! Dacă vrei să-ți mântuiești sufletul, dobândește aceste două fapte bune și cred că — cu îndurările lui Dumnezeu și Mântuitorului nostru, Care pentru noi S-a răstignit — de folos vor fi ele întru mântuirea ta. Fără aceste fapte bune, de-abia se vor putea mântui cei ce au primit făgăduința noastră, chiar dacă cineva, cu rugăciunea, ar opri soarele de pe cer.

51. Avva Antonie îi spunea fericitei Teodora: având frica lui Dumnezeu înaintea ochilor, ne vom aduce aminte totdeauna de moarte, vom urî lumea și tot ce este în lume, vom urî orice odihnă trupească, ne vom lepăda de viața aceasta ca să trăim după Dumnezeu, căci acestea ni le va cere El în ziua Judecății. Vom căuta să ne liniștim, să tăcem, să flămânzim, să însetăm, să priveghem, să fim goi, să plângem, să postim, să suspinăm din inimă, să ne încercăm pe noi înșine dacă ne-am făcut vrednici de Dumnezeu, dacă am iubit necazul ca să-L dobândim pe Dumnezeu, dacă am disprețuit trupul ca să ne mântuim sufletul.

52. Fericita Teodora a întrebat pe Marele Antonie: spune-mi, părinte, cum mă pot mântui eu, o femeie?

Bătrânul i-a răspuns: singur Dumnezeu știe cum trebuie să se mântuiască fiecare. De altfel, îți spun ție, că nu numai femeile ci și bărbații, de nu se vor liniști din partea tuturor poftelor lumești, și nu se vor nevoi spre tăcere, nu pot plăcea lui Dumnezeu și nici să se mântuiască. Du-te dar, dacă vrei să mă asculți și șezi în chilia ta, adună-ți mintea, adu-ți aminte de ziua morții, privește-ți mortăciunea trupului de atunci, primește osteneala, disprețuiește deșertăciunea lumească, stăruie în post, în priveghere și în rugăciune, ca să poți întâmpina pe Hristos cu tot felul de fapte bune. Ține minte iarăși și de aruncarea în iad și cugetă la soarta pe care o au

acolo sufletele! În ce fel de viață amară și fără de răspuns, în ce suspinuri grozave, în ce fel de osteneală și de frică, în ce așteptare fără de nici o bucurie! Ține minte și cugetă la înfricoșata și cumplita judecată și poartă în gândul tău relele pătimiri care așteaptă pe cei păcătoși — rușinea dinaintea lui Dumnezeu, a îngerilor și a tuturor oamenilor, acele chinuri — focul cel veșnic, viermele neadormit, întunericul de deasupra tuturor, tartarul, scrâșnirea dinților, înfricoșările și chinurile.

Cugetă și la bunătățile puse de o parte pentru cei drepți, îndrăzneala față de Dumnezeu, conviețuirea cu îngerii, arhanghelii, cu stăpâniile și cu toți sfinții, Împărăția cu darurile Ei, pacea negrăită și desăvârșita odihnă. Și despre una și despre alta poartă o aducere aminte în inima ta și pentru soarta păcătoșilor suspină, plângi, fii cu inima îndurerată, fiindu-ți frică pentru sufletul tău, pentru ca nu cumva și tu însăți să te numeri printre ei. Pentru fericirea drepților bucură-te și te veselește. În felul acesta, încălzește râvna de cele bune și dorința de a scăpa de cele rele. Caută să nu uiți niciodată de toate acestea. Ori de șezi în chilie, ori de stai în biserică, ori de te duci undeva după o mare trebuință, să ai întotdeauna în inima ta aducerea aminte de toate acestea și nu-ți abate mintea de la ele pentru ca, măcar în chipul acesta, să scapi de gândurile cele necurate și vătămătoare.

53. Sfânta Singlitichia a spus: așa cum o comoară descoperită este furată de tâlhari, astfel își bat joc diavolii de o monahie care iese din chilia

sa, luând-o încoace și încolo, până când o vor scufunda în vreo patimă oarecare; iar cea care petrece în chilia sa, ca o comoară acoperită, nu se teme de răpire, căci un astfel de suflet este păzit de prea dulcele Iisus Hristos și Dumnezeul nostru.

Dacă faci ceva bun în chilia ta, să nu crezi că a plăcut lui Dumnezeu — și nu vei îndrăzni să osândești pe aproapele tău.

54. Tot ea spune: așa cum nu poate crește iarba pe nisip, tot astfel cel ce se îndeletnicește cu distracțiile și vorbirile, nu poate săvârși roade cerești. Domnul spune: Nimeni nu poate sluji la doi domni.

55. Tot ea mai spune: mirenii, cu cât agonisesc mai mult, cu atât mai mult ascund acea agoniseală, încredințându-i pe alții că sunt săraci, iar noi, de îndată ce vom dobândi vreo sporire în fapte bune, ne înălțăm, le lăudăm și le trâmbițăm. De aceea, vrăjmașul duce ca vântul și acea scânteie pe care noi o socotim că este a noastră. Așadar e bine ca, făcând fapte bune, să nu le spunem nimănui. Cei ce fac dimpotrivă suferă o mare pagubă, căci de la ei se ia și ce li se pare că au.

56. Și mai spunea: așa cum ceara se topește în fața focului, tot astfel și sufletul se topește din pricina laudelor și se lipsește de tăria lui. Dacă ceara a fost topită de căldură, atunci răceala o va întări. Dacă lauda răpește tăria sufletului, atunci ceara și liniștea aduc virtutea lui într-o stare de mare tărie.

57. O monahie a venit la fericita Sara și i-a spus: roagă-te pentru mine, Doamna mea. Îi spune fericita: nici eu nu te voi milui, nici Dumnezeu, dacă

tu singură nu te vei milui făcând fapte bune, după cum ne-au învățat Părinții.

58. O monahie a întrebat pe fericita Sara: spune-mi, Doamna mea, cum să mă mântuiesc? Sfânta i-a spus: fii ca o moartă, neîngrijindu-te nici de cinstea lumească, ci liniștește-te în chilia ta, adu-ți aminte întotdeauna de Dumnezeu și de moarte și te vei mântui.

59. A venit odată o soră la fericita Sara și și-a adus cu sine, din lume, mâncare și vin; făcându-i metanie, ea i-a dat tot ce avea spre hrană, precum i-a dat și vinul. Fericita a luat toate, afară de vin, adăugând: ia moartea de la mine. Apoi, uitându-se la aceea ce i le-a adus, i-a zis: cum tu, tânără fiind, îndrăznești să te atingi de vin sau chiar să-l miroși? Nu știi ce au suferit Noe și Lot, din pricina vinului? Monahia i-a zis: Doamna mea, dacă nu beau vin, se îngreunează pântecele meu. Fericita i-a răspuns: dacă nu se va îngreuna pântecele, dacă nu te va durea, dacă nu se va subția trupul tău și nu va deveni ca un lemn uscat, atunci cum se va sălășlui în sufletul tău darul Duhului? Teme-te de Dumnezeu; cum tu, tânără fiind, îndrăznești să bei vin? Iată, sunt 59 de ani de când mă aflu în chilia aceasta cu harul lui Hristos; eu niciodată nu am gustat vinul, deși la început diavolul, vrând să-mi taie gândul cel bun, atât de mult m-a apăsat ca să mă încline spre băutura vinului, încât nu sunt în stare să-ți povestesc lupta pe care am avut-o. Mi-a dat o boală care a ținut trei ani de zile și a întrebuințat alte curse ca

să mă abată de la gândul cel bun, dar în ciuda ostenelilor și a bolii, eu am biruit gândul meu prin sprijinul Domnului meu. Cine nu va pătimi rău aici, pentru Dumnezeu, cum va fi miluit în ziua Judecății de Bunul Stăpân? Atunci, monahia, închinându-i-se, i-a spus: iată, Doamna mea, de azi înainte îmi dau cuvântul meu înaintea lui Dumnezeu și înaintea ta, că niciodată nu voi mai bea vin, chiar de ar fi să mor, numai să mă pomenești în rugăciunile tale.

Fericita s-a sculat și făcând o rugăciune, a lăsat-o să se ducă.

60. A venit odată o soră la fericita Sara și i-a spus: Doamna mea, pentru ce nu pleacă de la mine gândurile și patimile? Fericita i-a răspuns: pentru că vasele lor sunt înlăuntrul tău; dă-le un zălog și ele vor pleca.

61. Odată, doi dintre stareții cei mari și sfinți, pustnici de prin țările Pelusiului, au venit la fericita Sara. Înainte să plece de la ea, au spus unul către altul: s-o smerim pe această bătrână; și i-au spus: vezi, maică, să nu te înalți cu gândul și să nu spui în gândul tău: iată, au venit pustnicii la mine, care sunt o femeie.

La aceasta, fericita, cu smerenie și cu lacrimi, le-a zis lor: Părinților, eu sunt femeie cu firea, dar cu gândul sunt bărbat.

62. O monahie lucra în ziua pomenirii unui mucenic; văzând-o altă soră, i-a zis: se poate să lucrezi acuma? Ea i-a răspuns: acum robul lui Dumnezeu

s-a topit în chinuri și suferințe, oare nu se cuvine și eu să mă ostenesc puțin pentru Dumnezeu pentru ca, având cu ce să mă hrănesc, să nu-i îngreuiez pe alții sau, dând ceva celor ce nu au, să ușurez necazul lor?

63. Au întrebat pe fericita Sara: ce este calea cea strâmtă și plină de scârbe? Ea a răspuns: calea cea strâmtă și plină de scârbe este aceasta: să șezi în liniște, să postești, să taci, să priveghezi, să te ocupi cu citirea, să bați multe metanii, dacă ai putere, să nu ieși nicăieri din chilie, afară de biserică, să-ți tai voia pentru Dumnezeu, căci acestea din urmă înseamnă cuvintele Apostolului către Domnul: iată, noi am lăsat totul și am urmat Ție.

64. Sfânta Singlitichia a spus: nu da, nu lua, să nu ai legătură cu mirenii, nu sta de vorbă cu bărbații, nu glumi cu copiii și patimile tale curând se vor smeri.

65. Zicea așijderea: trebuie să ne păzim limba și auzul, ca să nu vorbim cuvinte goale și vrednice de osândă. Nu asculta deșertăciuni și nu vei fi o locuință de patimi străine. Dacă vei primi în tine necurăția cuvintelor putrede, atunci, prin gândul tău, vei pune pete pe rugăciunea ta. Ascultând mereu pe cei ce te ocărăsc fără milă, la toți te vei uita chiorâș, asemenea ochiului care, după ce s-a uitat mai înainte la o lumină orbitoare, se uită pe urmă cu ochii micșorați ca la o viespe.

66. Fericita Teodora a întrebat pe fericita Sara: ce să fac? Mă luptă o mulțime de gânduri. Sfânta

i-a răspuns: nu te lupta cu toate, ci numai cu unul, căci toate gândurile au deasupra lor un singur gând care e capul lor; luptă-te împotriva acestui cap și toate celelalte se vor smeri, iar lupta cu capul gândurilor o alcătuiesc: liniștea, postul, culcarea pe jos, setea, vegherea, biruirea somnului, lacrimile din inimă, mulțimea metaniilor, lovirea în piept, smerenia. Iată lupta și armele pe care trebuie să le întrebuințezi împotriva căpeteniei gândurilor. Cu acestea vei birui gândurile, cu darul lui Hristos; altfel nu se poate.

67. Iarăși a zis: atâta timp cât sufletul își iubește trupul, nu-L poate iubi pe Dumnezeu, căci Domnul a zis: cel ce Mă iubește pe Mine, își va pierde sufletul pentru Mine.

68. A venit o monahie la Fericita Matroana și a întrebat-o: dacă mi se va întâmpla să mă îngreuiez cu somnul și va trece ceasul pravilei de rugăciune, atunci sufletul, de rușine, nu va mai vrea să împlinească pravila. Fericita i-a zis: de ți se va întâmpla să dormi până dimineața, sculându-te, închide-ți chilia și împlinește-ți pravila fără tulburare și fără grabă, căci scris este: a Ta este noaptea și a Ta este ziua.

69. Fericita Sara a spus: cu toate că s-au ostenit aici sfinții, ei au primit și partea lor de odihnă, zicea ea, pentru că ei erau slobozi de gândurile lumești.

70. Iarăși a zis: Dacă L-am căuta pe Domnul cu osteneală, prin mijlocirea faptelor bune, El ni Se va arăta și dacă vom petrece în liniște, El va petrece cu noi.

71. Tot fericita Sara spunea: cele care izgonesc aducerea aminte de Dumnezeu din suflet sunt următoarele: multa vorbire, îndulcirea de ceva, rătăcirea în afară de chilie, legăturile cu bărbații, mânia, lăsarea cititului și cugetării, îngrijirea de deșertăciunea lumească, neaducerea aminte de moarte. Toate acestea izgonesc aducerea aminte de Dumnezeu. Monahia înțeleaptă, observând în sine vreuna din aceste răutăți, se grăbește să se îndrepte, ca o roabă a lui Dumnezeu, plină de osârdie și fuge în felul acesta de toate cursele celui viclean.

72. Spunea, de asemenea: atâta vreme cât trăiești în trup, nu te înălța în inima ta ca și cum ai fi ceva bun, ca nu cumva vrăjmașul, găsind prin aceasta vreo intrare în inima ta, să te arunce în patima cea fără de cinste.

73. A mai spus iarăși: să cinstim pe Cel ce este Unul și toți ne vor cinsti pe noi. Dacă vom disprețui pe Cel ce este Unul, adică pe Dumnezeu, atunci toți ne vor disprețui pe noi și ne vom duce în focul cel mai din afară.

74. Iarăși zicea: cuvintele Domnului: „În temniță am fost și ai venit la Mine" — înseamnă să șezi în chilia ta cu trezvie și să-ți aduci aminte de Dumnezeu până la ultima suflare.

75. O soră a rugat-o pe Fericita Matroana să-i spună cum să se mântuiască. Dânsa i-a spus cu lacrimi: acum, soro, e foarte greu să te mântuiești, pentru că noi lăsăm chiliile noastre și rătăcim pe acolo pe unde ne poruncește diavolul. Dacă vrei să-ți mântuiești sufletul, ascultă-mă: du-te, șezi în chilia ta cu tăcere și în rugăciune cu multe lacrimi, predându-ți trupul și sufletul lui Dumnezeu și El, Care învață pe om minte, te va învăța și pe tine cum să te mântuiești.

76. Sfânta Melania a întrebat-o pe prea cuvioasa Matroana: vreau să-mi păstrez inima și nu pot. Prea cuvioasa i-a zis: mă mir de cuvintele tale: vreau și nu pot. Oare nu știi că cel ce nu se liniștește nu poate dobândi o faptă bună? Cum poți să păzești inima, când sunt deschise ușile limbii, ale auzului și ale ochilor? Dacă vrei să-ți păzești inima, să sporești în fapte bune, șezi, liniștește-te în chilia ta și ea de toate te va învăța.

77. Sfânta Singlitichia a spus: noi toți știm cum să ne mântuim, dar din pricina negrijirii noastre, mergem spre pierzare. Diavolul a născocit pentru monahi felurite înșelări: îi ademenește să iasă din chilie și-i face să umble de colo până colo, până când îi va aduce ori să smintească pe cineva, ori singuri să se smintească de ceva, ori să cadă în curvie. Nu numai cu monahii se întâmplă acest lucru, ci și cu noi, sărmanele. Ce folos dar, fiica mea, ai tu, când rătăcești afară din chilie, dacă aceasta se întâmplă să fie pricina multor păcate, pentru care va urma o veșnică muncă?

78. Tot ea spunea: să-ți aduci aminte întotdeauna de Împărăția cea cerească și în curând o vei moșteni.

79. Zicea iarăși: viața unui monah e asemenea raiului, trebuie îngrădită cu sabia de foc a rugăciunii și a aducerii aminte de Dumnezeu.

80. O monahie a întrebat-o pe Fericita Teodora: ce să fac, Doamna mea? Mă necăjește limba și nu o pot reține când mă aflu în mijlocul oamenilor. Prea cuvioasa i-a răspuns: dacă nu-ți poți înfrâna limba, fugi într-un loc singuratic și — petrecând în liniște — păzește-ți mintea în frica lui Dumnezeu și în tăcere slavoslovește pe Domnul tău. Făcând astfel, îți vei înfrâna nu numai limba, ci și toate patimile și, cu darul lui Dumnezeu, te vei mântui.

81. Fericita Teodora a spus: adu-ți aminte de bine și vei fi gata să-l săvârșești. Gândul omului nu-i ascuns din fața lui Dumnezeu, de aceea să-ți fie gândul întotdeauna curat de orice rău.

82. Tot ea spunea: monahul trebuie să postească, să cânte cu înțelegere, să se roage cu trezvie, să roage pe Dumnezeu cu frică, să nu facă nimic din tot ce e pământesc, ci toate cele duhovnicești, iar mai mult decât orice, să se liniștească totdeauna, căci în acestea se cunoaște un monah.

83. Iarăși a zis: monahul, în fiecare dimineață și seară trebuie să-și facă socoteala de tot ceea ce n-a făcut din cele ce vrea Dumnezeu și de tot ceea ce a făcut din cele ce vrea El. Dacă în felul acesta el va ședea în liniște și se va trudi, atunci Dumnezeu, văzând gândul lui cel bun, îi va da putere și tărie ca să biruiască patimile și întotdeauna va fi cu el, dacă și el întotdeauna se va liniști.

84. Spunea Fericita Teodora: dacă cineva va pierde aurul sau argintul, poate să dobândească altul în locul lui, dar cine își va pierde vremea în deșertăciunile acestei vieți, acela nu o va mai putea afla. În ceasul morții, un astfel de om se va căi pentru că partea lui va fi cu demonii.

85. Tot ea a zis iarăși: după cum nimeni nu-l poate ocărî pe cel ce stă alături de împărat, tot astfel și satana nu ne poate face nimic dacă aducerea aminte de Dumnezeu va fi pururea în inima noastră.

Dumnezeu zice: „Apropiați-vă de Mine și Eu Mă voi apropia de voi".

Deoarece noi părăsim adesea chiliile noastre, ne risipim în vorbiri deșarte și în felurite întâlniri, atunci vrăjmașul găsește o portiță deschisă ca să răpească sufletele și gândurile noastre cu care izbutește chiar să ne piardă, prea ticălosul. Cine nu crede și nu primește șoaptele lui și, liniștindu-se întotdeauna în chilia lui, tace și se roagă, acela se izbăvește de cursele vrăjmașului cu darul lui Hristos.

86. Mai spunea, asemenea: satana este un împletitor de funii și în măsura în care îi procuri materialul, în aceeași măsură el împletește. Aceasta o spunea ea despre gânduri. Înseamnă că dacă noi încetăm de a ne aduce aminte despre lucrurile lumești, atunci diavolul nu ne mai vatămă într-o măsură atât de mare.

87. Fericita Teodora mai spunea: dacă pentru Dumnezeu te-ai lepădat de rudele tale, pentru ce mai ai legături atât de strânse cu ele, săvârșind o călcare de jurământ? Oare n-auzi ce zice Domnul: „Cel ce iubește pe tată, pe mamă sau altceva în afară de Mine, nu este vrednic de Mine"? Iar cine se

va dovedi a nu fi vrednic de Hristos, partea aceluia va fi în iad, cu demonii. Vai de unul ca acela!

88. Tot ea mai spunea: sunt două lucruri de bază — mari și puternice — și cel ce le păzește, se va izbăvi, cu harul lui Dumnezeu, de toate patimile. Acestea le spunea ea despre liniște și rugăciune.

89. Sfânta Teodora a întrebat-o pe Sfânta Singlitichia: în ce constă curățirea sufletului? Ea i-a răspuns: după părerea mea, sufletul se curățește cu liniștea, tăcerea și postul. Cine va păstra neîncetat aceste trei nevoințe cu frică de Dumnezeu, acela, cu harul lui Hristos, în curând se va îmbogăți de toate faptele bune.

90. Fericita Teodora spunea: liniștea, tăcerea și rugăciunea duc repede mintea spre îndreptare. După cum este cu neputință să-ți vezi fața într-o apă tulbure, chiar dacă este foarte frumoasă, tot astfel și sufletul, fără tăcere, liniște și multă înfrânare, nu-și poate vedea păcatele și nu se poate mântui.

91. A zis, de asemenea: așa cum nu se poate construi o corabie fără cuie, tot astfel nu te poți mântui fără liniște, tăcere și smerenie.

92. Fericita Teodora a întrebat pe Sfânta Singlitichia: pentru ce ne luptă demonii cu atâta putere? Pentru că, răspunse sfânta, noi alungăm mama faptelor bune, adică liniștea, tăcerea și răbdarea.

93. Sfânta Singlitichia spunea: dacă în orice cădere, vei spune cu smerenie: iartă-mă, ți se va ierta.

94. Tot ea spunea: de vei dobândi unele fapte bune — cu harul lui Hristos — să nu te înalți cu inima și să nu zici: eu am săvârșit astfel de fapte bune. Chiar și de vei săvârși toate, spune: ca o roabă am îndeplinit ce mi s-a poruncit. Dacă vei cugeta totdeauna astfel în inima ta, atunci Domnul îți va trimite ajutor din Sfântul Său lăcaș și te va izbăvi de cursele vrăjmașului.

95. Una dintre surori a întrebat-o pe fericita Singlitichia: sărăcia de bună voie este oare o virtute desăvârșită? I-a răspuns fericita: este, dar numai pentru oamenii tari. Așa cum o haină aspră, dacă o speli și o storci, devine curată și albă, tot astfel și un suflet tare se întărește din ce în ce mai mult în sărăcia cea de bună voie. Însă cei ce sunt slabi cu duhul, asemenea unei haine vechi, se sfâșie în inimă, nemaiavând apoi putere să suporte greutatea acestei virtuți. Este de trebuință ca mai întâi să lepădăm unealta unei vieți pline de plăceri trupești, adică iubirea de desfătări, orice odihnă trupească și să ne întărim în virtuțile cele începătoare, cum sunt: postul, culcarea pe jos, osteneala trupească, răbdarea și altele, și apoi să ne hotărâm și pentru această virtute. Nici Mântuitorul nu i-a poruncit dintr-o dată bogatului să-și lase averea, ci mai întâi l-a întrebat: „Ai făcut cele poruncite de lege?" E ca și cum i-ar fi zis: dacă tu ai învățat alfabetul, dacă ai învățat să așezi literele, dacă te-ai deprins să alcătuiești cuvintele, atunci, la sfârșitul tuturor acestora, să te apropii de citirea desăvârșită, adică: du-te, vinde-ți averea ta și o dă săracilor și apoi vino de-Mi urmează Mie.

96. Fericita Teodora a întrebat-o pe prea cuvioasa Matroana: arată-mi o astfel de nevoință și faptă bună prin care eu aș putea să îndeplinesc toate faptele bune și să-mi mântuiesc sufletul. Prea cuvioasa i-a răspuns: de te vei liniști, de vei tăcea, de nu vei sta niciodată de vorbă cu bărbații și de vei petrece în acestea cu răbdare și cu înfrânare, nădăjduind la mila lui Dumnezeu, atunci, în ceasul Judecății, partea ta va fi cu cei mântuiți. Fericita Teodora a mai întrebat: de voi înceta să mănânc mâncările dorite de mine și să mai beau vin, va fi oare bine? Aceasta i-a răspuns: e foarte bine. Oare n-ai auzit tu, fiica mea, că părinții cei slăviți și mari gustau numai pâine și beau numai apă, și cu acestea au biruit patimile și au devenit sfinți?

Tu, fiind tânără, cum de îndrăznești să bei vin și să-ți saturi pântecele? Du-te, fiică, și fă cum ai auzit.

97. Fericita Teodora a spus: citim despre crucea lui Hristos și despre patimile Lui, dar cu toate acestea, noi, nenorocitele, nu suferim nici măcar o mică ocară.

98. Fericita Singlitichia spunea: semnul nostru de biruință este crucea, căci chemarea noastră nu este nimic altceva decât lepădarea de viață și juruința noastră spre moarte. După cum morții nu lucrează, tot astfel trebuie să ne ținem și pe noi; vom *începe să trăim cu sufletul și într-însul să ne arătăm* faptele bune.

99. Tot ea a spus: trebuie să ne silim spre înnoirea sufletului, dar nu spre cea din afară — înțelegătoare, ci să dăm o deosebită luare-aminte la cele lăuntrice. Noi ne-am tuns părul, să luăm și mătreața de pe cap; părul înseamnă frumusețea lumească, cinstea, slava, averea, mâncăruri dulci și alte mângâieri, iar mătreața — gândurile rele, simțămintele și înclinările păcătoase, iar capul este sufletul nostru. Să dăm jos de pe el această mătreață, ca să fie curat și cu chip bun.

100. Zicea, de asemenea: trebuie să curățim neîncetat casa sufletului, să băgăm de seamă dacă nu se ascunde vreo viețuitoare veninoasă, vreo înclinare sau vreun gând păcătos în cămările lăuntrice ale sufletului și să le înmiresmăm cu tămâia rugăciunii.

101. A mai zis: am cunoscut pe un rob al lui Dumnezeu care, șezând în chilia sa, lua aminte cum vin gândurile și număra care e primul, care este al doilea, câtă vreme a zăbovit fiecare dintre ele, dacă a venit mai târziu sau mai devreme decât în ziua cea trecută și dacă a avut, de asemenea, o lucrare ca mai înainte. În felul acesta, el distingea lămurit în sinea sa și cele bune și cele rele, și ceea ce este de la Dumnezeu și ceea ce este de la vrăjmașul — și cu harul lui Dumnezeu a sporit în curăția inimii care deschide ochiul minții spre vederea lui Dumnezeu.

102. O soră a întrebat pe Fericita Teodora: vreau să-mi mântuiesc sufletul, cum pot să fac aceasta? I-a spus ei sfânta: cum am putea să ne mântuim sufletul, buna mea soră, dacă ușa limbii noastre este deschisă? De nu ne vom sili sufletul spre liniște, rugăciune și tăcere, nu ne vom putea mântui.

103. Tot ea a spus iarăși: o deprindere rea se distruge cu mare osteneală, îndeosebi o deprindere învechită. De se va trudi cineva să o dezrădăcineze, iubind liniștea și tăcerea, se va mântui, iar dacă va rămâne cu ea, va pieri. Vai de un asemenea suflet!

104. Tot ea mai povestea: cineva dintre Părinți zicea că era un frate care, trăind în liniște și tăcere, se ruga neîncetat, nefăcând nimic, dar în fiecare seară găsea pe masă o pâine pe care o mânca după rugăciune, mulțumind lui Dumnezeu. Odată, a venit la el un frate și sălășluindu-se lângă el, își făcea lucrul de mână. Cel ce se liniștea, a luat și el ceva de lucru și a început să lucreze împreună cu acel frate. Mai târziu, când a venit seara, el n-a mai găsit pâinea pe masă, cum o găsea de obicei și s-a întristat și a rămas fără hrană. Noaptea a auzit un glas care i-a zis: atâta vreme cât ai fost ocupat în întregime numai cu Mine, Eu te hrăneam, iar acum, când tu te-ai apucat de lucru, caută-ți cu acest lucru de trebuințele tale.

Știind acestea, surori, maici și fiice, să ne dăm liniștii, tăcerii și rugăciunii, ca să ne mântuim sufletele de săgețile vicleanului.

105. O soră i-a spus prea cuvioasei Teodora: Doamna mea, sufletul meu dorește moartea. Îi spune prea cuvioasa: aceasta vine la tine pentru că tu fugi de greul cinstitei liniști și nu știi că muncile viitoare și scârbele sunt fără asemănare mai grozave. Rabdă în tăcere, în liniște, în înfrânare și în osteneală, pentru orice altă faptă bună, căci aproape este mântuirea dulcelui Iisus. De aceea și demonii năvălesc asupra ta, pentru ca tu, deznădăjduind de atâtea osteneli, să-ți pierzi toată lucrarea și vai de tine, sărmana, dacă vei ieși din această viață cuprinsă de slăbire și de trândăvie măcar în cele neînsemnate.

De aceste cuvinte monahia s-a folosit foarte mult și a ieșit slăvind pe Dumnezeu și mulțumind cuvioasei.

106. Spunea iarăși: vai de tine, trupule, căci cunoscând ceea ce te spurcă și te face vinovat de focul veșnic, tu totuși o cauți totdeauna, adică săturarea pântecului și niciodată nu-ți stăpânești limba! Vai de tine, suflete, căci făcând păcatul — și prin aceasta scârbind pe Dumnezeu — ți se cuvine plânsul neîncetat și zdrobirea inimii, iar tu, greșind atât de mult înaintea lui Dumnezeu, mai vrei să trăiești vesel și fără grijă!

Vai de tine, suflete, că de atâtea ori Dumnezeu a vrut să te întoarcă și să te miluiască, iar întotdeauna tu te-ai împotrivit. De atâtea ori te-a mângâiat în liniște, iar tu te-ai îngreuiat! De atâtea ori te-a întărit, iar tu din nou te-ai lenevit. De atâtea ori te-a învățat, iar tu n-ai ascultat! Așa, suflete sărman, dacă până la sfârșit nu te vei pocăi deloc, nici măcar de acum înainte, te încredințez că focul cel veșnic va fi locuința ta.

Astfel, fericita Teodora își lovea și zdrobea sufletul său.

107. Mai spunea: dacă vrei în trup să-I slujești lui Dumnezeu, asemenea celor fără de trup, să ai o

neîncetată rugăciune în inimă. Iubește cu toată puterea liniștea și tăcerea și sufletul tău va fi înainte de moarte ca un înger al lui Dumnezeu. Dacă vei rătăci în afară de chilie și vei face glume ici și colo, atunci să mă crezi că în curând te va lovi marea mânie a lui Dumnezeu. Vai de tine, sărman suflet, de vei suferi toate acestea și vei fi aruncat în focul cel veșnic, împreună cu diavolii!

108. Tot ea mai zicea: bine este să-ți ridici mâinile la rugăciune și să rogi pe Dumnezeu pentru ca, în timpul ieșirii lui, sufletul să treacă fără nici o primejdie pe lângă toți cei ce încearcă să-i îngrădească drumul spre ceruri.

109. A mai spus: postul smerește trupul, privegherea curăță mintea, rugăciunea unește cu Dumnezeu.

110. Fericita Singlitichia spunea: sufletele ce s-au închinat lui Dumnezeu nu trebuie să slăbească niciodată și nu trebuie să se lase pe tânjeală căci vrăjmașul, scrâșnind din dinți, le urmărește ca să se năpustească asupra lor de îndată ce ele slăbesc măcar pentru scurtă vreme.

111. Tot ea spunea: și vrăjmașul îndeamnă spre nevoință — și el are ucenici nevoitori. Cum se poate oare distinge nevoința dumnezeiască și împărătească de cea demonică și tiranică? Prin nimic mai bine decât prin cumpătare.

112. Mai spunea: trebuie să conducem sufletul cu toată iscusința; trăind încă în mănăstire, să nu căutăm cele ale noastre și să nu-i facem voii pe plac, ci să ne supunem mamei celei după credință.

Noi ne-am surghiunit, adică ne-am așezat în afară de hotarele lumii, prin urmare noi suntem niște exilați, să nu mai căutăm deci cele mai dinainte.

113. Mai spunea: apropiindu-ne de adevăratul mire, Hristos, trebuie să ne împodobim în mod cuviincios, ca să-I plăcem Lui. În locul pietrelor prețioase, să ne așezăm pe cap cununa cea întreită: credința, nădejdea și dragostea.

Gâtul să ni-l înfășurăm cu prețioasele mărgele ale smeritei cugetări, mijlocul să ni-l încingem cu castitatea, sărăcia să ne fie nouă în loc de îmbrăcăminte țesută; la ospăț să punem înainte mâncări nepieritoare — rugăciunea și cântarea.

114. Tot ea spunea: noi trăim pe acest pământ în al doilea pântece de mamă, ca să ne naștem pentru cer. Pruncii care s-au format în chip desăvârșit în pântecele matern, ies la lumină, drepții, desăvârșindu-se aici prin osteneală — cu ajutorul harului divin — trec la ceruri, iar păcătoșii, ca pruncii care mor în pântece, trec dintr-un întuneric în alt întuneric și mor pe pământ din cauza otrăvirii păcatului și după moarte sunt aruncați în locuri întunecoase și în cele mai de jos ale pământului.

115. O fericită stareță povestea despre sine că, venind la un stareț, l-a întrebat de calea mântuirii și el i-a zis: rătăcind încolo și încoace, cum fac femeile desfrânate, așa vrei să te mântuiești? Ori nu știi că tu ești femeie? Oare nu știi că diavolul prin femei luptă și înșală pe sfinți? Ori nu auzi ce spune Domnul: „Cel ce se uită la femeie, poftind-o, a și

preacurvit cu ea în inima lui"? Nu știi oare că pentru orice păcat de acest fel ți se va cere socoteală de la sufletul tău? Pentru ce nu te liniștești în chilia ta? Și cu acestea și cu alte cuvinte asemănătoare învățându-mă starețul, m-a binecuvântat și m-a slobozit. Eu, cea prea săracă, cu frică, asudată de rușine, am venit în această chilie și iată acum s-au împlinit 33 de ani de când — cu darul lui Hristos — n-am ieșit din chilia mea. Așa, surorile mele, vă sfătuiesc, nu din mintea mea, ci după cum am auzit și m-a învățat marele sfânt: iubiți liniștea și tăcerea — maica tuturor virtuților, ca să vă izbăvească pre voi, cele ce vă liniștiți, de toate cursele vrăjmașilor.

116. Fericita Teodora spunea celor ce veneau la ea: să ne nevoim, surorilor și maicilor, nu numai ca să stăm împotriva gândurilor, ci să ne și războim cu ele. De vom cădea, să ne ridicăm. Sunt unii care întorc întotdeauna pe demoni spre fugă. Cel ce a biruit patimile, îi lovește pe demoni, iar cel ce este robul patimilor, este batjocorit de demoni.

117. Mai spunea: cea care vrea să-și păstreze trupul în curăție și să-și înfățișeze sufletul curat înaintea lui Dumnezeu, trebuie să-și petreacă zilele într-o fericită liniște, șezând în chilia sa, să nu primească bărbați și să nu stea de vorbă cu ei, căci numai astfel poate ca să se liniștească. Și asupra mea, la începutul liniștii mele, trei ani m-a apăsat demonul poftei, îndemnându-mă să văd un bărbat și să stau de vorbă cu el, așa încât aproape în fiecare zi eu eram necăjită și deznădăjduită. Cu cereri

și cu rugăciuni, cu postul și cu liniștea, luptând împotriva demonului poftei, cel de trei ori ticălos, în cele din urmă eu, cu darul lui Hristos, am șters orice amintire despre acea fată. Vă povestesc acestea vouă, maicilor și surorilor, pentru ca și voi să vă păziți cu tărie de toate acestea, să vă păstrați sufletul curat, căci puternice sunt cursele urâtorului de bine — diavolul.

118. Zicea, de asemenea: luați aminte, surorile mele, ca să nu împliniți puținătatea mâncării cu somnul cel mult, pentru că acest lucru este nechibzuit, ca să fie virtutea noastră cu chibzuință.

119. Tot ea spunea: cine va împlini toată legea duhovnicească, dar va cădea numai în patima desfrânării, acela devine vinovat de toate patimile.

120. Mai spunea: sufletul care nu se lenevește ațâță pe demoni împotriva lui. Dar cu înmulțirea luptei se înmulțesc și cununile. Cel ce nu intră în luptă și nu se luptă cu potrivnicul său, cum se va încununa de către Împăratul Ceresc cu cununa nepieritoare și de multă cinste? Demonii caută pe toate cărările pierzarea noastră, străduindu-se ori să ne risipească ca pe grâu, după cuvântul Domnului, ori să ne ispitească cu gânduri rele, cu auzul, cu vederea și cu limba numai ca să ne facă pe noi păcătoși înaintea lui Dumnezeu și să pună stăpânire ca să facă cu noi ce vor ei. Acest lucru li se îngăduie lor să-l săvârșească cu noi săracii, de îndată ce vom slăbi cât de puțin și vom neglija lucrul nostru duhovnicesc, adică rugăciunea, postul, liniștea, tă-

cerea, privegherea, învăţătura în dumnezeieştile Scripturi, neîncetata aducere aminte de Dumnezeu.

121. Prea cuvioasa Teodora spunea: liniştea face obiceiurile şi simţămintele să fie bune şi ne învaţă să facem cu luare-de-aminte toate faptele bune. Cel ce iubeşte liniştea este iubit de Dumnezeu, Care îl ajută în toate faptele bune şi, la vremea potrivită, Se arată cu toate armele în apărarea lui. Cine fuge însă de linişte, despre acela nu ştiu ce să zic, căci partea lui este cu demonii. Vai de unul ca acela în ziua Judecăţii!

122. Iar zicea: cel ce se linişteşte este stăpân pe mintea sa şi nu-i îngăduie să mai rătăcească în gânduri deşarte şi în dorinţe spurcate. Cel ce se linişteşte este chipul îngerului pământesc. Cel ce se linişteşte pentru Dumnezeu, întotdeauna doreşte să citească, să cânte, să tacă, să se roage şi cu aceste fapte bune îşi izbăveşte sufletul de trândăvie şi de puţinătatea de suflet. Cel ce se linişteşte, din tot sufletul cântă către Domnul: gata este inima mea, Dumnezeule. Cel ce se linişteşte zice: eu dorm, iar inima mea veghează.

123. Iar zicea Fericita Teodora: cel ce doreşte să se liniştească pentru Domnul, închizând uşa chiliei sale, trebuie să-şi închidă toată gura şi mintea ca să nu vorbească şi să nu gândească cele deşarte, trebuie să rabde toate cele ce-l necăjesc pentru Domnul. Cine nu se va osteni şi nu va lupta cu duhul trândăviei, acela nu se va putea elibera niciodată de el. Şezând înlăuntrul chiliei tale, păzeşte-ţi gân-

durile, dacă poţi — şi atunci vei cunoaşte cum şi de unde, când şi câţi şi ce fel de tâlhari vor să intre şi să fure faptele tale bune. Dacă te vei linişti fără tulburare şi vei păzi toate acestea, e bine, dar dacă mintea ta se va întoarce spre ceva pământesc, atunci tu toate le vei pierde — şi ce folos de toate acestea? Cel ce doreşte să se liniştească pentru Domnul trebuie să fugă, în egală măsură, de toţi, atât de cei străini cât şi de cei ai săi.

124. Mai spunea: iată semnele după care se poate cunoaşte dacă se linişteşte cineva cum se cuvine: mintea plină de linişte, necurmata aducere aminte de moarte, neîncetata pomenire a chinurilor, rugăciunea nesăţioasă, mulţimea metaniilor, gândul nedezlipit de Dumnezeu, moartea pentru lume, biruinţa asupra lăcomiei pântecelui, dragostea de citire şi de cântare de psalmi, belşugul de lacrimi, înstrăinarea de multa vorbire, adâncimea tăcerii, trevzia privegherii. Toate acestea, maicile şi surorile mele, mărturisesc despre adevărata râvnă a celui ce doreşte să se liniştească întru Domnul, pentru marile sale păcate. Cel ce are o oarecare distracţie lumească şi, fără s-o îndepărteze, vrea să se liniştească, singur pe sine se înşală.

125. Odată au venit la fericita Teodora şapte surori şi au întrebat-o despre gândurile cele necuviincioase şi spurcate. Fericita a lăcrimat şi a zis: n-auziţi oare ce zice Domnul: „Vouă însă şi perii capului toţi sunt număraţi"? Părul sunt gândurile, iar capul — mintea. Orice gând însoţit de o împreună-îndul-

cire și învoire cade sub judecată și Dumnezeu socotește pofta de femeie drept curvie, mânia drept ucidere, ura drept crimă, căci zice: „Tot cel ce se mânie pe fratele său în deșert este supus judecății" și „Cel ce urăște pe fratele său este ucigaș de oameni". De asemenea, marele Pavel zice: „Va descoperi Domnul sfaturile inimii și va da pe față cele ascunse ale întunericului" și încă: „Cel ce va osândi și cu gândul, va răspunde în ziua Judecății". Așadar să nu ziceți, bunele mele surori, că gândurile nu ne vatămă, că numai unirea cu ele este judecată ca și fapta. Auzind acestea, monahiile s-au mirat și au proslăvit pe Dumnezeu, Care i-a dăruit Fericitei Teodora un asemenea har și o astfel de judecată și, arătându-i recunoștință, s-au dus cu un mare folos sufletesc.

126. Fericita Teodora povestea: era într-un oraș o desfrânată care din copilăria ei a fost dată, de către propria sa mamă, în slujba diavolului. Odată, venind la mine, ea mi-a descoperit toate fărădelegile și voia să afle de la mine dacă este pocăință pentru dânsa. Eu i-am povestit despre desfrânata din Evanghelie, care a fost mântuită de Domnul și Dumnezeul nostru. Ea s-a umilit la auzul acestei povestiri și mi-a zis: pot eu oare să mă mântuiesc lângă tine? Eu am consimțit și ea, întorcându-se în grabă în oraș, a dat foc întregii sale averi, dobândită cu desfrânare și care era în valoare de 500 de livre de aur și — într-un miez de noapte — a venit din nou la mine și mi-a cerut o chilie. Închizându-se în chilie, ea mi-a spus numai acest cuvânt:

Pentru Domnul, Doamna mea, să nu știe nimeni de mine, până la sfârșitul meu. Apoi, luându-și de lucru muncea pentru hrana ei, fără să vorbească vreodată cu cineva și fără să vadă nici măcar vreo față de femeie, căci în acel loc bărbații nu puteau intra deloc. Iar nevoința pe care și-a luat-o asupra sa era astfel: că în 5 zile mânca numai 6 uncii de pâine și bea o litră de apă, iar despre lacrimile ei, despre plânsul și bocetele ei, cine le poate povesti cu vrednicie? Ea nu numai noaptea, ci și ziua nu înceta să verse lacrimi, bătându-se în piept și chinuindu-se în tot felul. Petrecând astfel în chilia sa 15 ani, ea s-a dus către Domnul. În vremea ieșirii sale, a făcut multe minuni.

Rugăciunile ei să ne miluiască și pe noi necredincioșii și înviforații încă de valurile vieții acesteia care e atât de tulburată.

127. Tot ea povestea că o fecioară de bun neam, văzând un tânăr oarecare, s-a aprins de o patimă satanică și a căzut cu el în păcat. Pe urma, după câteva zile, venindu-și în sine, s-a căit de păcatul ei și fără să știe cineva, a ieșit noaptea din oraș, schimbându-se în haine bărbătești. Venind la sărăcia mea, cu multă osteneală și sudoare, ea mi-a povestit totul și mi-a cerut o chilie. I-am dat cu bucurie și ea s-a închis într-însa. Hrana o primea pentru două zile, în afară de duminica și sâmbăta, și în aceste două zile nu vorbea decât cu mine. După acestea, ea n-a mai văzut niciodată o față de om și s-a dedat unei vieți de-o atât de aspră nevoință, încât numai

după glas puteai s-o recunoşti că e om. Vieţuind în felul acesta 20 de ani cu nevrednicia mea, ea a trecut cu pace spre Domnul.

128. Fericita Teodora spunea despre Avva Isaia: a venit la el un frate. După ce a stat de vorbă cu el, Avva i-a spălat picioarele şi, punând un pumn de linte în oală, a ţinut-o puţin deasupra focului, apoi îndată a luat-o de pe foc şi a adus-o. Fratele îi spuse: Avva, încă n-a fiert. Avva i-a răspuns: nu ţi-e de ajuns că ai văzut focul? Şi asta, frate, nu e mică mângâiere.

129. Tot ea a zis: odată, Avva Isaia cu ucenicii săi au venit la aria unui plugar cu o ramură de finic în mâini şi a spus: gospodarule, dă-mi grâul! Plugarul îi spuse: tu ai secerat, Avva? Avva îi răspunse: nu. Plugarul îi zice: cum dar vrei să iei grâu dacă n-ai secerat? Avva a întrebat: oare cel ce nu seceră nu primeşte răsplată? Plugarul îi spune: oare tu nu auzi ce spune Domnul: „Vrednic este lucrătorul de plata sa"? Iar tu, Avva, fără să te trudeşti, ceri răsplată? După aceasta, stareţul s-a îndepărtat. Ucenicii, văzând cele petrecute, au căzut la picioarele lui şi l-au rugat să le spună pentru ce a procedat astfel cu ei. Stareţul le-a spus: fiilor, aceasta am făcut-o spre pildă vouă, că cine nu lucrează în veacul acesta, acela nu va primi răsplată în veacul viitor de la dreptul Judecător.

Vă spun vouă: nimeni să nu vă înşele pe voi ca şi cum în ceasul morţii s-ar putea primi de la cineva vreun ajutor. Fiecare va mânca din rodul muncii lui în vremea ieşirii lui din trupul acesta. Pentru aceea, atâta vreme cât este ziua muncii, nu vă trândăviţi, ci staţi bărbăteşte împotriva vicleanului şi el va fugi de voi.

130. Zicea Fericita Teodora: Avva Isaia îmi spunea: ceea ce la început diavolul făcea cu strămoşul nostru Adam, acelaşi lucru va face şi cu noi. Când, după cădere, vrem să ne întoarcem spre pocăinţă, el spune fiecărui suflet: nu este pentru tine mântuire la Dumnezeul tău.

Vai de acela care va crede pe acest viclean. El caută pe toate căile să ne îndepărteze mintea de Dumnezeu şi de pomenirea morţii, ca s-o înghită ca o fiară sălbatică şi să ne piardă sufletul. De aceea, niciodată nu trebuie să ne îndepărtăm mintea de Dumnezeu şi de amintirea morţii, căci de aici vine un mare ajutor pentru ea, ci — înălţându-se întotdeauna spre Dumnezeu — mintea din ce în ce mai mult se luminează prin razele care coboară din El, până când, în sfârşit, se face locuinţa lui Dumnezeu. Atunci, cel de trei ori ticălos nu mai poate tăbărî asupra unui astfel de om, nu pentru că s-ar teme de el, ci pentru Dumnezeu Care locuieşte în el, căci el este întotdeauna tot şi întreg cu Dumnezeu cu Care stă de vorbă, în Dumnezeu petrece şi Dumnezeu în el, cum încredinţează Mântuitorul Însuşi: „Eu şi Tatăl vom veni la el şi vom face locuinţă". Dacă ne vom osteni puţin aici, Doamna mea, acolo, în Împărăţia Cerească, vom dobândi o mare bucurie şi odihnă.

Şi eu m-am ostenit, surorile mele, pe cât mi-a stat în putinţă, după cuvântul părintelui meu, a cărui sfântă rugăciune să fie întotdeauna cu noi.

131. A mai spus încă: odată, au venit hoții în chilia lui Avva Isaia. Doi îl țineau, iar unul căra ce se afla în chilie. Când acesta a dus și cărțile, Avva i-a zis: tot ce este în chilie luați, numai cărțile lăsați-le, dar ei nu voiau. Atunci el, dând din mâini, i-a aruncat ca pe niște paie de grâu și le-a zis: duceți-vă cu pace. Și ei, cuprinși de frică, au ieșit și au fugit.

132. Tot ea zicea: Avva Isaia povestea despre un oarecare stareț, că înainte de a păși în viața liniștită, a văzut în răpire pe un oarecare tânăr înfricoșător a cărui față strălucea mai tare decât soarele și care, luându-l de mână, i-a spus: du-te, îți stă înainte o luptă și l-a condus într-un loc plin de oameni pe de o parte îmbrăcați în haine albe, iar pe de altă parte, în haine negre. Când l-a scos la locul luptei, a văzut în fața sa un om etiopian, înfricoșător și înalt, al cărui cap ajungea până la nori. Îngerul păzitor care-l ținea i-a zis: cu acesta trebuie să te lupți. Văzând o arătare atât de înfricoșată, de spaimă a început să tremure cu toată ființa și să ceară păzitorului său să-l izbăvească de această nevoie, zicând: cine din cei ce au fire de om muritor, poate să lupte cu el? Îngerul lui Dumnezeu i-a zis: poți, intră numai cu toată râvna, căci îndată ce te vei lua la luptă cu el, eu îți voi ajuta și-ți voi mijloci o cunună biruitoare. Într-adevăr, îndată ce s-au apucat și au început să se lupte unul cu altul, îngerul lui Dumnezeu s-a apropiat și i-a ajutat a birui pe etiopian. Atunci, toți etiopienii cei negri au dispărut cu cârtire și cu ceartă, iar corul îngerilor a lăudat pe cel ce i-a ajutat și i-a dăruit biruința. Tot astfel și noi, maicilor și surorilor, trebuie să părăsim tot ce este material, ca să putem — cu harul lui Hristos — cu tărie și cu putere să luptăm împotriva întunecatului etiopian, împotriva diavolului care stârnește toate patimile. Dacă, însă, ne vom înșela și vom cădea, atunci ne vom face moștenitori vrăjmașului nostru care este diavolul. Căci marele Apostol Pavel spunea: fiecare este robul celor ce poftește, ori celor bune, ori celor rele. De aceea ne-a și dat Dumnezeu minte și judecată ca — deosebind binele de rău — să ne ținem de ceea ce este bine.

133. Mai spunea iarăși Fericita Teodora: Avva Isaia al meu vorbea despre ziua cea din urmă a fiecărui creștin: ce fel de frică și de cutremur și ce fel de nevoie vom vedea noi, când sufletul se va despărți de trup? Atunci se vor apropia de noi oștile puterilor potrivnice, începătoriile întunericului, stăpânitorii răului din lume, și ca și cum ar avea vreun drept oarecare, vor încerca să ia sufletul, înfățișându-i toate păcatele făcute de el în tinerețe, cu știință sau fără știință. Dar împotriva acestor puteri rele vor sta îngerii lui Dumnezeu și îi vor arăta pocăința și faptele lui cele bune. Gândește-te dar, cât de mare va fi frica și cutremurul sufletului stând în mijlocul lor, până se va termina judecata, când va ieși ultima hotărâre care va arăta locul unde va fi trimis! Dacă sufletul se va dovedi vrednic, atunci demonii vor fi rușinați și dumnezeieștii îngeri îl vor răpi în sălașurile cerești spre o neîncetată veselie, după cum este scris: „căci pe toți îi veselește locuința Ta!"

Atunci se va îndeplini cuvântul Scripturii: va fugi întristarea și suspinul. Atunci va intra sufletul, scăpat de frică, într-o slavă negrăită, cum va porunci Dreptul și Marele Judecător. Dar, dacă se va dovedi că acel suflet a trăit în nepăsare, atunci — vai! — el va auzi acel glas înfricoșat: „Să fie luat cel nelegiuit ca să nu vadă slava Domnului!" Tocmai atunci îl va ajunge ziua mâniei, ziua necazului și a nevoii, ziua întunericului și a beznei, ziua cea rea și cumplită, despre care zice David: „În ziua cea cumplită, îl va izbăvi Domnul". Sufletul care trăiește în nepăsare, nu va fi izbăvit de Domnul în acea zi cumplită. Atunci, bietul suflet va fi predat întunericului celui mai din afară și în focul veșnic, unde se va munci în vecii cei nesfârșiți.

Așa îmi grăia Avva Isaia al meu, cu multe lacrimi și cu o mare durere în inimă.

134. Am întrebat odată — zicea Fericita Teodora — pe părintele meu Isaia despre cuvântul Apostolului: „Răscumpărați vremea, căci zilele sunt rele" și el mi-a zis: Apostolul ne învață negustoria cea duhovnicească și anume: îți stă în față vremea ocărilor? Răscumpăr-o. Cu smerenia și cu răbdarea răscumpără această vreme de ocară. Vine vremea necinstirii? Răscumpără această vreme cu nerăutate și vei dobândi un câștig. Te-a atins vreo învinuire mincinoasă? Agonisește-o și cumpăr-o cu răbdarea și cu nădejdea și, dacă vrem, tot ce ne este potrivnic, ne va fi un câștig.

135. Iarăși îmi spune bunul părinte: nevoiește-te să intri prin poarta cea îngustă. După cum pomii nu pot aduce roadă, dacă nu vor suferi iarna și ploaia, tot astfel și noi, pentru care veacul acesta este o iarnă, nu putem aduce roade vrednice de Împărăția Cerurilor, dacă nu vom trece prin tot felul de scârbe și ispite. Ce folos am avea noi dacă, trăind aici în îndestulare și în desfătare chiar 100 de ani, ne vom chinui acolo în vecii cei nesfârșiți, după cuvântul Domnului?

136. Tot Fericita Teodora povestește că un monah l-a întrebat pe Avva Isaia: cum se face oare că cei ce trăiesc în lume, fără să aibă grijă de post, fără să le pese de rugăciune, fugind de priveghere și lipsindu-se de orice fel de smerenie, îndulcindu-se cu mâncărurile, umblând după poftele lor, mâncându-se unii pe alții, petrecându-și cea mai mare parte a zilelor în jurăminte și în călcări de jurăminte, cum se face că ei nu cad și nici nu spun măcar: am greșit, — iar noi monahii, nevoindu-ne în post, în privegheri, culcându-ne pe jos, mâncând pâine uscată, nebând vin, nemâncând untdelemn și înfrânându-ne, în general, de la orice odihnă trupească, vorbim cu plânsete și cu bocete: ne-am pierdut sufletele, ne-am lipsit de Împărăția Cerească și suntem vrednici de chinuri? Oare legea și poruncile nu sunt date tuturor?

Și bunul părinte, lăcrimând și oftând din adâncul sufletului, a spus: bine ai zis tu, fiul meu, că mirenii nu cad, căci căzând odată cu o mare și groaznică cădere amară, ei nici nu se pot scula, nici nu au unde să mai cadă. Diavolul nu are grijă să se lupte

și să se războiască împotriva acelora care întotdeauna stau culcați pe jos și niciodată nu se scoală. Monahii, când biruind, când fiind biruiți, năvălind și îndurând năvăliri, luptă împotriva diavolului, iar mirenii, din pricina nechibzuinței și a necunoștinței, pentru că iubesc lumea și lucrurile vieții, rămân în prima lor cădere, nevăzând chiar și neștiind că au căzut. Dar ca să înțelegi că nu numai noi amândoi, cărora ni se pare că suntem monahi și care stăm departe de viața călugărească, avem nevoie să plângem și să suspinăm întotdeauna, ci și marii Părinți, adevărații nevoitori și pustnici au nevoie să plângă neîncetat, ascultă cu chibzuință și cugetă. „Minciuna este de la diavolul", cum spune Domnul; privirea spre femeie — pentru a o pofti — El a așezat-o în rând cu desfrânarea; mânia asupra aproapelui, El a asemănat-o cu uciderea și a spus că trebuie să dăm socoteală de orice cuvânt deșert. Dar cine este acela și unde vom găsi un astfel de om care să nu fi fost ispitit nici cu minciuna, care să nu fi fost pătat nici cu pofta de femeie sau să nu se fi mâniat pe aproapele și să nu fi slobozit un cuvânt deșart — ca să nu aibă nevoie de pocăință? Noi toți am greșit și ne-am lipsit de slava lui Dumnezeu. De altfel, să știi că oricine, de este monah ori mirean, arhiereu sau împărat, de nu se va da cu desăvârșire spre cruce, adică spre nevoința smeritei cugetări, nu poate să fie cu adevărat creștin. Domnul nostru Iisus Hristos îi fericește pe unii ca aceștia, zicând: „Ferice de voi, săracilor, că a voastră este Împărăția Cerurilor". N-a spus bogați, ci săraci. Și iarăși: „Ferice de voi cei ce flămânziți, că vă veți sătura, ferice de cei ce plâng, că vor râde".

Prin urmare, unde vor fi aceia care, luând parcă sub stăpânirea lor mesele copioase și tot ce este lumesc, trăiesc în desfrânare și necuviincios și se desfătează de toate cu râsete până la săturare, grăind vorbe spurcate și fără de nici o frică față de Dumnezeu?

Există chiar astfel de mireni nenorociți care spun, ascultând cu ușurință cele spre desfrânare, că numai călugărilor le este dat postul, orice fel de pătimire rea și jugul cel greu, iar mirenilor — plăcerea, odihna și orice desfătare.

O, nechibzuiților și împietriților cu inima! Oare n-ați auzit ce zice Domnul: „Ferice de cei ce flămânzesc, că aceia se vor sătura"? Și „vai de voi, bogaților, că v-ați luat mângâierea voastră!" Și „intrați prin porțile înguste, căci mare este poarta și largă este calea ce duce spre pierzare și mulți sunt cei ce intră pe ea; îngustă este calea care duce spre viață și puțini sunt cei ce au dobândit-o". Acestea și altele asemenea nu sunt spuse monahilor, căci pe atunci, pe când învăța toate acestea Prea Dulcele nostru Iisus și Dumnezeul nostru, ei încă nu erau, — ci mirenilor și viețuitoarelor celor ce petrec o viață deșartă și iubitoare de materie. Dacă Domnul i-a învățat numai pe monahi, atunci mirenii sunt mai de plâns și mai nenorociți decât animalele însele, fiind lipsiți de poruncile dumnezeiești și de astfel de fericiri. Dacă legea este obștească, atunci dési-

gur obștești sunt și jugul și fericirea, și judecata și iadul. Monahul, auzind toate acestea de la Avva, de la bunul meu învățător, a rămas mirat și uimit și, oftând adânc, a căzul la cinstitele lui picioare și a zis: așa, Sfinte Părinte, e nevoie de mai multă osteneală, sudoare și nevoință. Roagă-te dar pentru mine, Sfinte Părinte; iar Avva, binecuvântându-l, l-a slobozit.

137. Fericita Teodora a mai zis: Părintele meu Isaia îmi spunea: „bărbatul înțelept păzește tăcerea" și lucrul e bun îndeosebi pentru tineri. Să știi, fiica mea, că de va vrea cineva să se liniștească, îndată vine cel viclean cu toată oastea lui diavolească și îngreuiază sufletul celui ce se liniștește pentru Domnul cu deznădăjduirea, cu puținătatea de suflet, cu gânduri spurcate și necurate, lovește și trupul cu neputință, cu slăbirea genunchilor și, în general, dezechilibrează toate puterile sufletului și ale trupului. Atunci gândul îi vorbește sihastrului, mai bine-zis însuși diavolul îi șoptește prin gândul lui: eu sunt neputincios, nu-mi pot săvârși pravila și să bat metanii ca de obicei. Dacă te vei lupta, toate acestea vor dispărea.

Să-ți spun o întâmplare despre un înțelept monah: când s-a sculat el odată la pravilă, s-a pomenit cuprins de fierbințeală, de friguri, iar în capul lui s-a făcut mare vuiet. Monahul și-a vorbit sieși: iată, acum sunt bolnav și poate că voi muri. Să mă scol dar înainte de moarte ca să-mi săvârșesc pravila; cu acest gând, s-a silit pe el însuși ca să-și citească rugăciunile. Când s-au terminat rugăciunile, s-a terminat și înfocarea trupului. Acest frate s-a luptat și după aceasta împotriva acestui gând, citindu-și pravila și, în felul acesta, a biruit ispita.

138. Iată povețele pe care le dădea Fericita Teodora surorilor care veneau la ea:

— siliți-vă, surorile și maicile mele, să faceți monah pe omul cel lăuntric, iar nu numai pe cel din afară;

— iubiți pe Dumnezeul nostru Iisus Hristos și străduiți-vă în nevoințele faptelor bune. Petrecerea în osteneli, cu răbdare, alungă trândăvia;

— dacă vreți să vă izbăviți de toate patimile, fugiți de mama tuturor relelor, care este iubirea de sine;

— iubiți liniștea. Cel ce nu este împătimit de deșertăciunile lumii, se întărește cu sufletul prin mijlocirea liniștii, înfrânării și tăcerii, iar rugăciunea și citirea curăță mintea;

— închideți-vă simțurile în odaia de pază a liniștii celei bune și ele să nu târască mintea spre poftele lor;

— cea mai puternică armă, pentru cel ce se liniștește cu răbdare, este înfrânarea și tăcerea, rugăciunea, citirea și neîncetata aducere aminte de prea bunul Dumnezeu;

— când vă liniștiți, nu îngăduiți minții să fie de partea trupului, ca nu cumva, în caz contrar, să vă adunați pofta și scârba;

— înfrânați-vă pântecele, surorile și maicile mele, limba și mânia și picioarele voastre nu se vor lovi de piatră;

— năzuința poftei să o stăpâniți cu înfrânarea, iar mânia, cu tăcerea și liniștea. Liniștea și rugăciunea sunt cele mai bune unelte ale faptelor bune; curățind mintea, ele o fac cu vedere ascuțită;

— faptele trupești și sufletești se usucă prin înfrânare, cu răbdare și tăcere, cu liniște și bărbăție;

— înfrânarea și osteneala înfrânează pofta, iar liniștea și aducerea aminte de moarte o nimicesc;

— răbdarea este osteneala sufletului, iar unde este osteneală, este izgonită iubirea de plăceri împreună cu desfrânarea;

— orice păcat vine din plăcere și orice iertare prin suferință, liniște și tăcere;

— răscoala trupului se întâmplă din cauza neglijării rugăciunii, înfrânării și a liniștii celei bune;

— roadele cele bune ale unei liniști bune sunt tăcerea și înfrânarea, citirea și rugăciunea cea curată;

— citirea și rugăciunea, liniștea și tăcerea, înfrânarea și îngenuncherile curăță mintea de orice păcat;

— răul învechit în inima omului sau patima necurată cer o suferință mare și de lungă durată, căci deprinderea înrădăcinată în inimă greu se schimbă;

— cel ce se nevoiește cu chibzuință, cu măsură și cu luare-aminte, nu va simți multă vreme osteneala nevoințelor;

— conștiința devine curată prin liniște și osteneală în faptele bune ale nevoințelor săvârșite cu răbdare și mărinimie de suflet;

— postul și privegherea, liniștea și tăcerea, înfrânarea și îngenuncherile, cântarea de psalmi și citirea smeresc sufletul trufaș și zdrobesc trupul puternic;

— cununa pentru cei ce au răbdare în liniște va fi grabnicul ajutor de la Domnul. De veți avea vreun neajuns în chiliile voastre, răbdați puțin și Domnul Dumnezeu vă va trimite ajutorul Său. Căci Cel ce vine va veni și nu va întârzia să ajute pe cei ce-L caută în ziua necazului;

— dacă vă înfrânați pântecele, curând se vor potoli patimile și atunci mintea voastră nu va mai fi roaba gândurilor desfrânate. Mintea celui ce postește devine Biserica Duhului Sfânt, iar mintea celui lacom cu pântecele — locuința demonilor;

— iată ce mântuiește sufletele: suferința, smerenia, liniștea, tăcerea, postul, privegherea, citirea și cântarea de psalmi, rugăciunea, îngenuncherile, aducerea aminte de moarte și de Dumnezeu! Dacă voi, liniștindu-vă, veți dobândi cu ajutorul lui Dumnezeu aceste fapte bune, nu veți fi departe de Împărăția lui Dumnezeu, maicile și surorile mele;

— dacă doriți, maicile și surorile mele, ca mintea voastră să nu rămână fără rod și să dispară cu desăvârșire pentru voi înșelăciunea patimilor, nevoiți-vă mai cu seamă în citire. Numai că, atunci când vă așezați să citiți, săvârșiți citirea cu toată liniștea, cu tăcere, cu mintea slobodă de grijile lumești, pentru ca să poată înțelege cele citite. Noi suntem osândiți să gustăm pâinea cunoștinței cu mare osteneală și în sudoarea frunții;

— să știți, surorile și maicile mele, că nepăsarea și slăbirea l-au făcut pe Adam să calce porunca și în locul raiului, plin de desfătare, el a fot osândit la

moarte. Păziți-vă dar, pentru Domnul, și voi, ca să nu cădeți în nepăsare și să nu suferiți asemenea strămoșului vostru;

— feriți-vă de vin, maicilor și surorilor, pe cât vă stă în putință. Pentru monah e cu totul nepotrivit să bea vin și cu atât mai mult pentru monahii. Cine nu va asculta de acest sfat, ușor va cădea în mrejele diavolești. Încercați Scripturile și, fără nici o îndoială, veți afla ceea ce vă spun vouă;

— semnul răbdării este dragostea de liniște și tăcerea spre care, îndrăznind, mintea nădăjduiește să dobândească bunătățile viitoare și să scape de veșnica muncă;

— de vă veți supune trupul prin înfrânare, atunci veți fi iubiți de Dumnezeu și de îngerii voștri păzitori, căci Dumnezeu iubește mult pe cei ce suferă pentru El;

— nu știți voi, maicile și surorile mele, că Acela ce întocmește toate spre mântuirea noastră a poruncit, ca un Înainte-Văzător, zicând: „Cel ce iubește pe tatăl său sau pe mama sa mai mult decât pe Mine nu este vrednic de Mine". Nu el este ucenicul Meu, ci cel ce disprețuiește toate cele văzute, acela este vrednic de dragostea Mea, căci cel ce va pierde sufletul său pentru Mine, acela se va mântui și va moșteni viața veșnică. Cum dar puteți voi, bunele mele surori și maici, să săvârșiți lucruri bune în mijlocul lumii? Căci Dumnezeu zice: ieșiți din mijlocul lor și vă deosebiți; credeți oare în puterea acestui cuvânt? Dar cum să nu credem, când Însuși Domnul spune: „Cerul și pământul vor trece, iar cuvintele Mele nu vor trece"? Spuneți-mi mie, maicile mele, îngerii din cer adună aur și argint, sau slăvesc pe Dumnezeu? Și noi am primit acest chip îngeresc pentru ca să adunăm aur, argint și alte lucruri ale acestei lumi deșarte? Nu știți oare că Dumnezeu vrea să împlinească ceata celor căzuți din cer, cu cei ce trăiesc curat, cu sfințenie și lepădare de sine? Pentru ce ne-am lepădat noi de lume? Desigur, pentru Dumnezeu și pentru nenorocitele noastre suflete. Pentru ce am neglijat toate acestea și i-am îngăduit diavolului să ne întoarcă din nou din calea mântuirii? Oare nu știți că vinul, lucrurile lumești, mângâierile trupești și petrecerea dimpreună cu mirenii, toate acestea îi îndepărtează pe monahi de Dumnezeu și dacă pe monahi îi îndepărtează, atunci nu cu atât mai mult pe noi nenorociții, care avem o fire lesne înșelătoare? Nu auziți oare ce spune Sfântul Ioan Teologul: „Nu iubiți lumea, nici ceea ce este în lume, căci cine iubește lumea nu are iubirea lui Dumnezeu într-însul"? Același lucru îl spune și Apostolul Iacob: „Cel ce este prieten cu lumea, e dușmanul lui Dumnezeu". Prin urmare: fugiți de lume, așa cum fugiți de șarpe, căci șarpele când te mușcă, cu greu te poți vindeca. Tot așa și lumea. De aceea, dacă vreți să fiți fiii lui Dumnezeu, fugiți de lume și de bărbații mireni și păziți-vă sufletele în liniște. Spuneți-mi, maicile mele, Sfinții noștri Părinți unde și-au dobândit faptele bune, în lume, în mijlocul mirenilor și femeilor

sau în pustietăți și în liniște? Cum dar voi doriți să dobândiți fapte bune în mijlocul ispitelor mirenești, bând vin și având legături cu bărbații?

Dacă nu veți flămânzi, dacă nu veți înseta, dacă nu veți suferi gerul, dacă nu vă veți liniști și nu veți muri trupului, cum va trăi sufletul vostru pentru veacul viitor? Cum voiți să moșteniți Împărăția lui Dumnezeu prin felul în care nimeni n-a ajuns în ea? O, încetați, fiicele mele, de a mai face astfel de fapte și întoarceți-vă toată privirea voastră spre Soarele Dreptății, spre Domnul nostru Iisus Hristos, în Care odihnește toată nădejdea noastră! Și ostașul, de nu se va lupta, de nu va fi rănit și nu va vărsa sânge, nu se va învrednici de slava pământească și vremelnică; cum dar voi, săturându-vă, bând vin, vorbind cu bărbații și având legături cu mirenii, vreți să vă mântuiți și să moșteniți viața veșnică? Nu, surorile mele, nu vă rătăciți în felul acesta! Lăsați orice grijă și bătaie de cap și nu vă îndeletniciți nici cu rucodelia de prisos, sub motiv că dați milostenie. Toate acestea sunt lucrurile mirenilor. Dumnezeu nu vrea ca noi, călugărițele, să avem aur sau lucruri de prisos, o dată ce ne-am lepădat de lume și de tot ce e în lume. Domnul a poruncit: „Căutați la păsările cerului, ele nu seamănă, nu seceră, nu adună în jitnițe și Tatăl Ceresc le hrănește";

— chipul pe care îl purtăm este îngeresc; să nu-l facem dar, diavolesc. Fugiți de lume și de stăpânitorul lumii — diavolul. În pustie și în liniște e greu să te mântuiești, dar cum ai putea să te mântuiești

în mijlocul lumii? Având legături cu mirenii și cu bărbații? Nu, așa nu vă veți mântui, când Însuși Domnul nostru Iisus Hristos spune: „Cine nu se va lepăda de tot ce este în lume, însă și de sufletul său și nu-și va lua crucea sa (adică omorârea trupului) și nu-Mi va urma Mie, acela nu e vrednic de Mine". „Viu sunt Eu — zice Domnul — ieșiți din mijlocul lor și vă liniștiți. Pocăiți-vă de fărădelegile voastre și vă voi milui", spune Domnul, Atotțiitorul.

Iată, buna mea soră, eu m-am ostenit să-ți scriu în cartea de față viețile și nevoințele sfintelor femei nevoitoare pentru ca, alegându-ți una dintre viețile acestor sfinte, să te silești să mergi pe urmele ei până la sfârșitul vieții tale, de pildă Sfânta Melania sau Teodora, al cărei nume îl porți. Închipuindu-ți viața ei, ține minte zi și noapte faptele ei și râvnește s-o imiți, rugându-te și pentru mine, căci știe Dumnezeu cu câtă trudă am adunat toate acestea din dragoste pentru tine.

Mi-e teamă, de altfel, să nu fiu osândită de oameni pentru că, până la mine, nimeni n-a alcătuit o carte femeiască, așa cum am alcătuit-o eu pentru tine. Eu însă, trec cu vederea orice reproș, având în vedere numai mântuirea ta și Domnul Dumnezeu Cel în Treime Închinat să-ți îndrepte pașii tăi!

Vezi, Doamna și sora mea, câte au suferit sfintele femei și cum le-a proslăvit Domnul în veacul acesta și în cel viitor și să nu mai spui că numai bărbații sunt în stare să ducă o viață de aspre virtuți, potrivit cu tăria firii lor. Râvnește dar și tu spre

o astfel de nevoință. Mai mult decât orice, păzește curățenia și sfințenia, fără de care nimeni nu va vedea pe Dumnezeu; nu numai curăția trupului, ci mai vârtos a inimii.

În ziua aceea se vor da pe față toate cele ascunse ale smeritului și sărmanului om. Oamenii care au trăit până la potop n-au fost nici închinători la idoli, nici iubitori de argint, n-au băut nici vin, nici carne n-au mâncat, și cu toate acestea, în ciuda unei asemenea înfrânări, potopul a înghițit tot neamul lor numai pentru desfrânarea cea urâtă de Dumnezeu și nu s-a mântuit decât Noe cu familia lui, pe care Bunul Dumnezeu l-a găsit singur neîntinat de această spurcăciune, în mijlocul atâtor mii de oameni. Privește cât de minunat i-a mântuit. Pe toți i-a închis cu desăvârșire pentru ca, neavând nimic, ei să contemple cu mintea și să cinstească cu cuvântul pe Unul Dumnezeu. Vădit lucru este că El nici pe noi nu ne va milui în ziua aceea, cu toate că noi purtăm numele de creștin, dacă nu vom avea o dată cu acesta și fapte creștinești. Cu adevărat, Stăpânul tuturor, Hristos, ne va spune și nouă ceea ce odinioară a spus iudeilor când ei spuneau, lăudându-se: „noi suntem fiii lui Avraam": „dacă ați fi fiii lui Avraam, ați face faptele lui Avraam". Tot așa ne va spune și nouă: dacă ați fi creștini, ați face faptele cuvenite creștinilor. Nu te îndoi de acest lucru și nu șovăi de a crede. Doamna și sora mea, Dumnezeu a lămurit prin acel potop ce a venit peste toată lumea și prin nimicirea Sodomiților cu flă-

cări de foc, ce fel de sfârșit vor avea cei ce trăiesc în desfrânare și necurățenie. Nu-i va milui Dumnezeu în ziua Judecății pe cei ce curvesc aici și nu aduc adevărate roade de pocăință, ci ei vor auzi acel glas înfricoșător și groaznic: „duceți-vă de la Mine în focul cel veșnic, pregătit diavolilor și îngerilor lui". Toate acestea eu le cunosc și le înțeleg cu adevărat. Vreau ca și tu să cunoști tot așa de amănunțit și să înțelegi limpede și, șezând liniștită în chilia ta, să cugeți la toate acestea și cu aceasta să-ți încălzești râvna ta — ca să fugi de cele rele, iar de cele bune să te lipești cu toată inima și cu tot sufletul, ca să te învrednicești de nesfârșita bucurie în veșnicele lăcașuri ale Bunului nostru Stăpân și Domn.

Păstrează „Matericonul" de față ca pe o lumină care te luminează în viața de acum, până vei ajunge la lumina cea neînserată, la Prea Dulcele Iisus și Dumnezeul nostru.

Dăruiește, Dumnezeule, și sărăciei mele — cu rugăciunile tale — să primesc partea celor ce se mântuiesc.

Harul Treimii Celei nedespărțite și necreate să fie cu sufletul tău. Amin!

Povățuirile duhovnicești ale monahului Isaia către prea cinstita monahie Teodora

Cu toate că trupește suntem oarecum departe unul de altul, buna mea soră, suntem însă departe în ceea ce privește vederea feței, iar nu în ceea ce privește inima, trăind în pustietatea aceasta pentru ca — prin darul lui Hristos — liniștindu-ne puțin dinspre oameni și lepădându-ne de toate pentru Dumnezeu, să intrăm și noi, pe cât ne stă în putință, în lupta cu năvălirile dușmane și cu patimile, lăsând la o parte lenea, să scuturăm deznădejdea, părăsind nepăsarea și însuflețindu-ne de râvnă și de osârdie pentru slujba lui Dumnezeu.

Așa, buna mea soră, alegând din dumnezeieștile Scripturi povețele și îndrumările mântuitoare, m-am hotărât să le însemnez iubirii tale de Dumnezeu și în scris, pentru ca cele ce ți-am vorbit întotdeauna personal, tu să poți citi și în cartea aceasta, luând aminte la îndemnurile mele, adunând cu frică roade duhovnicești.

1. Începutul iubirii duhovnicești după Dumnezeu se face prin întipărirea în inimă a aducerii aminte de marea întocmire dumnezeiască întru mântuirea sufletelor noastre. De aceea, nu îngădui nepăsării și negrijirii să-ți întunece aducerea aminte și să nu uiți niciodată marile binefaceri pe care le-ai primit de la Dumnezeu. Astfel de amintiri, împreună cu pomenirea morții, vor încălzi și vor înălța rugăciunea pe care ai învățat-o de la mine. Rănindu-ne astfel de amintiri, asemenea unei săbii de aur, ne vom trezi întotdeauna spre slavoslovenie, smerenie, mulțumire și zdrobirea inimii, râvnă spre a-i plăcea lui Dumnezeu în liniște și spre oricare altă faptă bună; ținându-le necontenit în minte, împreună cu aducerea aminte de Dumnezeu, vei repeta neîncetat cuvântul proorocului: cu ce voi răsplăti Domnului pentru toate câte mi-a dat mie? Într-adevăr, cât de mari și nenumărate sunt binefacerile Domnului și Stăpânului nostru Cel iubitor de oameni!

Mărturisește-I Lui, Doamna mea, de câte ori te-a izbăvit El de primejdie! De câte ori te-a răpit chiar dintre fălcile vrăjmașului, atunci când erai gata să aluneci spre păcat! De câte ori, fiind tu slăbită de nepăsare și neîngrijire, nu te-a dat în mâinile duhurilor înșelăciunii spre pierzare și moarte ci, ca un iubitor de oameni, te-a păzit cu îndelungă răbdare, așteptându-te să te trezești, să te întorci, să te pocăiești.

2. Trupul nu poate trăi fără pâine și apă, nici mintea, din momentul în care este înconjurată de

îndemnurile spre alinare și slăbire, nu mai poate ține într-însa aducerea aminte de Dumnezeu. Numai o singură privire aruncată asupra lor trezește pofta și vatămă sufletul. De aceea Domnul a poruncit ucenicului care voia să-L urmeze, să se golească de toate și să iasă din locul lui. Mai întâi, omul trebuie să alunge de la sine toate pricinile slăbirii și apoi să se apropie de lucrul lui Dumnezeu. Însuși Prea Dulcele nostru Domn, nimicind puterea diavolului, a intrat Cel dintâi în luptă cu el, în pustietatea neroditoare. Tot astfel și Apostolul îndeamnă pe acei care au luat crucea lui Hristos, să iasă din cetate. Să ieșim — zice — cu El din cetate, ducând povara Lui, căci El a mai suferit afară din cetate, adică a fost răstignit.

Când omul se va despărți de lume și se va îndepărta de toate patimile și de orice legături cu oamenii, atunci lesne va uita vechile obiceiuri și nu se va osteni multă vreme pentru a-și dobândi mântuirea. Apropiindu-se însă de lume și de lucrurile ei, el se slăbănogește imediat și cu gândul și cu inima.

3. Trebuie să știi tu, buna mea Doamnă, că foarte mult îi ajută celui ce se nevoiește, să nu aibă nimic în chilia lui. De îndată ce sunt îndepărtate obiectele care îi pot slăbănogi sufletul, el se arată în afară de primejdia ce vine de la cele două războaie, dinlăuntru și din afară — în liniște, călăuzit de harul lui Dumnezeu, va birui fără trudă orice fel de ispitire. Prin ce fel de luptă să-l mai ispitești pe om, când în fața lui nu se mai află lucrurile care să-i trezească patimile trupești? Neavând nimic de prisos în chilia sa, el nici nu va dori ceva din cele ce îl ispitesc și-și va mulțumi trebuința trupului cu puțină hrană în ceasul hotărât, adică cu pâine și apă. Cum această hrană nu este înșelătoare, el o va primi numai pentru întreținerea trupului.

4. Cine șade cu răbdare în liniște și cu această liniște unește înfrânarea de la ascultarea vorbirilor și de la privirea la lucrurile atrăgătoare, postul, tăcerea și rugăciunea, asupra lui curând Se va odihni Prea Sfântul Duh.

5. Trebuie să ne îndepărtăm întotdeauna de pricinile care trezesc lupta dușmană și să nu ne apropiem de lucrurile care pot să vatăme sufletul. Nu spun asta numai despre momelile pântecului, ci și despre toate cele poftite, cu care poate fi ispitită și siluită libertatea voii celei bune.

6. Când omul se apropie de Dumnezeu prin pocăință, face cu El un legământ — să se îndepărteze de toate grijile lumii, de toate patimile ei și de desfrânare. Pentru aceasta, în primul rând, un călugăr nu trebuie să se uite la fața de femeie, iar o călugăriță să nu se uite la fața bărbatului. În al doilea rând, nu trebuie să dorim nimic și să nu ne îndulcim de nimic. În al treilea rând, să nu ascultăm deloc vorbele oamenilor. De vei păzi toate acestea, șezând în chilia ta, vei fi nevătămată de gândurile cele rele, cu darul lui Hristos.

7. Pentru orice mădular al trupului, există ispita sa cu care monahul trebuie să se lupte din toate

puterile. Dacă el vrea să scape de strășnicia acestei lupte, trebuie să îndepărteze de la sine obiectele ce-l ispitesc și el însuși să se îndepărteze de ele, ca să nu cadă. Păzindu-se în felul acesta, el nu va cădea, cu harul lui Hristos.

8. Monahul care dorește castitatea și care are legături cu femeile sau monahia cu bărbații, oricât s-ar trudi, nu numai că nu vor dobândi curăția castității, ci le mai stă în față primejdia să mai cadă, dacă nu trupește, atunci sufletește.

9. Trebuie să ne fie întotdeauna teamă de ceea ce poate să tulbure sufletul nostru prin vreo aducere aminte sau prin vreo vedenie, ca să nu ne pătăm conștiința. Prin urmare, noi ne-am ascuns în liniștea chiliei — nevoiește-ți dar, buna mea soră, trupul, sufletul și gândul ca să dobândești răbdare în chilia ta.

10. Cine a biruit orice ispită ce vine din viața aceasta deșartă și a unit liniștea cu postul, rugăciunea cu tăcerea și cu ura de agoniseală, acela curând se va slobozi din robia vrăjmașului nostru obștesc, care este diavolul cel de trei ori blestemat, iar în ziua Judecății, cu mare nădejde va auzi: „Vino, binecuvântatul Tatălui Meu, moștenește împărăția cea pregătită pentru tine".

11. E un lucru mare și minunat să nu lași să intre în tine pofta, trezită în noi de cel viclean, ci s-o alungăm și s-o stingem cu înfrânare. Dacă nu putem face acest lucru, cel puțin să ne luptăm cu ea neîncetat, ca să nu fim înfrânți; înseamnă că noi

am biruit. A nu fi rănit nu atârnă de noi, dar să stăm pe locul nostru, fără să ne uităm la răni, depinde de voința noastră. Cel ce iese în fața unui vrăjmaș puternic cu toată bărbăția, chiar dacă e lovit peste față, stă cu tărie și chiar dacă e doborât, îndată se scoală bărbătește. Cine mustră pe ostaș, când acesta se întoarce din război acoperit cu răni? Vrednic de mustrare și de lacrimi este acela care, aruncând arma, fuge din rândurile armatei sale și trece de partea vrăjmașului, iar cine stă și luptă, chiar de se mai întâmplă să se clatine puțin sau chiar să cadă, pe acela nu-l va mustra niciodată nici unul dintre oamenii înțelepți și cunoscători în treburile militare.

12. Să însetezi după Hristos, buna mea soră, ca să te adape El cu dragostea Sa. Închide-ți ochii în fața desfătărilor vieții ca să sălășluiască Domnul pacea în inima ta. Înfrânează-te de la lucrurile lumești, ca să te învrednicești de bucurie duhovnicească.

13. Dacă faptele tale nu vor fi plăcute lui Dumnezeu, atunci osteneala ta este deșartă și mincinoasă. Nu vor fi plăcute lui Dumnezeu faptele tale, când tu, petrecând o săptămână în liniște și rugăciune, vei ieși afară și te vei distra o zi, chiar două, și apoi iarăși vei ședea în liniște. Într-o astfel de rânduială, nu vor fi plăcute lui Dumnezeu faptele tale. Dumnezeu vrea ca monahul smerit să șadă întotdeauna cu răbdare în chilia sa și să se prăjească ca peștele în tigaie în lupta cu gândurile. Celui ce este ocupat cu cele pământești îi este cu neputință

să caute cele cerești și celui ce este legat de cele lumești nu i se potrivește să aștepte darurile dumnezeiești. Starea lăuntrică a fiecărui om se arată prin faptele lui. Ceea ce poftește omul, spre ceea ce înclină gândul lui, cu ceea ce se unește el, prin aceea se și biruie, aceea îi e Dumnezeu, în aceea crede, indiferent dacă aceasta este o piatră sau un copac sau un cărbune. De aceea spune Apostolul, aceea de care se îndulcește cineva, adică ceea ce iubește, aceea îl și robește.

14. Nu fugi de necazurile care ți se întâmplă în chilie, căci Dumnezeu te ispitește dacă tu cu adevărat Îl iubești. Cel ce fuge de ispite, fuge de fapte bune, de ispite zic, nu de poftă, ci de necazuri. Ispitele ce vin din poftă, de îndată ce vor fapte, taie-le imediat cu rugăciunea ca să nu prindă rădăcini, să nu devină în inima ta puternice și permanente.

15. Iubește, buna mea soră, smerenia, în toată viața ta, ca să te izbăvești de mult-împletitele mreje ale vrăjmașului celui urâtor de bine, căci ele sunt în afară de căile celor smerit-cugetători.

16. Caută cu toate puterile să rupi orice legătură lumească. Prin aceasta vei putea să te unești din inimă cu Dumnezeu și să uiți cu desăvârșire lucrurile deșarte ale lumii acesteia.

17. Copiilor li se dă să mănânce pâine după ce sunt înțărcați; și omul care intră în viața cea de liniște, este ca un copil luat de la pieptul mamei.

18. Lucrarea trupească merge înaintea celei duhovnicești, așa cum pieptul lui Adam a mers înaintea sufletului ce i s-a suflat. Din ce este alcătuită lucrarea trupească? Din post, priveghere, liniște, tăcere, îngenunchere, sărăcie, osteneală, ascultare. Acestea sunt lucrările trupești! Când vei petrece în ele vreme îndelungată, cu răbdare, atunci ți se va da ție de la Dumnezeu și mai mult.

19. Cine a lăsat lumea și se ceartă cu oamenii pentru o trebuință oarecare, necesară pentru mângâierea sa, acela este un orb desăvârșit, căci lăsând tot trupul, se luptă și se războiește pentru un mădular al lui.

20. Cine fuge de iubirea vieții de acum, mintea aceluia a văzut veacul viitor, iar cine este legat de deșertăciunea vieții, acela este robul patimilor.

21. Să nu socotești că numai agoniseala argintului și a aurului este o iubire de agonisire, ci și toate celelalte pe care vrei să le agonisești.

22. Cinstește lucrarea privegherii ca să dobândești mângâierea de la Dumnezeu, pe care El o trimite sufletelor veghetoare.

23. Stăruie în citire și mintea ta se va ridica spre vederea minunilor dumnezeiești. Iubește sărăcia cu răbdare și mintea ta se va aduna din risipire.

24. Nu dori să ieși afară, ca să-ți păzești gândurile tale netulburate.

25. Îndepărtează-te de grijile lumești și îngrijește-te de sufletul tău, ca să-l mântuiești de pierderea păcii lăuntrice.

26. Iubește castitatea ca să nu fii rușinată nici în vremea rugăciunii, nici în ziua Judecății. Fără sfinte-

nie, nimeni nu va vedea pe Domnul. Iar sfintenia este castitatea.

27. Ferește-te de cele mici și nu vei cădea în cele mari.

28. Nu-ți lega sufletul de dorințe pline de plăcere ca să nu te faci roaba vrăjmașului. Iubește îmbrăcămintea săracă, ca să scapi de amintirile rele și să întărești smerenia inimii. Cel ce iubește poboaba din afară nu poate dobândi fapte bune, ci este încă aproape de căderea în curvie, pentru că în inima lui nu are smerenie.

29. Care din cei ce iubesc glumele și vorbele deșarte urmează înfrânarea, liniștea, privegherea, rugăciunea? Dacă nu observi că smerenia pătrunde parcă aceste fapte bune, să știi că ai slavă deșartă și ești încă departe de Dumnezeu, ca un duh căzut, căci și acesta, la început, nici nu curvea, nici nu era lacom cu pântecele, nici era iubitor de argint, dar a căzut cu înfricoșată cădere pentru că, în mândria lui, a spus: așeza-voi tronul meu mai presus de nori și voi fi asemenea Celui Prea Înalt — cum spune minunatul prooroc.

Smerenia de totdeauna, în curând te va face fiica lui Dumnezeu, căci David zice: „Eu am zis: dumnezei sunteți și fii Celui Prea Înalt, toți!"

30. Cel ce iubește faptele bune arătate mai sus, cum sunt liniștea, tăcerea, castitatea și rugăciunea, se face fiul sau fiica Celui Prea Înalt numai dacă are smerita cugetare.

31. Iubește liniștea mai mult decât fapta bună de a sătura pe flămânzii lumii și vorbirea cu Dumnezeu mai mult decât vorbirile cu înțelepții cei de un sânge cu tine. E mai bine să te slobozești tu singură de legăturile păcatului, decât să eliberezi pe robi din robie.

32. Armele tale să-ți fie lacrimile și postul de fiecare zi; păzește-te pe cât îți stă în putință de vederea fețelor bărbătești, ca să nu mori curând din pricina gândului desfrânării.

33. Citirea în liniște este o mare îngrădire a patimilor. Fii slobodă de grijile cele multe ale trupului și de bătaia de cap pentru lucruri, ca să înțelegi cele citite și să dai sufletului hrană nepieritoare. Când harul divin va începe să deschidă ochii sufletului tău prin liniște și citire, atunci ochii trupului tău vor începe să verse lacrimi din belșug, așa încât fața ta va fi adeseori spălată cu ele. Atunci se va potoli războiul simțurilor și înlăuntru, în inima ta, va fi o liniște mare.

34. Dacă vreun oarecare vrăjmaș al lui Dumnezeu te va învăța ceva contrar celor scrise de mine în cartea aceasta, să nu-l crezi. În afară de darul lacrimilor, nu căuta semn mai lămurit al bunei voințe a lui Dumnezeu pentru tine. Când vorbesc despre lacrimi, eu nu înțeleg pe acelea care se varsă pentru tata sau mama sau din pricina unui necaz oarecare lumesc și deșert, căci Dumnezeu iubește și Se mângâie cu acele lacrimi care se varsă zi și noapte, în liniște, pentru păcatele cu care L-am supărat.

35. Curăță, Doamna mea, sufletul tău și îndepărtează de la tine orice grijă lumească, ca să nu se învârtească mintea ta încolo și încoace.

36. Dacă vrei să te rogi curat și netulburat, fugi de legăturile cu toți oamenii — monahi, mireni, monahii, copii, femei — și atunci va vedea sufletul tău lumina adevărului. Pe măsură ce inima se leapădă de legăturile din afară, în aceeași măsură se pătrunde în suflet de Duhul Sfânt și inima dobândește o pace pe care ai s-o înțelegi când vei împlini cu fapta ceea ce este scris aici.

37. Străduiește-te pe cât îți stă în putință în citirea dumnezeieștilor Scripturi, cu această călăuză unică pe calea ce duce spre mântuire și te vei îndulci cu lumina cunoștinței.

38. E rușinos lucru pentru iubitorii de trup și pentru cei lacomi cu pântecele să discute subiecte duhovnicești, așa cum e rușinos pentru o desfrânată să vorbească despre castitate.

39. Când trupul se îmbolnăvește rău de tot, atunci nu primește nici mâncărurile bune. Mintea ocupată cu lucrurile și vorbirile mirenești, nu poate să se apropie de liniște, de fericita tăcere și de rugăciune.

40. Focul nu se aprinde în lemnele umede și Duhul Sfânt nu Se odihnește în sufletul care iubește odihna.

41. Desfrânata nu petrece într-o dragoste credincioasă față de bărbatul ei, iar sufletul, ocupat de lucrurile deșarte ale lumii acesteia, rupe legătura cu Dumnezeu.

42. Dacă vei pune asupra sufletului tău legea sărăciei și cu harul lui Dumnezeu te vei elibera de toate grijile lumești și în sărăcia ta, vei fi mai presus de

lume, atunci vezi, te rog, să nu mai dorești din nou a-ți agonisi averi sub pretextul iubirii de săraci, cu scopul, adică, să faci milostenie, și să nu-ți arunci sufletul tău din nou în viforul grijilor (să primești de la unul și să dai altuia) și să nu-ți pierzi partea ta devenind roaba oamenilor pentru că ei îți dau ție ceva. Dumnezeu, pentru aceasta ți-a dat ție mâini, pentru ca să-ți câștigi hrana cu ele, imitând pe Apostolul, care zice: „Mâinile acestea mi-au slujit mie și au fost cu mine". Dacă ai ceva din lucrurile acestei lumi, împarte-le imediat, dar dacă nu ai, nu dori, te rog, să ai mai mult decât pâinea cea de toate zilele. Domnul zice: „Căutați mai întâi Împărăția lui Dumnezeu și dreptatea Lui și toate celelalte se vor adăuga vouă". Noi, creștinii, în rugăciunile noastre de fiecare ceas, nu cerem de la Dumnezeu decât „pâinea noastră cea de toate zilele, dă-ne-o nouă astăzi".

43. Să-ți curăți chilia de toate lucrurile și să nu ai nimic înăuntru afară de dumnezeieștile icoane sau cărți, pentru ca atunci când firea va cere hrană, să nu fii biruită, împotriva voinței. De aici, din această rară satisfacere a trebuințelor, vei învăța înfrângerea. De vei avea în chilie provizii suficiente, cu greu vei putea să-ți păstrezi înfrânarea.

44. Ferice de acela care cunoaște și ține cele scrise aici, care petrece în liniște, având o rucodelie măsurată, care își întoarce toate grijile spre osteneala rugăciunii, crezând că cine lucrează pentru Dumnezeu aruncă asupra Lui toată mâhnirea sa; acela

nu va avea neajunsuri în trebuințele sale, întrucât unul ca acesta pentru El s-a îndepărtat de lume, de lucrurile ei și de legăturile cu ea.

45. În ceasul când Dumnezeu îți va umili inima și te va mișca spre lacrimi, scoală-te și fă de 70 de ori câte 7 închinăciuni, neîngăduind inimii tale să se îngrijească de altceva, întrucât atunci demonii vor veni la tine cu toată osteneala lor ca să te amăgească să te ocupi cu unele sau cu altele din gândurile lor. Tu vei vedea și te vei mira de ceea ce se va naște aici.

46. Ia aminte, Doamna mea, îngrijește-te și ostenește-te în dumnezeieștile citiri, căci de nu te vei osteni, de nu te vei nevoi, nu vei dobândi. Dacă nu vei bate în ușa lui Dumnezeu cu o rugăciune caldă și cu osteneala liniștii, postului și privegherii, atunci nu vei fi ascultată.

47. Când omul din afară — adică trupul — va muri pentru lucrurile lumii, nu numai pentru păcat, ci și pentru orice odihnă trupească, atunci în egală măsură va muri omul lăuntric — adică sufletul — pentru gândurile rele. Dacă monahul nu va nimici în inima sa grija de lucrurile vieții, nici chiar trebuințele firii, și nu-și va arunca grija sa asupra lui Dumnezeu, atunci harul lui Dumnezeu nu se va sălășlui în el.

48. Dacă vei înțelege cu precizie ce sfârșit vor avea toate lucrurile lumești și cât sunt ele de neînsemnate, atunci nu vei avea nevoie de învățător pentru mântuirea sufletului în liniștea ta.

49. Cel ce nu se îndepărtează și nu fuge de pricinile patimilor, vrând sau nevrând, este batjocorit de păcat. Pricinile păcatului sunt următoarele: vinul, femeile pentru bărbați și bărbații pentru femei, bogăția și îndulcirea trupului. După fire, ele nu sunt păcate dar firea, prin ele, lesne se apleacă spre patimile păcătoase. De aceea, monahul trebuie să se păzească de ele cu toată puterea.

50. La oameni este cinstită bogăția, iar la Dumnezeu de mii de ori este mai cinstit sufletul care se smerește de bună voie până la sărăcie.

51. Dacă vrei să pui un început bun faptelor bune și faptelor de mântuire, pregătește-te de ispitele care te vor întâmpina din cauza faptelor bune și nu te teme de diavolul care are obiceiul ca, prin desele ispite pricinuitoare de frică, să iasă în calea celui ce plin de osârdie începe să viețuiască cu evlavie și să râvnească la virtute și viață bună, pentru ca, înfricoșându-l chiar de la început, să se lase de buna sa intenție, nu pentru că cel de trei ori blestemat ar putea avea vreo putere, căci altfel nimeni n-ar fi putut începe nici un bine, ci pentru că, chiar în folosul și binele nostru, îi îngăduie Dumnezeu să ne ispitească, așa cum vedem în viața dreptului Iov. Prin urmare, buna mea soră, fii gata să întâmpini cu bărbăție și bună chibzuință ispitele care însoțesc faptele bune.

52. Să crezi cu tărie, Doamna mea, în Prea Dulcele Domn Iisus Hristos, că de vor veni asupra ta ispitele lumii, tu vei putea sta împotriva lor și le vei

birui cu dumnezeiasca Lui putere. Omul care se îndoiește de-i va ajuta Dumnezeu în vremea ispitelor, nu crede în Dumnezeu și nu este vrednic de numele de creștin. Cel ce este cu adevărat credincios și evlavios, chiar de ar fi în însăși fălcile balaurului, crede că Dumnezeu poate să-l scoată dintre ele. Așa au crezut mucenicii și au intrat fără frică în cuptorul de foc și Dumnezeu i-a izbăvit pentru credința lor cea dreaptă. Astfel i-a izbăvit pe tinerii evrei din cuptorul Babilonului, pe Sfânta Tecla de foc și de fiarele cele cumplite, fără îndoială, pentru credința lor cea curată.

53. Cel ce urăște păcatul se ferește de el și merge bărbătește pe calea virtuților, fără să-i fie teamă de năvălirea diavolului, căci în el locuiește Dumnezeu.

54. Caută să redobândești binele pe care l-ai pierdut. Ești dator să-I dai lui Dumnezeu plumb? El nu-ți cere în locul plumbului mărgăritare și pietre prețioase. Dumnezeu, parcă ți-ar spune — ție și tuturor credincioșilor — ai pierdut, omule, fecioria și curăția, nu vreau de la tine milostenie, atâta vreme cât rămâi în desfrânare, ci vreau sfințenie de la tine, castitate.

55. Să-ți fie limba blândă și necinstirea nu se va atinge de tine. Dobândește o gură dulce și pe toți îi vei avea de prieteni.

56. De crezi, buna mea Doamnă, că Dumnezeu are grijă de tine, pentru ce te îngrijești de trebuințele vremelnice și deșarte ale trupului? Aruncă asupra Domnului grijile tale și nu te teme de îngrozi-

rile diavolului. Cel ce aruncă toate asupra Domnului, își petrece în pace toate zilele vieții sale.

57. Cineva dintre sfinți a spus: eu am băgat de seamă că dacă un monah nu lucrează pentru Dumnezeu, cum trebuie și cum poate, atunci Dumnezeu îngăduie ca acela să cadă în ispite. Dacă el primește ispitele cu mulțumire, atunci Dumnezeu îi dă un grabnic ajutor și-l izbăvește de ele.

Dacă cel ce este stăpânit de demoni începe să cârtească și să-L hulească pe Dumnezeu, atunci Dumnezeu îl lasă și atunci — o, minune! — balaurul cel din adânc, diavolul cel urâtor, de bine îl umilește.

58. Adu-ți aminte de Dumnezeu Cel Prea Înalt, în toată vremea, buna mea soră, și El Își va aduce aminte de tine, când vei cădea în nevoi și în necazuri și te va mântui de mrejele diavolești. Niciodată să nu uiți de El, predându-te deșertăciunilor vieții, pentru ca nici El să nu te uite în vremea luptei tale. În inima ta să-I fii supusă Lui, pentru ca să ai îndrăzneală către El în vremea scârbelor, când te vei ruga din inimă, în singurătatea ta.

59. Cei supuși păcatului, alergați la Domnul, Singurul Care poate ierta păcatele și lăsa greșelile. El a zis cu jurământ, prin proorocul Iezechiel: „Viu sunt Eu, grăiește Domnul, nu vreau moartea păcătosului, ci să se întoarcă și să fie viu".

60. Fericit este acela care se smerește întru toate, căci el va fi înălțat de Dumnezeu. Dacă flămânzești, însetezi și te smerești pentru Dumnezeu, atunci curând vei fi proslăvit de Dumnezeu. Cine

flămânzește și însetează aici pentru Dumnezeu, acela, în ziua răsplătirii, va dobândi de la El adevărata bogăție.

61. În toată viața ta să te socotești păcătoasă, pentru ca să fii întotdeauna în adevăr.

62. Dacă tu, de bună voie, te-ai lepădat de toate lucrurile vieții, atunci tu să nu te certi cu nimeni, pentru nimic.

63. Îndepărtează-te de oamenii răi ca de o boală molipsitoare.

64. Așa cum din lăcomia pântecelui se naște desfrânarea, tot astfel din vorbă multă și din vorbirile necuviincioase, se naște o furtună de gânduri și ieșirea din minte.

65. Grija de lucrurile vieții tulbură sufletul și, în tot timpul acesta, nu este pace în gânduri.

66. Monahul care și-a închinat viața virtuților trebuie să se lepede cu desăvârșire de toate grijile lumii așa încât, întorcându-se înlăuntrul său, să nu găsească în inima sa absolut nimic din veacul acesta. Numai gândul slobod de orice grijă lumească poate — cu harul lui Hristos — să se învețe a se ruga și să se liniștească zi și noapte, fără nici o risipire.

67. Dacă rugăciunea este înaripată de dragostea lui Dumnezeu și stă într-o neadormită priveghere, zi și noapte, atunci Domnul întocmește în jurul ei, ca pe un acoperământ, un nor de lumină.

68. După cum norul acoperă lumina soarelui, tot astfel lăcomia pântecelui întunecă conștiința minții și alungă Duhul Sfânt.

69. În trupul celui iubitor de plăceri și leneș, nu locuiește Duhul Sfânt, ci satana, cu toată oastea lui.

70. Așa cum un tată se îngrijește de fiul său iubit, tot astfel Domnul Se milostivește și suferă împreună cu cel ce rău pătimește pentru El cu trupul, postind, priveghind și rugându-se, stând întotdeauna aproape de gura lui.

71. Pentru aceasta sunt printre voi mulți neputincioși și bolnavi care, în bună parte, mor. Ce însemnează aceste cuvinte? Ascultă. Când un biet călugăr, știind că vasul său e putred, plin de spurcăciune și de necurățenie, nu se silește să se spele de această necurățenie cu liniștea, cu tăcerea și cu lacrimi fierbinți, pentru ca în felul acesta să se apropie de dumnezeieștile și Prea Curatele Taine, ci îngroapă acest mărgăritar ca într-un noroi murdar, atunci Dumnezeu îl pedepsește cu suferințe amare și cu grele boale, pentru ca, măcar prin mijlocirea scârbelor, să se întoarcă oarecum el spre Domnul în liniște și într-o adevărată pocăință —, iar El să-l vindece.

72. Nu cheltui, soră, vremea nevoinței de liniște, atâta timp cât nu te-a lovit boala sau altă mare suferință sau, ceea ce e mai grozav, moartea. Ce folos vei avea sau — mai bine zis — de ce te-ai mai născut, dacă vei fi surprinsă de nenorocita soartă a acestei vieți de care nimeni nu poate scăpa printr-un trai nepăsător? De aceea, în toată cartea aceasta, îți cer și te rog, ca pe una ce-ți iubești sufletul și iubești liniștea, să nu-ți cheltuiești și să nu-ți sleiești viața

aceasta în deșertăciunea acestei lumi, căci nu știi ce va fi cu tine mâine; vei mai trăi sau vei muri? Alege cele bune și petrece într-însele și-L vei avea pe Însuși Dumnezeu de ajutor și împreună-lucrător.

73. Liniștea și tăcerea sunt o comoară ascunsă în câmpia vieții monahale. Prin urmare du-te, vinde-ți averile și cumpără comoara liniștii, a tăcerii și păstrează-o nejefuită până la sfârșitul vieții tale, pentru ca prin ea să te îmbogățești cu bogăția Împărăției Cerurilor.

74. Dacă monahul se păzește din dragoste pentru Dumnezeu, atunci Însuși Dumnezeu îl apără pe un astfel de monah și nu-i îngăduie diavolului nici să se apropie de el. Atunci acest răutăcios, stând undeva în depărtare, așteaptă vremea slăbirii monahului și de îndată ce se va întoarce măcar cât de puțin de la aducerea aminte de Dumnezeu și de moarte, sau va începe să facă ceva lumesc sau își va îngădui să se plimbe fără rost în jurul chiliei sale, va tăbărî imediat asupra lui ca asupra unei oi rătăcite, asemenea unui lup sălbatic și-l va sfâșia și nu este cine să-l izbăvească! Așa încât, de nu se va întoarce pe loc din nou către Dumnezeu, va pieri până la sfârșit. Și aceasta se întâmplă nu cu puterea diavolului, ci din pricina monahului însuși. De aceea, buna mea soră, să petreci întotdeauna în liniște pentru ca Dumnezeu să nu îngăduie să se apropie de tine diavolul, nimicindu-i cursele.

75. Văzându-l pe îngerul păzitor al binecuvântatului tău suflet, el, cel rău, va fugi de la tine, cu harul lui Hristos, ca din fața focului. De aceea, pe cât îți este cu putință, buna mea Doamnă, ia aminte la păzitorul sufletului tău și nu-l scârbi — să nu dea Dumnezeu! — căci altminteri va pleca de la tine. Iar când va pleca de la tine Sfântul Înger ce te păzește de apăsarea sau trândăvia ta, atunci — vai! — te vei duce spre pieire sigură.

76. Să știi și să scrii în inima ta că iubirea de plăceri, odihna trupului și legătura cu oamenii — aceste trei lucruri îl îndepărtează pe monah de Dumnezeu. Dar dacă el se va păzi de toate acestea — cu înfrânarea, cu postul, cu privegherea, cu cântarea de psalmi, cu rugăciunea, cu liniștea, cu tăcerea și cu citirea — atunci, prin împreuna-lucrare cu Dumnezeu, niciodată nu va cădea și vrăjmașului nu i se va îngădui să-l atace. Iar dacă i se va îngădui cândva, atunci va fi întotdeauna cu el puterea lui Dumnezeu și a îngerului care îl păzește — și el nu se va teme de ispite pentru că gândul lui e întotdeauna cu Dumnezeu iar el, îndrăznind către Domnul, îl disprețuiește pe diavolul.

77. Însuși Bunul Dumnezeu — prin harul cel dumnezeiesc — îi învață pe oameni, mai ales pe monahi; cum să lucreze după voia lui Dumnezeu. Așa cum cineva, învățând un copil mic să înoate, îl ține deasupra apei pe mâinile sale și de îndată ce începe să se scufunde îl ridică spunându-i: curaj, nu te teme, eu te țin, sau așa cum o mamă care îl învață pe micuțul ei copilaș să umble, se depărtează puțin de el și îl cheamă la sine și dacă copilașul

mergând spre mama lui, începe să tremure din cauza slăbiciunii trupului și e gata să cadă, atunci mama aleargă repede spre el și îl ia în brațele sale, îl îmbrățișează și îl sărută, tot astfel și harul dumnezeiesc îi poartă pe cei ce rabdă în liniște pentru numele lui Dumnezeu și încetul cu încetul, îi învață căile mântuirii. Scrie aceste puține cuvinte în inima ta și să fie acolo neșterse, în toate zilele vieții tale.

78. Liniștea e mântuitoare pentru că ea nimicește orice rău. Dar dacă prin rugăciune ea își dobândește spre ajutor următoarele fapte bune: răbdarea, smerenia, privegherea și înfrânarea, atunci nu există un drum mai scurt spre mântuire. Bună și foarte bună este tăcerea; ea este mama cugetărilor sfinte. Duhul Sfânt fuge de vorba multă, de deșertăciune și de risipire. Bună este liniștea, fiindă ea este mama tuturor faptelor bune pe care ea le naște prin mijlocirea rugăciunii neîncetate și nerisipite către Dumnezeu. Monahul iubitor de liniște este iubit de Dumnezeu pentru că și el, iubindu-L pe Dumnezeu, se liniștește, și tace, și râvnește să vorbească numai cu Dumnezeu, printr-o rugăciune curată.

Petrecând pe pământ, el cugetă la cele de sus și mintea lui este ocupată întotdeauna de un singur lucru: cum să-I placă lui Dumnezeu și să se facă templul Sfântului Duh. Un astfel de călugăr își pleacă cu osârdie grumazul său sub jugul ușor și bun al Prea Dulcelui Iisus și disprețuind pe toate cele văzute, spre cele nevăzute năzuiește sau, mai degrabă, spre Însuși nevăzutul Dumnezeu pe Care Îl așteaptă, ca și cum L-ar vedea. Un asemenea monah se nevoiește să fie asemenea îngerilor și șezând mereu în chilia sa și pomenind pururea pe Dumnezeu, își face mintea sa curată, asemenea oglinzii. Fericit este un astfel de om, pe pământ și în cer.

79. Ia aminte la cuvintele Domnului, cele proorocești și apostolești, ține-le în inimă ca pe o călăuză și sporește în fapte bune, ca să fii aproape de sfinții îngeri, îndelung răbdând în chilia ta, îndeletnicindu-te cu citirea, cu smerita cugetare, cu castitatea, cu postul, cu smerenia inimii și cu tăcerea, aducându-I laude și cântări Stăpânului, nu în anumite zile sau luni, ci în toată vremea vieții tale, până la ultima răsuflare. Dacă astfel ai început, buna mea Doamnă și soră, astfel să și termini, mergând pe calea cea plină de necazuri în timpul scurt al nevoinței tale și vei intra — cu harul lui Hristos — în rai, ca să te veselești cu Hristos, în veci.

80. Când mă gândesc la scurtimea vieții, la mult împleticitele deșertăciuni ale vieții, la bunătățile lumești care dispar ca umbra, la slava înșelătoare, la șubrezimea puterii, la bunăstarea în care nu poți pune nici o nădejde, la deșertăciunea bogăției; când privesc apoi la viitoarea venire a Judecătorului nefățarnic, la sfârșitul acestui veac, precum și la lucrurile grozave și înfricoșate care Îl vor însoți, când cuget apoi cum Se pogoară din cer Judecătorul Cel în chip de fulger, cum merg înaintea Lui cu frică puterile cerești, cum se pregătește tronul cel înfricoșat, cum cerul se înfășuiește ca o carte, cum

ard stihiile aprinse, cum trâmbițează trâmbițele cele grozave, cum se deschid mormintele și morții se scoală ca dintr-un somn, cum pulberea într-o clipă se unește în alcătuirea de altădată și sufletele aleargă spre întâmpinarea Judecătorului, cum Mirele stă de față în miez de noapte și pe cei râvnitori îi învrednicește de intrare în cămară, iar pe cei nepăsători îi lasă afară — când mă gândesc la toate acestea, le fericesc pe acele fecioare înțelepte despre care amintește dumnezeiasca Evanghelie, pentru că ele, cunoscând nehotărârea vremii, întotdeauna au așteptat pe Mirele lor Cel nemuritor, întotdeauna au avut în inimă frica venirii Lui și, în așteptarea din întunericul nopții, s-au îngrijit să pregătească o candelă de lumină.

Dar nimic nu ne împiedică să pătrundem mai adânc în acea dumnezeiască pildă: „Asemănatu-s-a — se spune — Împărăția Cerurilor cu zece fecioare care, luându-și candelele lor, au ieșit în întâmpinarea Mirelui". *Dar când au ieșit ele? Adună-ți mintea, Doamnă, și ia aminte cu grijă. Prin urmare,* când au ieșit ele? Oare atunci când le-a venit sfârșitul vieții, când a ieșit hotărârea morții, când au fost deja trimiși îngerii după ele? Atunci au ieșit ele oare? Nu! Ci atunci când s-au lepădat de desfătările vieții, adică atunci când s-au liniștit, când au râvnit după fapte bune, când s-au hotărât să tacă și să postească, când au început să meargă pe calea cea bună, adică să ducă o viață călugărească, când au pășit pe calea cea strâmtă și plină de scârbe, când

au îmbrățișat de bună voie o viață aspră, când au disprețuit grijile vieții, când s-au lepădat de căsătorie, când au îndrăgit castitatea, când au înlăturat mârșăvia păcatului și cu inima s-au lipit de Prea Curatul Mire, — atunci au ieșit ele întru întâmpinare.

„Cinci însă — se spune — erau înțelepte și cinci nebune". Care este semnul fecioarelor înțelepte? Acesta este semnul, că ele au unit cu castitatea milostenia, liniștea, postul, tăcerea, privegherea, neagoniseala, smerenia. Cu asemenea fapte bune ele și-au înfrumusețat castitatea, adică sufletul lor. Au cunoscut că credința fără fapte este moartă, s-au încredințat că numai făgăduința nu este suficientă pentru mântuire, căci cu o singură aripă vulturul nu poate zbura către înălțime. Și-au adus aminte, de asemenea, și de cuvântul Mirelui Care a spus că cel ce vrea să-L urmeze nu trebuie numai să se lepede de sine, ci să și fie gata să-și pună sufletul pentru El, — au cunoscut toate acestea și, lepădându-se de toate, au râvnit să se înfrumusețeze cu toate bunătățile duhovnicești pentru ca la venirea Mirelui, să poată spune cuvântul lui David: „Gătitu-ne-am și nu ne-am tulburat". Iar fecioarele nebune care n-au avut untdelemn de fapte bune în candele, sunt acelea care s-au mărginit la una: au îmbrățișat fecioria și nu s-au ostenit să se împodobească cu alte fapte bune, necăsătoria trupească au păstrat-o, dar n-au vrut să dobândească liniștea și tăcerea, după cum nu s-au silit nici spre post, spre priveghere sau alte lipsuri. Și ce a urmat mai departe? Întrucât Mirele a întârziat,

toate fecioarele au ațipit. Dar cele ce s-au pregătit cu untdelemnul virtuților arătate, au avut îndrăzneală și nădejde că nu se vor stinge candelele lor.

De aceea, în ciuda somnului, ele sunt numite înțelepte. Iar cele nebune dormeau fără grijă, fără să se gândească la cele viitoare. Și ce au suferit în ceasul nevoii, eu nu pot lămuri. Iată că a venit ceasul, a sosit vremea, trâmbițele au sunat, s-au mișcat din loc stihiile, s-a clătinat văzduhul, s-a cutremurat cerul, au apărut îngerii, a venit Judecătorul, nu ziua, ci noaptea și iată glasul care cheamă pe toți spre întâmpinarea Lui. Fecioarele s-au sculat toate, și-au scuturat somnul și și-au luat candelele. Dar candelele celor înțelepte ardeau limpede și îi luminau pe toți, pentru că au fost pline de toate faptele cele bune, iar candelele celor nebune s-au stins. Și — o, ce grozavă pierdere! — cele înțelepte sunt primite în odaia de nuntă, iar în fața celor nebune s-a închis ușa.

Privește, buna mea soră, cercetează ca să nu ți se întâmple și ție ceea ce li s-a întâmplat fecioarelor nebune. Râvnește să te împodobești cu faptele bune, iar mai vârtos stăruie în tăcere și în liniștea cea bună, căci ele sunt mama și rădăcina tuturor celorlalte fapte bune. Dacă vei dobândi aceste fapte bune, atunci curând le vei avea pe toate în inima ta.

81. Întârzierea în afară de chilie să fie o urăciune pentru tine, dacă vrei să te liniștești cum trebuie, cu harul lui Hristos.

Legătura cu oamenii este pierzătoare pentru cel ce se liniștește, ea alungă harul, întunecă mintea, răcește râvna spre liniște. De aceea, eu îți poruncesc întotdeauna să nu ieși din chilie și să nu stai de vorbă cu oamenii. Cel ce părăsește de bună voie liniștea și necazurile nevoințelor legate de ea și rătăcește de colo până colo, vrând, nevrând, cade în păcat. Dimpotrivă, pe măsură ce se înmulțesc ostenelile și faptele bune în liniște, în aceeași măsură se micșorează păcatele.

82. Adu-ți aminte întotdeauna de începutul lepădării și de râvna dintâi spre viața monahală și de caldele gânduri cu care, lăsând lumea și casa ta, ai intrat în lupta cu diavolul.

Cel ce dorește să lupte cu diavolul, buna mea soră, trebuie să fie întotdeauna treaz și veghetor. Căci după cum ne învață Apostolul Pavel: „lupta noastră nu este împotriva trupului și sângelui, ci împotriva începătoriilor întunericului acestui veac".

Cel ce intră în luptă cu o astfel de mulțime de vrăjmași și cu asemenea întuneric, nu trebuie să aibă multe gânduri și griji, căci lupta diavolească atacă lucrurile acestei lumi. De aceea, prea dulcele Iisus și Dumnezeul nostru spune în Evanghelie: „vine stăpânitorul acestei lumi și cu Mine n-are nici un amestec". Ca stăpân al tuturor, El ar fi putut să aibă vii, câmpii și multe bogății. Dar El n-a vrut să aibă din toate acestea, nici cât negru sub unghie. Tot astfel, El mărturisește: „vulpile au vizuini și păsările cerului cuiburi, Fiul Omului însă n-are unde să-Și plece capul". Același lucru ne învață și pe noi, care pentru numele Lui am lăsat toate și am mers

pe urmele Lui : ce folos avem noi de lumea aceasta deșartă, care se bucură de pieirea noastră? Iar liniștea mântuitoare contribuie foarte mult în lupta ce o ducem împotriva vrăjmașilor și ne învață să răbdăm toate necazurile de care nu putem scăpa.

83. Să nu ceri sfaturi de la cel ce nu este iscusit în liniștea și tăcerea cea de Dumnezeu condusă, având de învățător pe prea dulcele Domn Iisus Hristos căci, buna mea soră, în vremea de acum s-au împuținat învățătorii mântuirii, „toți s-au abătut, împreună netrebnici s-au făcut", cum spune proorocul. Să știi că în această liniște bună sunt și mai puțini învățători. Diavolul și-a întins peste tot cursele răutăților și, după cum vezi, i-a atras pe toți monahii spre grijile deșarte ale vieții, ca să se stingă însăși dragostea pentru cinstita liniște, ceea ce a și reușit să o facă cel de trei ori blestemat.

Tu însă, buna mea soră, nu ai nevoie de un alt învățător. Iată care îți este porunca! Ia aminte și crede cuvintelor Sfinților Părinți. Ei spun: șezi în chilia ta și ea te va învăța toate. De aceea, cel ce nu are răbdare în toate împrejurările și necazurile, are o îndoită greutate. Răbdarea mistuie amărăciunea nevoilor; puținătatea de suflet este mama unei chinuitoare stări sufletești.

84. Răbdarea este mama mângâierii și, oarecum, o putere dumnezeiască. Dar când Dumnezeu aduce asupra cuiva necazuri pentru păcatele lui, atunci îngăduie ca acesta să cadă în mâinile puținătății de suflet, de unde, pe un astfel de om îl cuprinde duhul deznădejdii, adică diavolul. Și atunci, răsar întunerice

de ispite, spurcate și rele. Dacă te vei întreba din care pricină se întâmplă astfel de ispite, atunci ți se va răspunde: din pricina nepăsării și neîngrijirii noastre, pe care Dumnezeu vrea să le alunge prin scârbe. Iar leacul tuturor acestora este unul și pe deasupra, el este așa fel, încât sufletul îndată își dobândește mângâierea și anume: smerita cugetare, căci fără ea, nimeni nu poate nimici cursele diavolului.

85. Nu te supăra, Doamna mea, pe mine, pentru că îți spun adevărul curat. Dacă tu ai fi iubit din toată inima pe mama tuturor faptelor bune, adică binecuvântata liniște, Domnul te-ar fi izbăvit de toate ispitele.

86. Curăță inima ta de toate grijile lumești și intră în liniștea cea minunată și de Dumnezeu dorită, rugându-L pe Domnul să-ți ierte păcatele și nechibzuințele săvârșite mai înainte. Îmbracă-te într-o credință tare și suferă războiul, ca să fi preaslăvită de Dumnezeu și vei primi de la El cununa cea de mare preț și nestricată ce se cuvine unui mare luptător.

Într-adevăr, dacă noi vom răbda toate, cu inimă bună, pentru Dumnezeu, atunci El ne va proslăvi în Împărăția Sa. Ocupă-te cu citirea în chilia ta, cântă, roagă-te, îngenunchează, pe cât îți este în putință, învață-te în inima ta cu aducerea aminte de moarte, adu-ți aminte de iad și de împărăția viitoare și păzește-te de lucrurile lumești. Păzește, te rog, și această poruncă — să fugi pe cât îți stă în putință de legătura cu bărbații, căci diavolul poate să-ți pricinuiască o nenorocire și moartea, fără să prinzi de veste.

Nimeni nu poate birui frica altfel decât în liniște și în depărtarea de toate. Când te vei îndepărta de toate, Dumnezeu îți va trimite, în inima ta, o mângâiere și lumina cunoștinței. Nevoiește-te ca o bună roabă a lui Dumnezeu, mergi pe urmele sfintelor femei care au răbdat înainte de tine, din dragoste pentru Dumnezeu, focul și nenumărate chinuri. Nu-ți spun să fii arsă de foc pentru Hristos sau altceva ce nu poți face, ci ostenește-te după puterea ta; postește, liniștește-te, taci, priveghează, roagă-te neîncetat, căci toate acestea stau în puterea ta. Dacă îți vei arăta osârdia în aceste lucruri mici, în puținele zile ale vieții tale, atunci Dumnezeu te va primi în Împărăția Sa, și tu vei fi fericită întru El în vecii vecilor.

87. Mintea nu se va supune lui Dumnezeu dacă trupul nu este supus sufletului. Iar supunerea trupului față de suflet se dovedește prin post, prin priveghere, prin osteneală și celelalte, așa cum deseori în această carte am scris, în alte locuri.

88. Cine se va supune lui Dumnezeu, acela este aproape de Împărăția Lui. Dar în ce constă supunerea și așa-numita jertfire de sine? Jertfirea de sine constă în faptul că monahul trebuie să se gândească în sinea lui că este un osândit căruia împăratul a hotărât să i se taie capul. Un astfel de om, în acel ceas, nu se îngrijește nici de femei, nici de copii, nici de mamă, nici de tată, nici de vreun alt lucru lumesc, ci toată mintea lui este ocupată de gândul morții și în sinea lui el nu mai cugetă că mai are vreo parte în viață. Primește și tu, buna mea soră, o astfel de cugetare și liniștește-te și întreabă-te pe tine însăți: oare voi mai fi vie mâine? Dar ce-am făcut eu și ce bine am făcut în viața mea? Cum voi ieși din trup? Cum voi sta înaintea lui Hristos? Mă va îndrepta oare Dumnezeu, sau mă va osândi la chinuri?

Dacă vei cugeta astfel în fiecare zi, atunci, în cele din urmă, îți va veni liniștea de la Dumnezeu, fără osteneală. Ce folos îți va aduce ție legătura cu oamenii? Nici unul. În schimb însă, îți va face un mare rău. De aceea, eu adesea îți spun și te îndemn: nu alerga după ceea ce este stricăcios și necurat, ca un copil mic după jucării, ci ca un suflet înțelept și ca o desăvârșită roabă a lui Dumnezeu, fă poruncile lui Dumnezeu în tăcere, pentru ca după ieșirea ta, Domnul să te primească în veșnicele lăcașuri. De acum înainte, buna mea soră, strigă, cheamă cu suspinuri și cu lacrimi și fă ceea ce Îl odihnește pe Dumnezeu, iar pe El Îl odihnesc postul, privegherea, liniștea, tăcerea, rugăciunea, citirea, sărăcia și smerenia. Dacă vei păstra aceste puține fapte bune, atunci, cu darul lui Hristos, vei intra în Împărăția Cerurilor, dar dacă vei disprețui aceste mici virtuți, atunci eu nu-ți voi mai spune multe, vei da singură răspuns pentru tine.

89. Mai este o rânduială înțeleaptă și plăcută lui Dumnezeu — nu căuta cu ochii încolo și încoace, ca o demonizată, ci întotdeauna să iei aminte la ceea ce este înainte, ca să nu vorbești în deșert, ci să

grăiești numai cele de trebuință, să te mulțumești cu îmbrăcămintea sărăcăcioasă, numai ca să-ți acoperi trupul, cu hrană puțină, numai ca să-ți ții trupul în viață și să nu lucrezi pentru lăcomia pântecelui. Fugi de îndrăzneală, ca de moarte.

Oriunde ți s-ar întâmpla să dormi, caută, pe cât îți stă în putință, ca să nu te vadă nimeni. Nu scuipa înainte, iar de ți se va întâmpla să tușești, când șezi în mijlocul altor femei, întoarce-te înapoi și tușește, cu modestie. Mănâncă și bea așa cum e cuviincios copiilor lui Dumnezeu, adică puțin, ca să ți se păstreze castitatea. Cel ce nu păzește acest puțin, nu este fiul lui Dumnezeu, nici robul Lui, ci sluga diavolului, fie că vrea acest lucru sau nu.

90. Vorbește blând cu toată lumea și privește spre toți cu sfială, dar nu opri asupra nimănui multă vreme ochii tăi, căci asta înseamnă neînfrânare. Nu acuza pe nimeni de păcat, ci întotdeauna osândește-te pe tine însăți și cu aceasta te vei izbăvi de păcatul osândirii. De vei fi nevoită să zâmbești, caută să nu ți se vadă dinții, căci bărbatul înțelept, cum spune Solomon, surâde liniștit și neobservat, iar cel prost și nechibzuit își înalță glasul în râsul său. Fugi de bărbați ca de foc și de șarpe și de cursele diavolului, fugi de vorbirile cu ei, de locuirea împreună și de vederea lor. Ascunde-ți tainele, faptele și luptele tale cu care te încearcă vrăjmașul. Nu le spune nimănui afară de părintele tău duhovnicesc. Nu ședea niciodată fără mantie și rușinează-te întotdeauna de îngerul care te păzește; silește-te să petreci în liniște până la moarte, ca să-ți proslăvească Domnul sufletul tău în ziua Judecății. E mai bine pentru tine să fii împreună cu un balaur și cu o aspidă decât să stai de vorbă cu un bărbat, chiar dacă acesta ar fi monah.

Îți spun toate acestea, buna mea soră și Doamnă, căci le-am găsit scrise în cărțile folositoare de suflet în care eu însumi am fost ispitit și am suferit, primind nenumărate răni de la diavol. Și aproape că nu ți-am scris nici un cuvânt în cartea aceasta, pe care să nu-l fi încercat singur și care să nu fi fost învățat din experiență. Socotesc că nu ți-a rămas necunoscută vreuna dintre multele mele ispite. Toate acestea ți le-am scris aici pentru ca și tu, cu harul lui Hristos, să te păzești de toate acestea, ca să te faci lăcașul Prea Dulcelui Iisus Hristos, Dumnezeul nostru. Dacă tu vei urma cu stăruință aceste sfaturi de păzire pe care ți le dau și vei fi mereu ocupată cu cugetarea de Dumnezeu în buna ta liniște, atunci, cu adevărat că sufletul tău va vedea într-însul lumina lui Dumnezeu, care în veac nu se va întuneca în sufletul tău.

91. Nu mă voi lenevi să te mai îndemn cu ceva și anume cu: foamea, cititul, privegherea; rugăciunea, cântarea de psalmi, desele metanii. Toate acestea să le faci în chilia ta cu osârdie și curând vei cunoaște marea bogăție a harului lui Hristos!

92. Omul cu multe griji nu poate fi pașnic, liniștit și tăcut. Căci amintirea lucrurilor deșarte îl tulbură fără să vrea, risipindu-i viața tihnită, liniștită

www.scantopdf.co.uk

și tăcută. Viața deșartă, cea cu multă grijă, aruncă sufletul monahului în brațele diavolului.

93. O, cât de pierzătoare pentru femei este vederea bărbaților și legătura cu ei și cât de pierzătoare sunt femeile pentru bărbați! Cel ce vrea să se liniștească și să fie neîncetat numai cu Dumnezeu, nu trebuie să aibă legături nefolositoare cu nimeni — nici cu bărbații, nici cu femeile. Căci, după cum Dumnezeu îl mântuiește pe om prin om, tot astfel diavolul se silește să piardă sufletul omului. Fericită vei fi tu, dacă te vei feri de toate deșertăciunile și de legătura cu bărbații. Căci ascultă ce zice David către Pururea Fecioara Stăpână de Dumnezeu Născătoarea: „Ascultă, fiică, și vezi și pleacă urechea ta și uită pe poporul tău și casa tatălui tău și Împăratul se va îndrăgi de frumusețea ta".

94. Vezi, buna mea soră, cum David ne învață să fugim de rude și de străini, dacă vrem să ne mântuim. Stăpâna noastră de Dumnezeu Născătoarea, îndepărtându-se de toate și stând numai cu Dumnezeu în templul Său cel sfânt, vezi cu câtă slavă a fost cinstită, încât s-a învrednicit să fie Maica lui Dumnezeu — după trup. Și tu, dacă nu vei uita de lucrurile lumii, rudele, legătura cu oamenii și împreuna-viețuire cu ei — crede-mă, adevărul îți grăiesc — nu vei vedea fața lui Dumnezeu. Privește singură și alege ce vrei: ori liniștea și mântuirea sufletului, ori legătura cu oamenii și pieirea veșnică.

95. Fecioarele care se ascund din fața tuturor și nu sunt văzute de nimeni, sunt lăudate de toți, fie

că sunt frumoase sau nu. Și dacă ele se hotărăsc pentru o viață atât de închisă, în vederea unei slave vremelnice, atunci, cum să nu te închizi într-o viață plină de liniște, tăcere și rugăciune, pentru Împărăția Cerurilor și pentru o astfel de slavă înaintea feței îngerilor și sfinților, pentru ca și Hristos să dorească frumusețea ta?

96. Cel ce vrea să se liniștească și să lucreze la mântuirea sa în acest veac plin de deșertăciune, își astupă urechile ca să nu audă nici țipătul micilor păsărele, pentru că și acestea împiedică liniștea cea desăvârșită. Cu cât mai mult trebuie s-o împiedice legătura cu oamenii?

Așa cum un om nobil și cinstit uită de neamul lui ales când se îmbată și este necinstit și luat în râs chiar de înșiși robii săi, tot astfel castitatea sufletului este vătămată de vorbirile și legăturile cu oamenii, prin care se uită rânduiala tăcerii, se șterge amintirea lui Dumnezeu din suflet, și se strică buna și pașnica așezare a inimii. Și dacă numai legătura vremelnică cu cineva pricinuiește un rău atât de mare sufletului, atunci ce să mai spun de o asemenea purtare zilnică și de o astfel de tulburare aproape neîncetată?

Cu adevărat, Dreptul Judecător îi va osândi pe bună dreptate la pieirea veșnică. Căci Apostolul ne învață: „Cuvânt putred să nu iasă din gura voastră". Iar cel ce rostește mii de cuvinte, cum va îndrăzni să spună că n-a spus nici un cuvânt putred? Dacă se cutremură de iad și însetează după Împărăția lui

Dumnezeu, nu va rosti niciodată un cuvânt deşert, căci Însuşi Domnul a spus că vom da socoteală de orice cuvânt deşert. Iar toate cuvintele care nu aduc nici un folos sufletului, sunt cuvinte deşarte. Prin urmare trebuie, buna mea soră, să ne depărtăm cu toată luarea-aminte de legătura cu oamenii din care nu avem nici un folos. Căci proorocul zice: „Nu prin vorbă multă vei scăpa de păcat" şi „În faţa prietenului şi a duşmanului, nu vorbi multe". Îndeosebi tu, care eşti tânără, ai nevoie de multă băgare de seamă. De aceea, având atât de multe dovezi, pe cât îţi stă în putinţă, îndepărtează-te de legăturile nefolositoare şi de vorbirea deşartă cea de suflet pierzătoare, amintindu-ţi de cuvântul spus de Domnul: „Amin, amin grăiesc vouă că pentru orice cuvânt deşert pe care îl vor rosti oamenii, vor da socoteală în ziua Judecăţii", şi întotdeauna să te linişteşti şi să stărui în citirea dumnezeieştilor Scripturi.

Îţi voi spune o pildă: aşa cum cei ce sunt lipsiţi de lumina văzută nu merg niciodată drept, tot astfel cei ce nu citesc Sfintele Scripturi şi nu stăruie în rugăciune, se poticnesc adeseori şi se rătăcesc fără nici o scăpare, fiind înconjuraţi de un întuneric nenorocit. Dumnezeiasca Scriptură este pentru suflet ceea ce este ploaia pentru pământul însetat. Oricât ar semăna omul pământul neînrourat de ploaie, el nu va rodi nimic; tot astfel, fără citirea dumnezeieştilor Scripturi, sufletul nu va odrăsli în cele duhovniceşti.

97. După cum vinul înveseleşte inima omului şi linişteşte necazurile, tot astfel vinul duhovnicesc,

adică Scriptura, predispune sufletul spre bucurie. Şi dulceaţa dumnezeieştilor Scripturi este nesfârşită. Când citeşti şi nu înţelegi puterea cuvântului, nu deznădăjdui, ci citeşte de două ori, de trei ori şi de mai multe ori, chemându-L pe Domnul nostru Iisus Hristos ca să deschidă ochii minţii tale.

98. Lasă deşertăciunile ce te înviforesc şi aşază-te să citeşti dumnezeieştile Scripturi, şi vei dobândi mântuirea sufletului tău.

Liniştea şi citirea de totdeauna, privegherea măsurată, postul şi tăcerea curând îl duc pe nevoitor la uşile mântuirii. Dar dacă el câteva zile le închină citirii, iar pe urmă din nou se risipeşte, atunci el se înşală şi dărâmă cu o mână ceea ce zideşte cu alta.

99. Ascultă, buna mea Doamnă, ceea ce îţi voi spune ţie. Mulţi sunt în lume din cei ce fac milostenie şi trăiesc în curăţie, cu evlavie şi cu dreptate, dar puţini vei găsi chiar printre cei ce s-au lepădat de lume, care să fie lucrătorii lui Dumnezeu, adică râvnitorii liniştii celei bune şi fericite, care se înalţă spre curăţia cea sfântă a inimii şi spre neîncetata vedere a Feţei lui Dumnezeu. Alege dar partea cea mică a aleşilor lui Dumnezeu şi nu te teme să umbli pe această cale pe care umblă cei puţini.

100. Împăratul pământesc cinsteşte cu slavă şi cu putere pe cei ce nu-şi cruţă ostenelile în slujirea cea credincioasă lui; oare Împăratul şi Dumnezeul nostru Iisus Hristos nu cu atât mai mult va învrednici cu daruri dumnezeieşti pe aceia care, din dragoste pentru El, îndură cu inimă bună necazurile liniştii?

101. În liniștea și rugăciunea ta să fii asemenea Heruvimilor care pururea văd Fața lui Dumnezeu și să ai în mintea ta gândul că în afară de tine și de Dumnezeu nu există nimeni altul în lume de care ar trebui să te îngrijești și să-i porți de grijă. Dacă îți va veni gândul să te îngrijești de vreun frate sau de vreo soră și acest gând îți va aduce tulburare și greutate în inimă, atunci spune-i gândului tău: „E bună calea iubirii și a milei pentru Dumnezeu, dar eu din dragoste pentru Dumnezeu am fugit de această dragoste de rude" Stai, i-a spus stareţului un monah, căci eu pentru Dumnezeu alerg după tine. Și eu — i-a răspuns stareţul — pentru Dumnezeu fug de tine.

Și acum, iată care este legea liniștii pentru tine: tăcere pentru toți, postul de totdeauna până la al nouălea ceas și rugăciunea neîncetată a inimii, care te-am învățat.

102. Îndrăznește întru Domnul, soră, nu te teme de această minunată faptă bună. Căci fricosul, mai ales dacă e monah, suferă neapărat de următoarele două slăbiciuni: de iubire de trup și de necredință. Iubirea de trup întotdeauna este semnul necredinței, iar cine își disprețuiește trupul, acela dovedește că crede din tot sufletul în Dumnezeu și așteaptă, fără să se îndoiască, bunătățiile viitoare. Privește la Părinții și mucenicii noștri, gândește-te, a intrat oare cineva în Împărăția Cerurilor, îndulcindu-se de mâncare bună, glumind și râzând? Dar dacă ei au intrat prin multe osteneli, necazuri și chinuri oare-

care, atunci cum îndrăznești să stai în fața Nemuritorului Împărat, tu care n-ai suferit nimic din toate acestea? Oare n-ai auzit și tu de Fericita Teodora cum, fiind clevetită, suferea zi și noapte în afară de mănăstire și îndura cu inimă bună toate amărăciunile chinuitoare, și cum a proslăvit-o Dumnezeu? N-ai auzit tu oare de cea dintâi mucenită, Tecla, ce grozavă luptă a dus ea pentru dragostea lui Dumnezeu? Și ce să mai vorbim despre altele? Privește la însăși Maica Luminii! În ce liniște și tăcere s-a nevoit ea care este cu adevărat Născătoare de Dumnezeu și Maica Domnului și Dumnezeului nostru, a Prea Dulcelui nostru Iisus Hristos?

La vârsta de trei ani, când a intrat ea în templul lui Dumnezeu, ce a cunoscut ea în afară de cele sfinte și cu cine a vorbit ea, în afară de Dumnezeu, petrecând zi și noapte în rugăciune, în liniște, în post și priveghere și hrănindu-se cu negrăitele dulceți ale Duhului lui Dumnezeu?

Desigur că ei au fost oameni pătimași ca și noi, dar pentru ostenelile și sudorile lor, harul dumnezeiesc s-a revărsat din belșug într-înșii. De aceea, ostenește-te, suferă și tu, liniștește-te, postește, taci, priveghează ca să poți fi fiica lui Dumnezeu. Căci David spune: „Eu am zis, dumnezei sunteți și fiii Celui Prea Înalt, toți". Dar omul nu poate dobândi această îndrăzneală de fiu față de Dumnezeu, de nu se va liniști, de nu va stărui în rugăciune, ori de nu va suferi toate necazurile. Eu cunosc bine inima ta, știu cât este ea de bărbătească, chiar mai bărbă-

tească decât sufletul meu; de aceea îmi descopăr atât de slobod gândurile mele iubirii tale de Dumnezeu și mă rog Atotputernicului Dumnezeu pentru ca tu să intri cât mai curând într-o viață de liniște și atunci Dumnezeu va descoperi în tine minunatele Sale lucrări.

103. Ascultă pe înțeleptul și Sfântul nostru Părinte Ioan Gură de Aur, cum ne vorbește el despre viața aceasta deșartă: cei ce ați lăsat bunurile deșarte și pieritoare ale vieții, nu vă întoarceți iarăși inimile la ele; bogăția trece, slava dispare ca umbra. Deșertăciunea deșertăciunilor, toate sunt deșertăciuni! Cu adevărat, în deșert se tulbură tot omul, adună comori și nu știe pentru cine le adună! Cei ce iubesc bunătățile lumești într-adevăr în deșert se tulbură, în deșert se ostenesc și suferă, adunând ceea ce în scurt timp va trebui să dispară și ceea ce nu pot lua cu sine, căci toate le vor lăsa aici și vor merge goi la înfricoșata judecată a lui Hristos, cum s-au și născut goi. Chiar dacă cineva va aduna aici toate comorile lumii, la acea înfricoșată priveliște va sta gol și sărac, zdrobit și smerit, plin de frică și de cutremur, la Judecata care nu caută la față și care nu se poate mitui, unde trâmbițează îngerii, se așază tronurile, se deschid cărțile faptelor noastre, curge râul de foc nestins, unde este viermele cel neadormit, întunericul cel mai din afară, tartarul cel înfricoșat, unde este scrâșnirea netăcută a dinților, neîncetatele suspinuri și plânsul nemângâiat, unde nu este râs, ci bocete necurmate, unde nu este lumină, ci întunericul cel nepătruns, unde nu este cântare armonioasă, ci vaiete și strigăte. Cu adevărat, e grozav lucru să și auzi, dar cât de grozav va fi să vezi cu ochii tăi toată făptura care se va scula într-o clipă ca să dea socoteală de orice cuvânt, de tot ce a greșit cineva. Mare va fi atunci frica, mare va fi cutremurul, buna mea Teodora, așa cum n-a fost până acum și nu va mai fi până la acel ceas! Sună trâmbițele cele înfricoșate, soarele își pierde lumina sa, stelele cad, cerul se învăluiește, puterile cerești se clatină și Judecata se pregătește! O, ce frică! O, ce cutremur! O, ce necaz va fi în ceasul înfățișării de care nimeni nu poate scăpa.

104. Ascultă, zice Domnul: „Privii până când fură puse jilțurile și S-a așezat Cel Vechiu de zile... jilțul Său: flăcări de foc, roatele lui, foc arzător. Un pârâu de foc se vărsa și ieșea din El, mii și mii Îi slujeau și zeci de mii stăteau gata înaintea Lui! Cartea de judecată se așază și cărțile fură deschise. Eu, Daniil, am fost tulburat cu duhul meu și vedeniile care treceau pe dinaintea ochilor mei mă înspăimântau" (Daniil 7, 9, 10, 15).

Vai, buna mea Doamnă! Proorocul s-a cutremurat privind numai, la vedenia Judecății viitoare: dar ce va fi atunci cu noi, nenorociții, când ne vom înfățișa cu adevărat la Judecată, când de la răsărit și de la apus se vor aduna toate neamurile și faptele fiecăruia îl vor urma! Atunci, aceia ale căror fapte vor fi bune, sfintele femei și mucenicii, se vor bucura și se vor veseli, iar aceia ale căror fapte vor fi

rele, asemenea mie păcătosului, vor plânge și se vor tângui, dar vai!, fără nici un folos. Unde vor fi atunci Părinții? Unde va fi tata și mama? Unde vor fi rudele și prietenii? Unde va fi măreția împăraților și puterea părinților? Unde vor fi tiranii și stăpânitorii? Unde vor fi robii și roabele? Unde va fi împodobirea hainelor și frumusețea fețelor? Unde va fi, în general, toată eleganța lumească? Unde vor fi cei ce nu cred — în acel ceas — și cei ce grăiesc: „să mâncăm și să bem, căci mâine vom muri"; unde vor fi cei ce spun: să-mi dai acum și să iei mâine! Unde vor fi cei ce zic: să ne desfătăm aici, iar despre cele de acolo, vom vedea mai târziu? Unde vor fi cei ce grăiesc: Dumnezeu este iubitor de oameni și nu va chinui pe păcătoși? Cât se vor mai căi cei ce vorbesc astfel! Vor plânge și nu va mai fi Cel ce mângâie, vor fi suspine și nu va mai fi Cel ce miluiește! Ei singuri vor începe să se învinuiască, zicând: vai, vai!, ne-am pierdut noi înșine! Am auzit cuvintele și nu le-am luat în seamă, am fost învățați și n-am înțeles, ne-am bizuit pe rațiune și am rătăcit!

Dreaptă este judecata lui Dumnezeu asupra noastră! Cu vrednicie și cu dreptate ne dă El la munci, pentru că de dragul slavei deșarte și trecătoare, am disprețuit slava lui Dumnezeu!

Dimpotrivă, buna mea Doamnă, atunci se vor bucura cei ce au socotit drept un lucru de nimic tot ce este lumesc. Vor triumfa cei ce și-au subțiat trupul cu postul și cu privegherea, cei ce și-au curățit sufletul cu liniștea și cu rugăciunea și s-au îmbogățit cu toate faptele bune. Atunci, cei ce plâng aici pentru păcatele lor se vor veseli acolo veșnic, iar cei nepăsători și negrijulii vor merge în munca veșnică. De aceea, Doamna mea, să ne pocăim și noi cu vrednicie, înainte de a ajunge la sfârșitul cel mai de pe urmă, ca să nu strigăm și noi împreună cu cei nechibzuiți: vai! — acum dar ne vom pocăi, căci nu știu ce va naște ziua care ne va găsi. Să ne liniștim, înainte de a veni furul sufletelor noastre, adică moartea. Să alegem, buna mea soră, cât mai avem vreme, să ne trezim din somnul negrijii și nepăsării de sufletele noastre. Să ne ridicăm inimile spre Cel ce poate să ne mântuiască sufletele și să zicem: Iisuse, mântuiește-ne, că pierim! Să ne ostenim, mai înainte de a apune soarele, mai înainte de a se închide ușa, mai înainte de a cădea umbrele nopții. Va fi prea târziu să ne apucăm de lucru când ne va ajunge sfârșitul vieții. Să alergăm dar! Trebuie să fugim, să fugim repede ca să ajungem acolo ca nu cumva întârziind, să auzim și noi: nu vă cunosc. Să ne liniștim, te rog, să pășim pe calea faptei celei bune pentru ca în ziua Judecății să dobândim milă de la Dreptul Judecător! Vremea este aproape, ziua se pleacă spre seară, se văd semnele nopții de moarte! Să fim treji! Atunci va căuta păcătosul un singur ceas de pocăință și nu va găsi. Vai de cel păcătos și nepăsător! Căci cele de pe urmă ale lui se văd în fundul iadului. Vai de cel necredincios și nepocăit! Căci pe el îl așteaptă o amară împreu-

nă-petrecere în muncile iadului, cu demonii! Aurul și argintul pierdut poate s-ar mai putea găsi, dar vremea pierdută din viața noastră nu o vei mai putea afla niciodată, buna mea soră. Să nu avem dar milă de trup, ci să-l zdrobim, căci Hristos îi fericește pe cei ce flămânzesc, pe cei ce însetează și pe cei ce plâng pentru El. Trupul este un praf: va veni o zi care nu se poate amâna și un ceas de învățătură când pământul se va preface în pământ și praful va deveni iarăși praf. Să nu ne înșelăm cu ușurință! Mare este frica, Doamna mea, în ceasul morții, e grozavă clipa despărțirii sufletului de trup, este de nedescris necazul când glasul va amuți, limba se va lega și nu va mai avea putere să rostească nici un cuvânt. Atunci omul își va întoarce numai ochii săi încoace și încolo, vrând să spună ceva, dar limba nu i se va supune. Toate acestea nu-ți sunt necunoscute ție, Doamna mea; de aceea, din cele multe, numai puține ți-am amintit dragostei tale întru Hristos!

De veți voi și de Mă veți asculta — zice Domnul — bunătăți (Împărăția Cerurilor) veți mânca, iar de nu veți voi, nici nu Mă veți asculta, sabia vă va mânca! Acesta nu-i cuvântul meu, ci al marelui între prooroci, Isaia.

Așadar, dacă nici tu nu vei asculta de sărăcia mea, toate îți vor fi spre povară ție! Dar dacă vei pleca din viața aceasta cu bogăția virtuților, bucură-te, căci vei intra în cămara Mirelui ceresc cu sfinții îngeri!

105. Să nu ne înfricoșăm de moartea care vine fără de veste, fără să știm în ce stare ne va afla ea pentru ca, altminteri, să nu se întunece cumva gândul nostru, ca să nu slăbească buna și pioasa noastră dispoziție și noi, întorcându-ne spre ceva lumesc, să ne pierdem toată osteneala noastră! Căci Domnul a spus: în ce te voi afla, în aceea te voi judeca.

106. Noi ne-am unit cu Hristos și ne-am lepădat de diavolul și de toate lucrurile lui și de toată slujirea lui. Dar omul nu poate, cu toată puterea lui, să izbutească în această lucrare și să se curețe de toate întinăciunile, de nu se va lepăda de lucrurile lumii și ale vieții.

107. Să nu socotești că e un lucru mic să fugi de tot ce este vătămător și ce poate trezi patimile.

108. Dacă în ziua Judecății vrei să fi îndreptățită și să dobândești viața și să moștenești Împărăția, nu aduna nimic, buna mea soră, de aici și de acolo, și nu cheltui scurtele zile ale liniștii tale: îndepărtează-te de toate legăturile cele văzute, pentru ca să dezlegi cu atât mai ușor legăturile nevăzute ale sufletului tău, leapădă și alungă orice plăcere trupească și orice poftă, ca să primești mângâierea vieții duhovnicești care este nestricăcioasă.

109. Dacă iubești liniștea — adevărata mamă a faptelor bune — care i-a făcut biruitori pe cei din vechime, păstreaz-o în chip curat și nu îngădui nici cea mai mică zăpăceală în locurile deșarte ale vieții și curând vei dobândi ceea ce cauți în Domnul Dumnezeu.

Stăruie cu răbdare în viața liniștită și râvnește cu osteneală spre fapte bune și mântuirea sufletului tău, îndepărtându-te de toate lucrurile. „Căci ce folos va avea omul — zice Domnul — de va dobândi toată lumea, iar sufletul și-l va pierde?" Sau: „Ce va da omul în schimb, pentru sufletul său?"

Într-adevăr, nimic.

110. Să nu-ți zică gândul sau, mai bine zis, să nu-ți șoptească satana, zicând: nu posti, nu priveghea; nu suferi, ca să nu te îmbolnăvești. Căci cel ce se teme că se va îmbolnăvi cu trupul, buna mea soră, nu va căpăta mila lui Dumnezeu și nu poate dobândi fapte bune. Iar cine, cu zdrobire de inimă, întotdeauna cade înaintea lui Dumnezeu în toată vremea, pe acela curând îl va mângâia Domnul cu cercetarea Sa. Dar dacă omul nu-și va disprețui trupul și nu va suferi cu inimă bună tot ceea ce, din îngăduința lui Dumnezeu, vine asupra lui, atunci niciodată nu va vedea lumina Dumnezeirii.

111. Mai presus de toate faptele bune este smerenia și mai pierzătoare decât toate patimile este lăcomia pântecelui și legătura cu bărbații. Înfrânarea pântecelui smerește patimile, iar legătura cu bărbații o pogoară pe călugăriță în fundul iadului.

112. Lucrează în chilia ta atât cât ai nevoie pentru dobândirea hranei, iar tot restul timpului trebuie să-l petreci în rugăciune și citire, în ispitirea gândurilor și în lacrimi, plângând pentru sufletul tău binecuvântat, iar nu pentru că nu ai tot felul de mâncări, căci acest lucru este potrivit numai necredincioșilor. Domnul și Dumnezeul nostru Iisus Hristos zice așa: „Căutați mai întâi Împărăția lui Dumnezeu și dreptatea Lui și toate celelalte se vor adăuga vouă". Prin urmare, dacă tu ești credincioasă roabă a lui Hristos, atunci nu trebuie să aduci în gândul tău nimic din cele de jos și necurate, ca să petreci cu răbdare într-o bună liniște, în rugăciune și în înfrânare. Cine ne va despărți de dragostea lui Hristos?", spune marele Pavel. Nici necazurile, nici chinurile, nici nevoile, nici îngerii.

Vezi, Doamna mea, cum este dragostea lui Hristos?

113. Osteneala trupească, privegherea, postul, îngenuncherea, citirea dumnezeieștilor Scripturi și liniștea păstrează curăția castității. Osteneala se întărește cu credința și cu frica de moarte, iar fundamentul tuturor acestora este tăcerea, îndepărtarea de la vederea fețelor bărbătești și neîncetata rugăciune a inimii.

114. Orice virtute dobândită fără trudă nu este trainică, ci este lesne clătinată, asemenea văzduhului.

115. Dacă vrei să pui un început solid lucrării lui Dumnezeu, fă un legământ cu gândurile tale că nu vei trăi mai mult de trei zile.

Având înainte-ți o astfel de dispoziție în inima ta, vei începe bărbătește un lucru bun și niciodată nu vei cădea în trândăvie.

116. Nu te împuțina cu sufletul și nu te îndoi când te apuci de lucrurile lui Dumnezeu, ca să nu rămâie osteneala ta nefolositoare și neroditoare.

117. Dacă din dragoste de Dumnezeu ai primit cu toată inima chipul îngeresc, atunci trebuie cu orice chip să ții și rânduiala lui. Iar rânduiala lui o alcătuiesc: lepădarea de tot ce ține de viața aceasta, neagoniseala desăvârșită, disprețuirea trupului, postul, petrecerea în liniște, rușinea feței, paza vederii, scurtimea în cuvinte, curățirea de pomenirea de rău, să ții în gândul tău și în memoria ta că astăzi sau mâine vei muri și că aproape este acea adevărată viața duhovnicească, să te reții de a umbla în afară de chilie fără o trebuință ce nu suferă amânare, să păstrezi întotdeauna liniștea în chilie, să te îndepărtezi de oameni și de vorbirea cu ei, să disprețuiești cinstirile, să suferi bărbătește ispitele, să te lepezi de grijile vieții și de deșertăciunile lumești, să plângi întotdeauna, zi și noapte, ceea ce e mai mult decât orice altceva, să-ți păzești castitatea, să te înfrânezi ca să nu mănânci cu lăcomie și să nu bei vin. Astfel sunt virtuțile monahului, care mărturisesc sinceritatea lepădării lui de lume; îngrijește-te și tu, buna mea Doamnă, de asemenea fapte bune în toată vremea, ziua și ceasul. Prea Dulcele Iisus Hristos și Domnul nostru a poruncit ucenicilor Săi să păzească toate câte le-a poruncit lor. N-a spus: păziți una, două sau trei porunci — ci toate.

118. Am să-ți spun un lucru (să nu te îndoiești și să nu disprețuiești, ca pe ceva de mică importanță, căci adevărul îți zic ție, așa cum adevărați sunt cei ce mi l-au arătat): atâta timp cât nu vei ajunge în liniștea ta la tăcere și la lacrimi, să nu socotești că ai pus un început de viață monahală, ci să te consideri încă o mireană. De aceea, cercetează ce te împiedică să sporești în aceste fapte bune, înlăturându-le din cale și aleargă cu râvnă spre ele.

119. Omul care a lăsat cu desăvârșire grija de cele deșarte și vremelnice și s-a predat cu totul lui Dumnezeu, o dată cu râvna plină de osârdie pentru fapte bune, curând va dobândi curăția și desăvârșirea. De aceea, încredințându-te faptelor bune, să te lepezi de grija pentru mâncare, îmbrăcăminte și orice altă trebuință trupească și punându-ți cu chibzuință nădejdea în Domnul, să crezi cu tărie că El are grijă de tine.

120. Cel ce-și îngrădește gura de la vorbire și șade în chilia sa, în liniște și în tăcere cu rugăciunea — vede în fiecare ceas pe Domnul.

121. Cel ce-și aduce aminte pururea de Dumnezeu în inima sa, alungă pe demoni și nimicește vicleniile lor cele rele.

122. Dumnezeu iubește o gură tăcută, dar pe cea mult grăitoare o urăște, iar diavolul o iubește.

123. Cel ce păzește tăcerea este iscusit în toată fapta bună și este cinstit înaintea lui Dumnezeu. Un astfel de suflet ajunge fără osteneală în Împărăția lui Dumnezeu. Așa cum, când marea e potolită și liniștită, delfinul se joacă, tot astfel în tihna inimii, cel ce se liniștește și tace se bucură de Domnul.

124. Cel ce dorește să-L vadă pe Domnul, trebuie cu orice chip să-și curețe inima cu pomenirea numelui Său. Iar pomenirea lui Dumnezeu nu se

poate dobândi altfel decât prin tăcere și prin liniște și prin rugăciune. Ceea ce se întâmplă cu peștele care sare din apă, același lucru se întâmplă și cu cel ce se liniștește, când el iese din liniște și din aducerea aminte de Dumnezeu și rătăcește în gândurile despre lume.

125. În măsura în care cel ce se liniștește se îndepărtează de legătura cu oamenii, în aceeași măsură se învrednicește de bucuria lui Dumnezeu în Duhul Sfânt. Așa cum peștele piere când este lipsit de apă, tot astfel și aducerea aminte de Dumnezeu se stinge în inima monahului când el are legături cu oamenii și viețuiește împreună cu ei. Ce nevoie și ce folos avem noi din vorbirea cu oamenii, al cărei sfârșit este pieirea sufletului? E mai bine să mănânci iarbă în liniște și pace, decât mâncăruri alese, cu primejdia de a cădea de la Dumnezeu și de a nimeri la munci.

126. Fericit este omul care, șezând în chilia sa, își aduce aminte pururea de ziua ieșirii sale și se îndepărtează de toate mângâierile lumii acesteia. Dacă și tu, buna mea Doamnă, vei face același lucru, vei primi o răsplată înmiită în ziua Judecății. Iar cel legat cu lanțurile grijii lumești, cel lipit de lume și de desfătările ei și cel ce iubește legătura cu oamenii se va căi amarnic în ceasul ispășirii, dar fără nici un folos. Diavolul a pus stăpânire pe el și, vai! — căderea lui este fără de nici o scăpare.

127. Cel ce iubește liniștea, tăcerea și rugăciunea, are o mare laudă la Domnul nostru Iisus Hristos! Împărăția Cerurilor și viața veșnică va fi răsplata lui pentru mica sa osteneală.

128. Cine nu iubește pe blândul și smeritul călugăr, liniștit și tăcut? Hristos îl încununează în ziua Judecății, ca pe un rob răbdător al Său.

129. Când vei urî lumea și legătura cu oamenii, atunci Domnul nostru Iisus Hristos cu Sfântul Duh Se va sălășlui în inima ta. Dar dacă vei iubi lumea și obiceiurile ei, atunci vei fi vrăjmașa lui Dumnezeu. Acesta nu este cuvântul meu, ci al Apostolului: „Nu iubiți lumea, nici ceea ce este în lume — zice Sfântul Apostol — căci iubirea de lume este vrăjmășie față de Dumnezeu". Nimeni nu ne îndepărtează atât de mult de Dumnezeu ca vorbirile lumești, râsul și îndrăzneala, și în aceasta se află întinsă mreaja duhului de curvie. Știind curata iubire de Dumnezeu a inimii tale, buna mea soră, păstrează-ți neamul bun al sufletului tău și treci cu răbdare prin rânduiala liniștii și rugăciunii, pentru ca să nu se răcească în sufletul tău focul iubirii de Domnul, din pricina legăturii cu oamenii. Crede celor ce-ți spun; de nu vei asculta de acestea (îți las ca într-un testament, adică să șezi în chilie, să te liniștești, să taci și să te rogi cu o caldă iubire Domnului nostru Iisus Hristos) — atunci vei fi dată diavolilor și îngerilor lui, adică patimilor necurate și rușinoase. Căci cel ce nu rabdă pe Domnul, se predă — chiar nevrând — diavolului, iar cel predat diavolului, este un om vrednic de plâns. Mai bine i-ar fi fost să nu se fi născut, decât să fie sortit pentru ziua mâniei și muncii.

130. Mustră-te întotdeauna pe tine însăți, buna mea soră și zi: sărman suflet! Iată, s-a apropiat ceasul despărțirii tale de trup. De ce te mai îndulcești cu ceea ce nu vei mai vedea în veac?

Ia aminte la ceea ce te așteaptă și cercetează cele făcute de tine; ce și cum le-ai făcut. Cu cine ai umblat în toate zilele vieții tale — cu Hristos sau cu vrăjmașul Lui? Cine a primit osteneala lucrării tale, pe cine ai bucurat în viața ta monahală și cine — din această cauză — te va întâmpina în vremea ieșirii tale?

131. Viața monahală și toată viața de acum este asemenea unei priveliști unde noi ne luptăm cu demonii, în fiecare zi și în fiecare ceas. Și uneori ei ne doboară, iar alteori ei sunt doborâți. Dar dacă noi ne vom păstra într-o bună liniște, tăcere și rugăciune și ne vom îngrădi cu o fericită smerenie, atunci — cu harul lui Hristos — ei nu vor avea asupra noastră nici un fel de putere până când noi înșine nu le vom da prilej de a ne stăpâni; știind aceasta, chibzuiește și cercetează cu grijă, pentru cine te ostenești. Dacă faci toate lucrurile tale cu Hristos și pentru Hristos — bucură-te; dar dacă le faci pentru iubirea de lume — te chinuiești spre pierzarea ta. Vai de bietul tău suflet! În vremea ieșirii, îți vei aduce aminte de aceste cuvinte ale mele.

132. Spune, de asemenea, sufletului tău: o, suflete! ce prieteni ai dobândit pentru veacul viitor și cine te va sprijini sub acoperișul său? Ostenește-te și nu neglija să împlinești poruncile lui Dumnezeu. Iată, securea e la rădăcina pomului! Va trimite Domnul pe îngerul morții și vei încerca puterea cuvântului evanghelic: tăiați mai repede acest smochin neroditor pentru că în zadar ocupă acest loc.

133. Iubind cu putere această doime: postul și liniștea, curând vei deveni prietenul lui Dumnezeu. Prin urmare, buna mea soră, ia aminte la această doime.

Așa cum săturarea pântecelui este începutul tuturor răutăților, tot astfel legătura cu oamenii este începutul slăbirii și aprinderii poftelor de inimă.

Dar calea sfântă a lui Dumnezeu este postul și liniștea, citirea cea cu luare-aminte și rugăciunea cea cu trezvie.

Așadar, ridicând mâinile spre cer, roagă-te cu osârdie, zi și noapte, alungând de la tine orice atac din partea lenevirii și a somnului.

134. Postul este paza oricărei fapte bune, începutul și cununa nevoinței, păstrătorul frumuseții ce o are castitatea, tatăl rugăciunii, îndreptătorul tuturor lucrurilor bune și al tuturor bunătăților duhovnicești.

135. Când începe cineva să postească, atunci se naște într-însul și o caldă aplecare spre aducerea aminte de Dumnezeu și spre rugăciune, căci sufletul celui ce postește nu iubește să se odihnească zi și noapte în așternutul său.

136. Cu cât vei stărui mai mult în postul cu liniște, tot cu atât de multă îmbelșugare se va odihni asupra ta harul lui Dumnezeu și gândurile vrăjmașe vor fugi departe de tine.

137. Nimeni, niciodată, n-a văzut pe cel ce postește cu chibzuință să fie robit de vreo patimă rea, iar cel ce disprețuiește postul este batjocorit de demonul curviei.

138. Stâlpul și întărirea oricărui bine este postul cu liniște, iar cel ce îl neglijează, pierde orice bine. Postul este prima poruncă pe care Dumnezeu a dat-o lui Adam în rai. Înșelat de vrăjmașul, Adam n-a păzit această poruncă, ci a căzut de la Dumnezeu. Dar dacă din încălcarea poruncii s-a produs cea dintâi neorânduială, prin împlinirea ei, robii lui Dumnezeu din nou vin la frica lui Dumnezeu, adică prin post. Și Hristos tot așa Și-a început arătarea Sa în lume, adică prin post. Căci după botez „Duhul Sfânt L-a dus în pustie, unde a postit 40 de zile". Și toți cei ce ies din lume și intră în viața monahală, pun postul drept începutul și temelia faptelor bune, imitându-L pe Domnul lor.

139. Postul este o armă foarte puternică dată oamenilor de Dumnezeu. Dacă Prea Dulcele Hristos și Dumnezeul nostru a postit, atunci cine, din cei ce doresc să păzească legea lui Hristos, se va lepăda de post? Ce armă dă o îndrăzneală mai puternică și mai mare în lupta împotriva duhurilor răutății, dacă nu foamea cea din dragoste pentru Dumnezeu? Cu cât mai mult suferă și se împovărează trupul, în vremea când omul este asaltat de gânduri rele, cu atât mai mult îl apără Dumnezeu pentru postul curat, pentru liniștea și rugăciunea lui.

140. Postul cu liniște și rugăciune este mijlocitorul nostru înaintea lui Dumnezeu. Cu el, Sfinții Părinți I-au plăcut lui Dumnezeu, s-au făcut vase ale Sfântului Duh și au săvârșit multe minuni. Și noi, Doamna mea, care am ieșit la război și mucenicia nevăzută cu demonii, dacă vom birui, ne va încununa Dumnezeu pe fiecare cu cununa sfințeniei și slavei, iar dacă vom fi biruiți, atunci, o, vai de noi!, ne așteaptă chinurile veșnice! De aceea să ne trezim și să veghem, să postim și să priveghem, să ne liniștim și să cugetăm smerit! Dacă vom face aceasta, atunci Hristos, venind în ziua morții, ne va îndrepta, ne va izbăvi de mai-marii vămilor din văzduh care ne-au scris păcatele și ne va înfățișa în patria noastră de altădată, adică în Rai.

141. Toți sfinții și-au petrecut zilele lor pe pământ în post și în rugăciuni și în toată pătimirea cea rea. Dacă sfinții au plâns și au postit și și-au istovit trupul cu orice rea pătimire, atunci noi, sărmanii, ce vrem?

142. Toată mângâierea unui monah se află în liniște și în plâns. Cel ce are în fața lui un mort, adică sufletul său omorât de păcate, nu are nevoie de un învățător care să-l învețe plânsul de totdeauna. Dar monahul nu poate altfel să-și petreacă plânsul pentru păcatele sale decât petrecând într-o adâncă liniște. Și fericit este, buna mea soră, cel ce plânge și se liniștește în toate zilele din scurta sa viață. Nimeni, de altfel, nu poate simți un ajutor din partea liniștirii și lacrimilor, dacă nu se va preda în întregime postului, tăcerii, rugăciunii, privegherii și oricărei rele pătimiri pentru Domnul. Priveghează dar și roagă-te și slăvește-L pe Domnul, spunând:

Slavă Ție, Slavă Ție, Hristoase al meu, Cel ce vrei ca să ne mântuim toți! Mântuiește-mă și pe mine, smerită monahie, dă-mi și mie puterea; să mă nevoiesc bine împotriva patimilor.

143. Să alergăm cu bucurie și cu frică la Prea Dulcele Iisus Hristos, Dumnezeul nostru și Bunul nostru puitor de nevoință, fără să ne temem de demonii care sunt vrăjmașii noștri. Căci și ei, de trei ori ticăloșii, se uită în fața sufletului nostru și dacă vor observa că ne temem, se înarmează mai tare împotriva noastră. Dar să ne înarmăm împotriva lor, cu tot sufletul; observând că noi suntem gata la orice luptă împotriva lor, se vor înfricoșa singuri și vor fugi, goniți de Hristos.

144. Închină cu osârdie ostenelile tale lui Hristos, buna mea soră, și El îți va da mari daruri la bătrânețe, potrivit cu bogăția dumnezeieștii Sale slave. Ceea ce s-a adunat în tinerețe, hrănește la bătrânețe și îi îngăduie mult pe cei ce s-au ostenit. Așadar să ne ostenim cât mai este vreme, să alergăm mai repede, să ne îndurerăm mai de la inimă. Căci moartea este fără veste și, peste tot în jurul nostru sunt vrăjmași, cu adevărat răi și vicleni, puternici și treji, adică demonii.

145. Cine este monahul credincios și înțelept? Acela care și-a păstrat nestinsă căldura pe care a avut-o la început și care s-a străduit, până la sfârșitul vieții sale, să adauge foc peste foc, râvnă peste râvnă, năzuință peste năzuință și osârdie peste osârdie, cel ce întotdeauna a luat aminte la sine și n-a încetat să-și ducă cu răbdare povara sa cea grea.

146. Îți spun ție, buna mea Doamnă, că acela ce iubește cu adevărat pe Dumnezeu, cel ce dorește cu adevărat Împărăția cea viitoare, cel ce este rănit cu adevărat pentru păcatele sale, cel ce este cu adevărat cuprins de frica ieșirii sale, nu mai poate iubi lumea, nici să se îngrijească de viața aceasta deșartă, nici de agoniseală și slavă, nici de prieteni și rude, nici de frați și surori și, în general, de nimic din cele pământești, ci — stingând orice iubire de sine, patimile, orice grijă, urând lumea și însuși trupul său, golit de toate — va urma fără lenevire pe Hristos, privind numai la El și primind de la El un ajutor dumnezeiesc.

147. Cel ce a urât lumea, a scăpat de întristare, iar cine iubește cele văzute, acolo nu va scăpa de mâhnire, căci cum să nu se întristeze, când se va întâmpla să se lipsească de lucrurile iubite?

148. Calea cea plină de scârbe ți-o vor arăta ție, buna mea Doamnă, strâmtoarea pântecelui, veghea de toată noaptea, apa puțină, liniștea și tăierea voii. Și să știi, buna mea soră, că nimeni nu va intra neîncununat în palatul ceresc, de nu se va lepăda de voia sa cu toată osârdia.

149. Cel ce crede în visuri, se aseamănă cu acela care aleargă după umbra sa și vrea s-o prindă.

150. Când vom începe să credem demonilor în visuri, atunci ei își vor bate joc de noi, și în starea de veghe.

Cel ce crede în visuri, este cu totul neiscusit, iar cel ce nu crede în ele, este înțelept.

151. Sufletul care își aduce aminte de spovedanie este reținut de ea, ca de un frâu și nu poate cădea în păcat, căci păcatul iubește întunericul nespovedaniei.

152. Ucenicul care o dată ascultă, iar altă dată nu ascultă de învățătorul său, este asemenea aceluia care se hrănește când cu mană, când cu otravă aducătoare de moarte. Dacă unul zidește toată ziua, iar altul dărâmă, ce folos vor aduce, afară de osteneală? Vezi dar, buna mea soră, să nu cazi și tu din înțelepciunea de sine, adică unele din cele scrise aici să le faci, iar pe altele să le treci cu vederea, căci eu n-am scris nimic din cele ce sunt mai presus de putere.

153. Șederea ta în chilie să-ți fie mormânt înainte de mormânt. Nimeni nu iese din mormânt înainte de învierea cea de obște; nu ieși nici tu din chilia ta.

154. Întotdeauna, dar mai ales în vremea cântării de psalmi, trebuie să păzim luarea-aminte și netulburarea, căci tot scopul răilor demoni este să tulbure rugăciunea cu tot felul de ațâțări.

155. Suspinele și necazurile inimii strigă către Domnul, lacrimile vărsate pentru păcate mijlocesc pentru noi înaintea Lui. Răbdarea cinstitei liniști o iubește Domnul.

156. Cel ce are smerenie, cu lacrimi îi arde pe draci și ei nu se pot apropia de el.

157. Cel ce este ocupat cu râsetele, lucrează pentru demoni. Este cu totul necuviincios să râdă creștinii, iar mai ales monahii, cei ce s-au răstignit lumii. Căci Domnul spune: „Cel ce vrea să vină după Mine, să se lepede de sine, să-și ia crucea și să-Mi urmeze Mie" (Matei 16, 24). Cum se poate însă ca cel ce s-a răstignit pentru Domnul, să râdă? Noi suntem aleși nu ca să ne risipim și să râdem pentru ca, împreună cu păgânii, să moștenim acel „vai și amar", ci pentru ca într-o bună liniște, cu lacrimi, să-L chemăm neîncetat pe Domnul ca să vie în ajutorul sufletelor noastre și prin aceasta, să moștenim raiul cel dulce.

158. În iad nu există spovedanie, nu există pocăință, nu există lacrimi curățitoare și suspinuri care L-ar putea îndupleca pe Domnul, ci numai vaietele disperate ale celor care și-au petrecut zilele vieții lor râzând. De aceea Apostolul îndeamnă: plângeți și vă bociți, râsul vostru să se prefacă în plâns și bucuria într-o durere a inimii.

159. Râsul înmulțește păcatele, iar liniștea și tăcerea nasc înțelepciunea și lauda de la Dumnezeu și de la îngeri. Prin urmare, buna mea soră, să ne îngrijim ca să fim de partea lui Hristos, alungând râsul cel rușinos, ca să nu ne trimită Mântuitorul în munca cea veșnică, după cuvântul Său: „Vai de cei ce râd acum, că vor plânge", ci mai bine să auzim de la El: „Fericiți sunt cei ce plâng, că aceia se vor mângâia".

160. Îndulcirea trupului, din tinerețea cea gingașă, aprinde patimile și omorând cu ele sufletul, atrage mânia lui Dumnezeu.

161. În sufletul celui ce se liniștește și se învață în mod chibzuit în Sfintele Scripturi, odihnește Duhul Sfânt. El are puține griji, căci unul ca acesta

crede cu toată puterea în Hristos și pentru dragostea Lui șade în liniște, citește și plânge. Iar cel ce petrece vremea în mângâieri și-și hrănește trupul cu mâncări dulci și cu vin, acela își expune sufletul unei lupte mari. Orișicât s-ar sili unul ca acesta, nu va putea scăpa de vâlvătăile trupești.

Iată roadele, Doamna mea, ale grozavei lăcomii a pântecelui și roadele liniștii și nevoinței răbdătoare pentru Domnul.

162. Să ne înțelepțim și noi, imitându-i pe Părinții ce-au fost înainte de noi și să nu ne permitem să alunecăm spre dorința odihnei trupești.

Să răbdăm înăuntrul chiliei în post și în alte rele pătimiri ca să împărățim cu Hristos și să nu fim osândiți în focul cel veșnic, pentru o mângâiere de scurtă durată.

163. Arată-i vrăjmașului răbdare și înfrânare ca să nu nădăjduiască că va izbuti în ceva lângă tine. Ține-te de liniște, de tăcere, de post, de priveghere și de cântarea de psalmi.

164. Cântarea de psalmi s-o săvârșești după rânduiala care te-am învățat și rucodelia după putere, pe cât se poate, numai ca să poți trăi din ea. Dar dacă din pricina rucodeliei te tulburi și te umpli de griji, atunci ce fel de liniște ai?

165. Oare e bine să te îngrijești de multe? Judecă singură și eu voi tăcea. Dar îți spun că de nu te vei lepăda de toate, până și de însuși trupul tău, de nu te vei îndepărta de legătura cu oamenii, chiar dacă s-ar dovedi că ei sunt sfinți, multe vei [pătimi].

De aceea să petreci întotdeauna în liniște și-ți vei tăia patimile purtătoare de moarte ale sufletului. Numele Domnului și al Prea Curatei Lui Maici să fie întotdeauna în gura ta. Nu neglija cântarea de psalmi și rugăciunea, căci prin părăsirea lor li se deschide demonilor o intrare în sufletul tău iar ei, când vor intra, vor închide ușa gândurilor și simțămintelor bune, și-și vor sătura răutatea, vătămându-ne. Astfel, noi devenim robii diavolului când părăsim liniștea, învățătura Scripturii și rugăciunea.

166. Mulți dintre cei nechibzuiți au obiceiul să pună celor ce doresc să lase lumea următoarea întrebare: ce folos ai din viața monahală? Oare făcătorii de bine și dătătorii de milostenie nu i-au plăcut lui Dumnezeu dacă, trăind în lume, s-au învrednicit de mari daruri? Dar ei nu știu că sunt mulți ostenitori, dar puțini sunt curați și că darurile lui Dumnezeu nu se dau întotdeauna potrivit cu sfințenia, ci uneori după nevoie. La nevoie piatra va striga și măgărița va căpăta glas omenesc.

Caută cele bune de sus și dobândește-ți sufletul în răbdare liniștită.

167. Dacă ești mireană, trăiește printre mireni și fă lucrul lor, iar dacă ai lăsat lumea pentru Dumnezeu și te-ai lepădat de toate cu jurământ, ca o roabă a lui Hristos, atunci săvârșește fără lenevire lucrurile călugărești, petrecând mereu în liniștea cea bună, în citire și în rugăciune. Iar când îți va spune gândul: dar sunt monahi care umblă prin lume și se ocupă cu treburile vieții, să oprești polilogia aces-

tui gând și să-i spui: fiecare va da socoteală pentru el însuși, ai grijă să-ți cureți păcatele tale; iar de alții Dumnezeu are grijă, nu tu.

168. Sunt oameni care, pregătindu-se să lase lumea, întreabă pe cei cunoscători și pe cei care se tem de Dumnezeu: există oare vreo mângâiere în viața monahală? Și oare nu se poate să treci cu ușurință prin acest chip de viață? Ciudată nerozie! Tu vrei să te înalți la cer, să dobândești Împărăția cea veșnică, să te faci împreună-moștenitor al Prea Dulcelui Iisus Hristos și Dumnezeul nostru, să-L slăvești veșnic împreună cu îngerii pe Prea Sfântul Dumnezeu, și mai întrebi dacă sunt greutăți în viața călugărească? Iubitorii de lume, dorind să capete un lucru oarecare, îndură toate nevoințele și scârbele și nu cruță nici o osteneală până când nu-și satisfac dorința lor, iar tu întrebi de lucrul lui Dumnezeu, dacă se află într-însul vreo înlesnire și mângâiere? Și nu vrei ca pentru Dumnezeu să ridici greutatea liniștii, postului, tăcerii, privegherii și oricărei rele pătimiri? Îndulcindu-te cu mâncarea, cu băutura și cu somnul, vrei să-ți mântuiești sufletul?! Să nu fie, să nu fie!

Ceea ce va semăna cineva aici, însutit va secera în ziua cea înfricoșată a Judecății! Vai de cel nepocăit, căci muncile sunt nesfârșite!

169. Te voi întreba, iar tu să-mi răspunzi: dacă cineva te-ar lua în mijlocul unei nenumărate mulțimi de oameni, îmbrăcați în haine țesute cu fir de aur, arătându-ți printre ei pe bărbatul cel mai strălucitor, cu o mult prețioasă cunună pe capul lui, în

veșminte presărate cu pietre prețioase și ți-ar făgădui să te așeze împreună cu el să împărățești, spune-mi, câtă recunoștință ai nutri în sufletul tău pentru un astfel de om și ce ai face pentru el, numai ca să primești cele făgăduite?

170. Cel ce e pătruns de dragoste pentru Dumnezeu și cu mintea e lipit de pomenirea Lui și de gândul morții, disprețuiește toate cele văzute, toată deșertăciunea acestei lumi și însuși trupul său, ca pe ceva străin.

171. Fericit este omul care nu iubește nimic din cele stricăcioase și vremelnice și care își îndreaptă toată grija spre sufletul său, ca să-l înfățișeze curat înaintea lui Dumnezeu.

172. Cel ce fuge de orice poftă lumească și petrece în liniștea cea binecuvântată, scapă de toate cursele diavolului și se ridică mai presus de orice întristare.

173. După cum pe omul degerat nu-l încălzește amintirea focului, tot astfel, cel ce vrea să dobândească faptele bune fără liniște și tăcere, nu va putea să câștige nici una dintre ele, oricât s-ar osteni.

174. Nu-ți spurca trupul cu gânduri necurate și pacea lui Dumnezeu se va coborî asupra ta, atrăgând după sine și o puternică dragoste de Dumnezeu.

175. Istovește-ți întotdeauna trupul cu posturi și cu privegheri, păstrează liniștea, stăruie în cântarea de psalmi și în citire fără să te lenevești, bate cât mai multe metanii și în curând vei vedea mila lui Dumnezeu asupra ta.

www.scantopdf.co.uk

176. Smerenia și reaua pătimire, foamea și privegherea, liniștea și rugăciunea îl eliberează pe om de orice păcat și îl fac fiul lui Dumnezeu, numai să nu neglijeze lucrul lui Dumnezeu.

177. Cel ce alungă mama tuturor păcatelor, adică iubirea de sine, lesne se eliberează și de toate celelalte patimi, cu ajutorul lui Dumnezeu. Iar iubirea de sine este iubirea de trup, din pricina căreia multora le e frică să postească, să privegheze, să bea numai apă, și, în general, aceștia caută orice odihnă a trupului ca să nu se îmbolnăvească. Pentru un astfel de suflet nu este mântuire, după cum mărturisește Evanghelia, căci el nu va voi niciodată să se smerească, iar cel ce nu se smerește, este fratele diavolului cel de trei ori blestemat, cu care se va și duce în focul cel veșnic.

178. Când demonii se apropie ca să abată mintea ta din calea castității și să te înconjoare de gânduri rele, atunci zi către Domnul, cu lacrimi: „Cel ce mă prigonește acum m-a înconjurat; bucuria mea, izbăvește-mă de cei ce mă înconjoară" și, cu harul lui Hristos, te vei izbăvi de demoni.

179. „Nu iubiți lumea, nici cele ce sunt în lume", spune dumnezeiasca Scriptură. Tot ce este lumesc este material, stricăcios, deșert și cei ce le iubesc sunt lumești și trupești. De aceea zice Domnul: nu va rămâne duhul Meu pururea în acești oameni pentru că sunt trup. Vezi cum cei ce iubesc cele materiale se îndepărtează de Dumnezeu, iar cel ce se îndepărtează de Dumnezeu, va fi trimis cu demonii în focul cel mai din afară, pregătit diavolilor și îngerilor lui, dacă nu se va pocăi curând și nu va arunca toate, ca pe cârpa unei femei necurate.

180. Monahul trebuie să-și îndepărteze mintea de tot ce este material, petrecând cu răbdare în chilie, în înfrânare, în liniște, în tăcere și în orice pătimire rea, să aibă întotdeauna în inimă aducerea aminte de Dumnezeu și gândul morții. Astfel este un adevărat monah, pe care îl va proslăvi Dumnezeu și îl vor cinsti oamenii.

181. Dacă vrei să dobândești calea ce duce spre viață, șezi în liniște, îndepărtează-te pe cât îți stă în putință de legătura cu oamenii; atunci și Calea, adică Cel Care a zis: „Eu sunt Calea, Adevărul și Viața", adică Hristos, va veni la tine. De altfel, trebuie să-L cauți cu osteneală, mânat de o mare dorință și frică, căci puțini sunt cei care Îl dobândesc, ca nu cumva, rămânând în urma celor puțini, să mergi cu cei mulți în veșnica muncă.

182. Mintea cea curată este uneori învățată de Însuși Dumnezeu, iar alteori de însuși Sfântul Înger Păzitor, care te povățuiesc cum îl poți face pe omul cel lăuntric fiul lui Dumnezeu.

183. Liniștea și înfrânarea, tăcerea și rugăciunea fac mintea și sufletul să ajungă la nepătimire.

184. Dumnezeu Care ți-a făgăduit să-ți dea veșnicele bunătăți cu care ți-a dat în inimă zălogul Sfântului Duh, a spus, de asemenea, ca omul tău cel lăuntric să fie curățit de patimi și de gânduri rele, dacă dorești să intri în Împărăția Cerurilor.

185. Gândește-te bine la ceea ce vreau să-ți spun: dacă, petrecându-ți toată viața în mănăstire, tu nu vei agonisi fapte bune și prin ele, încredințarea din inimă că ai trecut de la moarte la viață și că ai intrat în ceata celor mântuiți, atunci să nu nădăjduiești să moștenești Împărăția cea cerească. Iar cel ce nu este vrednic de Împărăția Cerurilor, va merge în munca veșnică cu tatăl său, și cu frații săi, demonii.

186. Dacă vrei să dobândești smerenia, agonisește-ți plânsul și să-l ai ca pe un tovarăș nedespărțit toată viața ta; râsul și vorbele deșarte duc la pieire și alungă smerenia și plânsul.

187. Să nu fii asemenea celor ce îngroapă morții și care, când plâng pentru ei, când se îmbată pentru ei, ci să te asemeni osândiților închiși în temniță care nu așteaptă decât să fie duși la locul de tortură.

188. Monahul care uneori plânge, iar uneori râde, este un nebun care aruncă cu pâinea în câinele desfrânării: el se face că îl alungă, dar de fapt îl ademenește spre pieirea sufletului său.

189. Să-ți fie culcarea în pat o închipuire a închisorii în sicriu, și tu vei dormi puțin și cu smerenie. Tot astfel și mama ta, să-ți slujească drept aducere aminte de amara muncă pe care o vei primi de la viermii cei neadormiți — și tu vei mânca cu frică pâinea ta și vei bea apa ta.

190. Să adormi seara și să te scoli dimineața cu aducerea aminte de focul veșnic și urâtul niciodată nu te va stăpâni în vremea cântării de psalmi.

191. Să te îndemne spre plâns și spre lucrarea faptelor bune măcar haina ta cea neagră, căci în

negru se îmbracă de obicei cei ce îi îngroapă și îi plâng pe cei morți.

192. Cel care se roagă în fiecare zi cu lacrimi în chilia sa, pentru unul ca acesta, fiecare zi e zi de sărbătoare, iar cel care trândăvește în fiecare zi, bea vin și-și îndulcește pântecele, pe unul ca acesta îl așteaptă plânsul veșnic în iad. Unde se lucrează pentru pântece, unde se bea vin și sunt râsete, acolo nu există nici aducerea aminte de Dumnezeu, nici de moarte.

193. Să iubești tăcerea mai mult decât orice, căci ea te apropie de frica lui Dumnezeu. Când limba se reține de la vorbirile lumești, atunci Dumnezeu locuiește în suflet. Din tăcere se naște gândul evlavios, cel bun și sfânt. Să-ți dea Domnul să guști bunătățile care se dobândesc în tăcerea cea cinstită. Primește nevoința tăcerii și eu nu pot să-ți spun ce lumină, ce curăție și liniște va străluci în inima ta.

194. Trebuie să avem toată grija de faptele cele bune, buna mea soră, chiar dacă, precum niște naufragiați, noi am pierde toată încărcătura. Să viețuim astfel ca niciodată să nu socotim bunătățile trecătoare mai bune decât bunătățile viitoare.

195. După cum cel ce se desăvârșește în virtuți moare pentru toate cele trecătoare, tot astfel cel ce se întoarce din nou spre păcat, pierde toate bunătățile cele de mai înainte. Începutul înălțării spre bine este depărtarea de lume, adică de toate lucrurile vieții, voi spune chiar și de trupul însuși.

196. Fericit este, buna mea soră, cel ce a lepădat orice nădejde lumească şi şi-a înălţat toată nădejdea spre Domnul. Aşa cum blestemat este omul care-şi pune nădejdea în om, tot astfel, binecuvântat este acela care nădăjduieşte spre Dumnezeu. Dumnezeu nu numai că nu-l primeşte pe un astfel de om care vrea să iubească şi lumea şi pe Dumnezeu, ci chiar îl urăşte ca pe un vrăjmaş şi îl alungă, ca pe diavolul. Nu este al meu acest cuvânt, ci al Sfântului Apostol Ioan care zice: omul care vrea să fie prietenul lumii este vrăjmaşul lui Dumnezeu. Şi ce folos, buna mea soră, ca pentru cele de astăzi şi de mâine, să-L avem pe Dumnezeu de vrăjmaş? Pe unii ca aceştia nu-i primeşte prea dulcele nostru Iisus Hristos. Uneori să-ţi pui nădejdea în bani şi în oameni, iar alteori din nou în Dumnezeu, acest lucru nu-i aduce nici un folos omului. Dumnezeu vrea şi iubeşte pe omul care aruncă cu desăvârşire asupra lui Dumnezeu orice sfat şi orice dorinţă. Însă oamenii nechibzuiţi şi monahii cei iubitori de lume, necunoscând mila lui Dumnezeu, preţuiesc adesea ceea ce nu preţuieşte nimic, adică bogăţia, sănătatea, slava vremelnică şi frumuseţea feţei, care ca iarba se veştejeşte.

197. O să te întreb, sora mea, ce-ţi pare că este mai bine, să alegi viaţa cea vremelnică şi prin ea, moartea veşnică, ori reaua pătimire cea plină de râvnă pentru fapte bune, în nevoinţă şi tăcere, pentru ca prin aceasta să dobândeşti o veşnică şi fericită viaţă? Desigur că aceasta din urmă. Nu fi, dar, nepăsătoare. Nu ne putem face locuinţă a harului divin, dacă mai întâi nu vom curăţi sufletele noastre de patimile răutăţii şi poftei în care ele au fost scufundate mai înainte.

198. Duhul Sfânt este pentru toţi, dar în aceia care sunt curaţi de patimi, care trăiesc în curăţie, în linişte şi în tăcere, El arată o deosebită putere.

199. E cu neputinţă ca având mintea împărţită în tot felul de griji, să-ţi săvârşeşti cum trebuie rugăciunea şi să-ţi păstrezi liniştea, chiar dacă s-ar stărui cineva să le facă, după cum Însuşi Domnul a spus: Nimeni nu poate sluji la doi domni — şi iarăşi: Nu poţi sluji şi lui Dumnezeu şi lui Mamona.

200. Dacă nu ne vom îndepărta de rudeniile cele după trup şi de legăturile cu grijile vieţii în aşa fel încât să fim ca unii ce au trecut în altă lume, atunci e cu neputinţă pentru noi, buna mea Doamnă, să ne atingem scopul — dragostea sfântă pentru Dumnezeu şi fericita linişte. Cel ce a intrat în rânduiala îngerească şi se întunecă cu patimile este asemenea, buna mea soră, unei piei tărcate, care nu e nici toată albă, nici toată neagră, ci e presărată cu tot felul de pete, aşa încât nu poţi spune că e albă sau neagră. Tot astfel e şi cel ce doreşte să se liniştească, dacă îşi ocupă mintea sa cu lucruri lumeşti.

Cineva dintre sfinţi i-a spus unuia care, ieşind din lume şi intrând la mănăstire, nu-şi părăsea cugetările lumeşti: nici călugăr nu te-ai făcut, şi dregătoria ai pierdut-o.

201. Pe râvnitor nu-l aduce la mântuire numai un singur lucru oarecare, ci el trebuie să tindă cu grijă spre toată fapta bună. Așa cum cel ce intră în baie, se dezbracă cu desăvârșire de orice haină, tot astfel și monahul care se apropie de Dumnezeu trebuie să petreacă în viață liniștită, dezbrăcat de tot ce e legat de cele lumești. Crede cuvintelor mele, sora mea. Dacă mintea cuiva este vânturată încolo și încoace și este nestatornică asemenea desfrânatelor care nu se mulțumesc cu dragostea unui singur bărbat, vrând să-i prindă pe toți în mrejele lor, un astfel de monah nu poate dobândi o faptă bună dacă nu va lega mintea sa nestatornică cu frica de Dumnezeu, cu liniștea cea bună și cu tăcerea.

202. Liniștea și tăcerea sunt o prețioasă dobândă pentru cel ce le are și cea mai plăcută și mai dulce priveliște pentru cei care văd și aud.

203. Este un lucru rușinos și din cele mai rele ca un călugăr, în stare a alege și înlătura o hrană trupească vătămătoare, să nu aibă aceeași grijă de citirea scrierilor care hrănesc sufletelor noastre, ajungând chiar să o desconsidere.

Trebuie să ne deprindem să facem toate cu grijă, ca unele ce sunt sfințite de Domnul, ca să petrecem în liniște, cu toată evlavia.

204. Cel care îl ridică pe cel căzut trebuie să fie — în toate privințele — mai presus de cel căzut, iar cel căzut are așijderea nevoie de un altul care să-l pună pe picioare. Iar cei ce-și încredințează povățuirea în mâinile unor învățători orbi, se lipsesc pe

ei înșiși de dulceața luminii duhovnicești. Căci asupra lor se va împlini cuvântul Domnului: dacă un orb va povățui pe alt orb, vor cădea amândoi în groapă. Dar când ucenicii sunt bine povățuiți de învățător, iar ei înșiși nu-și părăsesc deprinderile, vrând să lucreze mai mult pentru pofta trupului decât pentru Domnul, neprimind viața cea după Evanghelie, atunci învățătorul nu va primi nici un cuvânt de mustrare pentru ei. Căci noi ne-am învățat să auzim de la proorocul cel încăpățânat și grăitor împotrivă: mântuind, mântuiește-ți sufletul tău și nu fi părtaș la păcate străine, cum spune marele între Părinți, Vasile.

Așa cum tâlharii șed în locurile ascunse, tot astfel diavolul se ascunde în umbra dulceților vieții, care sunt în stare să-i tăinuiască cursele — și astfel, ne întinde mrejele pierzării. În felul acesta, uneori vrând, iar alteori nevrând, noi ne predăm vrăjmașului, târâți de patimile cele spurcate și de dulcețile vieții!

206. Cel ce nu se îndulcește și nu este tulburat de patima curviei, scapă de orice păcat. Iar cel care a scăpat de cea mai mare parte dintre patimi, cum sunt: patima slavei, bogăției, a bunului neam — și celelalte ce se întâlnesc în viață, și este stăpânit numai de o patimă, și anume de patima desfrânării, acela nu este înfrânat, ci sluga diavolului, chiar dacă l-am numi sănătos pe acela care e stăpânit numai de o singură boală trupească.

207. A te căi nu înseamnă a zice numai: am greșit și pe urmă să rămâi în păcat, ci, potrivit cântăto-

rului de psalmi, să-ți recunoști păcatul și să-l urăști. Căci pocăința se prețuiește nu după cantitatea vremii, ci după dispoziția sufletului. Dar, vai de noi, noi oamenii săvârșim păcatul ușor și repede, iar pocăința o primim încet și cu lenevire, deși sunt unii care se căiesc cu adevărat. De asemenea, nouă ni se pare că dorim Împărăția Cerurilor, dar nu ne îngrijim deloc de faptele bune prin care o putem dobândi și fără să depunem vreo osteneală pentru a trăi în liniște, în tăcere și în fapte bune, ne închipuim că ne învrednicim de o parte egală cu aceia care stau împotriva păcatului, până la moarte. Să ne aprindem dar, buna mea soră, măcar de acum înainte, să ne aprindem de grija sufletelor noastre, să ne îndurerăm de deșertăciunea vieții trecute și să ne nevoim pentru bunătățile vieții viitoare, să ne liniștim până când mai avem puțină vreme, să tăcem, Doamna și sora mea, în puținele noastre zile, pentru ca de acum încolo să ne veselim veșnic, să nu rămânem în lenevie și în neîngrijire de virtuțile cele bune.

208. Necazurile dau pe față și ispitesc sufletul, ca focul aurul. Și, într-adevăr, pentru cei ce sunt bine pregătiți, necazurile sunt ca o educație atletică și o osteneală care îl ridică pe nevoitor spre slava lui Dumnezeu, printr-o împotrivire puternică, prin răbdare, căci necazul lucrează răbdarea, iar răbdarea, iscusința. Dar acela care respinge necazul, se lipsește singur de iscusință, căci după cum nimeni nu se încununează fără luptă și nevoință, tot astfel nimeni nu poate să se dovedească iscusit, fără necazuri și osteneli, de dragul faptelor bune. Iar osteneala pentru faptele bune, buna mea soră, sunt: postul, privegherea, liniștea, tăcerea, rugăciunea, mărinimia de suflet, răbdarea, șederea în chilia ta și îndepărtarea de vorbirea cu oamenii.

209. Cârmaciul nu întotdeauna poate avea liniște când vrea, iar tu, dacă vrei să-ți faci calea liniștii fără tulburare, poți s-o faci ușor. O să-ți spun cum s-o faci. Dacă în liniștea ta te vei osteni în post, vei ședea în tăcere și vei petrece în rugăciune și alte cereri, atunci curând în tine va străluci lumina adevăratei cunoștințe. Atunci, într-o clipă se vor îndepărta și fiarele care trăiesc înlăuntrul tău, adică necuratele patimi și grijile vieții, atunci nu te vei mai asemăna cu o foarte grasă pasăre care are și aripi și pene și toate cele necesare pentru zbor, dar care nu va putea zbura din pricina greutății sale ce vine din grăsimea ei. Tu ai o minte de om chibzuit și desăvârșit și nu-ți lipsește nimic din cele necesare. Dacă vrei mântuirea, iată, ea este gata, cum a spus și Domnul: Împărăția lui Dumnezeu înlăuntrul vostru este.

Astfel, mântuirea stă în voința ta; alege ceea ce este mai bun și ține-l.

210. Cei ce își istovesc trupul cu o viață aspră de lungă durată și, prin împlinirea poruncilor, se îmbogățesc cu toate faptele bune, sunt asemenea unui mare și bogat negustor care, umblând prin diferite țări, a agonisit tot felul de comori prețioase. Uitându-se la ele, el se bucură și se veselește, dar

iată, în apropierea malului și limanului, după ce a navigat pe întinsul măreţelor și grozavelor mări, se întâmplă că ori lovindu-se de vreo piatră în bătaia furtunii, corabia lui se va duce la fund, ori piraţii, năvălind pe neașteptate, îi răpesc tot ceea ce a câștigat iar el, nenorocitul, rămâne fără nimic, izbutind să-și salveze doar trupul său.

Același lucru se întâmplă și cu acela care, înălţându-se în mari virtuţi, din pricina năvălirii vrăjmașului, cade în patima curviei; nu-l osândi, ci ai milă de el, așa cum toţi au milă de acel bogat, pe care îl știau bogat și acum îl văd sărac. Amară este soarta lui, dar de îndată ce se va pocăi el, Dumnezeu îl va primi, îl va milui, îl va apăra și îl va iubi mai mult decât înainte. De altfel, El nu-l părăsește nici în însăși căderea lui, ci îl cheamă la bunătatea sa cea dintâi, așa cum odinioară l-a chemat pe Adam, după cădere: „Adame, unde ești?", fiindu-I milă de nenorocirea lui, pentru că dintr-o slavă așa de mare a căzut într-o stare lipsită de slavă, dintr-o astfel de înălţime, într-o astfel de prăpastie. Cugetă la aceasta și tu și fii trează.

Vezi, să nu neglijezi îndrumările mele; căci nici un om nu-și poate dobândi mântuirea singur. De aceea Dumnezeu, făcându-ne bine, ne-a dat sfătuitori și povăţuitori. Dacă atunci când te învăţ și te îndrumez, tu nu asculţi și ești nepăsătoare, vina este a ta. Și Domnul va cere de la tine socoteală pentru nepăsarea și neascultarea ta, iar pe mine mă va face nevinovat. Vai de noi, din pricina viclenelor

curse diavolești, vai de noi, din cauza mrejelor sale întinse cu atâta șiretenie!

211. Până când să ne lăsăm înșelaţi de lume? Și ce este mai vrednic de cinste decât sufletul, buna mea soră? Ce poate precumpăni Împărăţia Cerurilor? Ce sfetnic e mai vrednic de crezare decât Dumnezeu? Cine e vrednic de iubire, mai mult decât Hristos? Prietenia cu oamenii și cunoscuţii lumii este până la o vreme. Atâta timp cât ei văd că ai ce le da, îţi sunt prieteni, iar când vor vedea că nu ai nimic, devin dușmanii tăi. Dar Dumnezeul nostru nu este așa. Ci când vei lăsa lumea, toată prietenia omenească, toate bunătăţile văzute, alergând la bunătatea Lui, te vei împrieteni cu El prin dragoste și frică; atunci El îţi va da Împărăţia Cerurilor. Și eu îţi voi spune cum putem dobândi iubirea Lui. Liniștea, tăcerea, postul, înfrânarea, castitatea, rugăciunea, îngenuncherea, citirea — iată prin ce se arată în afară iubirea omului pentru Hristos.

212. Nu te lenevi și nu deznădăjdui, buna mea Doamnă, în rugăciune, în cântarea de psalmi, în citirea oricărei învăţături insuflate de Duhul Sfânt. Căci în cuvintele dumnezeieștilor Scripturi este ascunsă Împărăţia lui Dumnezeu și ea se descoperă celor ce șed în tăcere, în liniște și în rugăciune. Dacă vrei să trăiești cu evlavie, buna mea soră, mănâncă pâinea liniștii cu suspine și cu lacrimi. Căci la Iezechiel scria: „Fiul omului, să-ţi mănânci pâinea ta cu durere și apa ta să ţi-o bei cu chinuri și necazuri".

213. Cei ce nu vor să se mântuiască prin supunerea faţă de cuvânt și de credinţă, potrivit cu ne-

grăitul har dumnezeiesc, se înțelepțesc prin boli și prin necazuri lumești. Ia aminte dar cu chibzuință și liniștește-te cu grijă.

214. „Întru răbdarea voastră — spune Mântuitorul — veți dobândi sufletele voastre". Căci fără răbdare, nu este mântuire. Domnul dă cu băgare de seamă celor care pentru Împărăția Cerurilor, cu credință și cu nădejde, poartă cu răbdare jugul liniștii, tăcerii și rugăciunii, ceea ce nici un om nu poate aștepta. Ia aminte dar la tine cu chibzuință și liniștește-te cu grijă.

215. Cel ce nu este înarmat cu răbdare, lesne devine o pradă în ghearele satanei. Mii de curse, ici și colo, sunt întinse pentru a-l prinde pe bietul monah. De aceea Domnul ne învață, spunând: „întru răbdarea voastră veți dobândi sufletele voastre". Căci „cel ce va răbda până la sfârșit, acela se va mântui". Ia aminte dar, cu grijă și liniștește-te cu chibzuință.

216. Dacă vrei, buna mea Doamnă, ca și la noi să vină Domnul, ca odinioară la Apostoli, „prin ușile încuiate", să ne sârguim să închidem și ușile noastre —gura cu tăcerea cea bună, ochii — ca să nu privim cu răutate și cu patimă, urechile — ca să nu auzim vorbe putrede, mirosul și pipăitul, cu îndepărtarea de poftele trupești. Ia aminte dar cu chibzuință și liniștește-te cu grijă.

217. Dumnezeu nu-i uită, buna mea soră, pe aceia care păstrează o neîncetată aducere aminte de El și întotdeauna își amintesc de sufletul în care petrec cuvintele Lui, după cum spune însuși proorocul Ieremia: pentru că cuvintele Mele sunt la el, cu pomenire îl voi pomeni. Ia deci aminte cu chibzuință și liniștește-te cu grijă.

218. Noi singuri suntem pricinuitorii pierzării noastre, dar dacă ne vom căi, chiar dacă am fi niște câini netrebnici, vom fi mai bine prețuiți decât fiii cei nepăsători. Ceea ce însă nu poate face dragostea, aceea o poate înlocui liniștea, tăcerea și rugăciunea neîncetată. Ia aminte deci cu chibzuință și liniștește-te cu grijă.

219. Dacă ne vom liniști, dacă ne vom îndeletnici în liniștea noastră cu rugăciunea, dacă ne vom ocupa cu citirea și nu-i vom plictisi pe alții cu trebuințele noastre trupești, atunci Dumnezeu îi va aduce pe aceștia la noi și, cu pronia Sa, îi va face să ni le pună la îndemână cu toată osârdia. Căci Se îngrijește de noi Dumnezeu, când și noi ne îngrijim de cele duhovnicești, adică de rugăciune, de tăcere și de liniște. Ia deci aminte cu chibzuință și liniștește-te pe de-a-ntregul.

220. Nevoiește-te, buna mea soră, ca să nu tragi nici o răsuflare în tine, fără Dumnezeu. Ea îți va ajuta ție în ceasul morții și în ceasul Judecății. Iar aducerea aminte de Dumnezeu este rugăciunea despre care ți-am spus.

221. Mai întâi de toate, cunoaște-te pe tine însăți. Când te vei cunoaște pe tine însăți, atunci Îl vei cunoaște și pe Dumnezeu și uitând cu totul făptura, îți vei aduce aminte neîncetat numai de Făcătorul ei.

222. În loc să dormi, veghează, căci altfel vremea curge, iar inima ți-o împletești cu deșertăciuni.

Între timp, încetul cu încetul, ți se umple sorocul vieții, deși tu nici nu simți acest lucru. Roada și desăvârșirea înfrânării stă în aceea ca prin suferința trupului să contribui la curățirea sufletului și inima s-o izbăvești din cursele diavolului. Cunoaște-te așadar pe tine însăți și liniștește-te cu tărie.

223. Cel ce este legat cu lanțuri nu poate alerga, iar mintea care lucrează patimilor și pântecelui nu poate vedea locul rugăciunii duhovnicești. Pe ea o ademenesc și o risipesc gândurile pătimașe și ea nu poate sta neclintită în sinea ei, iar rugăciunea este tăcerea oricărui gând.

Cunoaște-te așadar pe tine însăți și liniștește-te cu bună cuviință.

224. Când sufletul este cuprins de rugăciune, patima dispare. Întunericul nu va suferi prezența luminii și boala nu va sta în fața sănătății care se restabilește; și patimile își pierd puterea când sălășluiește în suflet Duhul Sfânt. Cunoaște-te așadar pe tine însăți și ia aminte la tine cu grijă.

225. Nu e păcat, buna mea soră, să mănânci în fiecare zi câte puțin, în ceasul al nouălea. Dar după mâncarea pâinii, trebuie să te ocupi și cu citirea, pentru ca să-ți înalți din nou la ceruri cugetul slăbit și să nu-i îngădui să se amestece în treburile vieții deșarte.

226. Dacă vrei, buna mea soră, să intri în Împărăția lui Dumnezeu, îndrăgește necazul. Cel ce n-are necazuri, nu va intra în Împărăția Cerurilor, căci porțile ei sunt foarte înguste și nu-i încap pe

cei ce s-au îngroșat. Cunoaște-te deci pe tine însăți și liniștește-te cu toată ființa ta.

227. Mare lucru este rugăciunea pentru cei ce se liniștesc, ea însă își primește puterea din neagoniseală. De aceea, buna mea soră, lepădându-te de toate, roagă-te neîncetat în taina inimii tale, cum te-am învățat eu. Și nu trândăvi. Trândăvia este pierzania sufletului, căci ea este aceea care înstrăinează sufletul de Dumnezeu, întretăind aducerea aminte de Sfânt Numele Lui. Cunoaște-te așadar pe tine însăți și adu-ți aminte întotdeauna de Dumnezeu.

228. Atâta vreme cât îți vei aduce aminte cu toată evlavia, dragostea și frica de Stăpânul tău și vei privi la El cu ochii minții la rugăciune, și El va lua aminte la tine cu dragoste de tată și atunci nu vor avea putere asupra ta, buna mea Doamnă, nici satana, nici patima, nici nenorocirea, nici păcatul. De îndată însă ce tu vei da înapoi de la frica și aducerea aminte de Stăpân și vei uita de Mântuitorul și Dumnezeul tău, Își va întoarce și El fața de la tine și atunci îți va fi inima robită de orice rău.

Știind acestea, cineva dintre sfinți Îl chema neîncetat pe Dumnezeu, cu glasul psalmului: „Nu-Ți întoarce fața Ta de la mine, Dumnezeule, Dumnezeul meu — și nu Te abate întru mânie de la robul Tău"; și așa, ia aminte la tine și adu-ți întotdeauna aminte de Dumnezeu și nimic din cele văzute în lumea aceasta nu socoti că este mai de preț decât mântuirea sufletului tău.

229. Niciodată nu trebuie să trândăvim și să curmăm învățătura din dumnezeieștile Scripturi, liniș-

tea, tăcerea și rugăciunea pentru ca, neglijându-ne pe noi înșine, prin slăbiciunea pântecelui, să pierdem căldura aducerii aminte de Prea Dulcele nostru Dumnezeu. De aceea ne și poruncește nouă dumnezeiescul Apostol: „Duhul să nu stingeți, adică aducerea aminte de Dumnezeu". Și în Vechiul Testament e scris: „focul să fie întotdeauna jertfelnic", adică să fie întipărită în inimă neîncetata aducere aminte de Dumnezeu.

230. Îndrăznește să intri cu lacrimi la cerescul Doctor și El îți va vindeca toate ranele sufletului tău, căci nu există patimi pe care să nu le poată vindeca iubitorul de oameni Hristos.

231. Întrucât ispitele ne vin din afară prin cele cinci simțuri, adică prin vedere, auz, miros, gust și pipăit, atunci trebuie să le păzim pe cât ne stă în putință, și observând prin care din ele ne vine vătămarea, să arătăm o deosebită agerime în observarea ei.

232. Nu va vedea mintea locul lui Dumnezeu în inimă, dacă mai întâi nu va sta în afară de toate lucrurile, iar în afara tuturor lucrurilor ea nu va sta, dacă nu va dezrădăcina toate patimile și nu va introduce în locul lor virtuțile. Cunoaște acest lucru și râvnește pentru faptele bune.

233. Citirea, rugăciunea neîncetată în inimă și o mică rucodelie sunt o puternică îngrădire împotriva ispitelor. Dacă le vei păzi cu răbdare în chilia ta, atunci te va păzi Dumnezeu de toate cursele vrăjmașului și nu va îngădui celui viclean să te ispitească și să te arunce în prăpastia patimilor.

234. Înțelege, buna mea soră, viclenia năvălirilor diavolești. La început, diavolul se silește să ne risipească mintea cu grijile lumești și să întrerupă rugăciunea cea neîncetată din inimă, apoi s-o abată de la obișnuita cântare de psalmi, de la citire și rugăciune, mai departe, să ne convingă să ieșim din chilie, să rătăcim de colo până colo și să stăm de vorbă cu bărbații și cu tinerii. Din acestea, în sfârșit, gândul slăbește și bietul monah nu mai are răbdare să nu guste până la al nouălea ceas și să nu bea, pe deasupra, puțin vin. Toate acestea i se par de puțină importanță și ca un lucru firesc, dar cu toate acestea, cu câtă abilitate este ascunsă aici înșelăciunea diavolească pe care el nici n-o poate observa. După aceasta, diavolul, văzând că acest nenorocit rob face voia lui, îl ia sub stăpânirea sa și întrucât pentru nepăsarea lui, Îngerul Păzitor îl părăsește, îl aruncă cu tiranie dintr-o patimă în alta, dintr-un păcat în altul, până când îl aruncă în prăpastia deznădejdii, dacă Dumnezeu Cel iubitor de oameni nu-l va aduce la pocăință. Astfel de curse le-au cunoscut și le-au transmis, spre prevenire și pază, aceia care au căzut în ele și, cu darul lui Dumnezeu, iarăși s-au înțelepțit și s-au ridicat.

235. Gândurile diavolești se silesc pe toate căile să întunece ochiul luminos al sufletului pentru ca, în întuneric, să facă ce vrea el. Știind acest lucru, ca pasărea din laț fugi de ele pe cât te țin puterile, ca să te mântuiești.

236. Să ai frica de Dumnezeu și dragostea de Dumnezeu, liniștea și tăcerea, rugăciunea și înfrânarea, și niciodată nu te vei teme de îngrozirile demonilor.

237. Ține minte, buna mea soră, că Dumnezeu stă întotdeauna alături de tine și teme-te, cutremură-te, ca să nu faci ceva ce nu este după voia Lui. Bucură-te când faci fapte bune, dar nu te înălța (căci aceasta este slavă deșartă), pentru ca nu cumva să nu te împiedici chiar la liman. Cunoscând acest lucru, fii cu luare-aminte și fugi de înălțare.

238. Nu te bucura de mângâierile vieții, căci ele, ca floarea ierbii, repede se veștejesc. Când ești amărâtă, mulțumește-I lui Dumnezeu și când te vei ruga Lui, ți se va ușura jugul amărăciunii.

239. Să luăm aminte la noi înșine și să nu osândim pe alții, căci multe din cele cu care îi osândim nu sunt străine nici de noi înșine. Cunoaște acest lucru și nu osândi pe nimeni.

240. Psalmul să fie întotdeauna în gura ta și aducerea aminte de Dumnezeu în gura ta. Dumnezeu pe Care-L ții minte și pe Care-L pomenești îi alungă pe demoni. Cunoaște acest lucru și adu-ți aminte mereu de Dumnezeu.

241. Păzește-ți limba, căci ea adesea pronunță ceea ce nu vrei. Acest lucru tu îl vei dobândi, dacă în gândul tău Îl vei ține întotdeauna pe Dulcele nostru Iisus Hristos, Care este și Dumnezeul nostru, iar această aducere aminte dezrădăcinează gândurile rele. Cunoaște acest lucru și caută deci să nu te înșeli.

242. Pe cât îți stă în putință, buna mea Doamnă, să urăști mângâierile trupești, căci ele, o dată cu

trupul, apucă și sufletul. Cunoaște acest lucru ce este păgubitor pentru suflet.

243. Nu sta de vorbă cu bărbații, chiar dacă ei ți-ar fi rude, căci „dragostea de lume este vrăjmășie de Dumnezeu". Tu ai alergat la Dumnezeu și El ți-a luat apărarea, ce nevoie mai ai, buna mea soră, să te întorci din nou la rude și, cu aceasta, să-L superi pe Dumnezeu? De cunoști acest lucru, fugi de ai tăi, ca să nu se întâmple și cu tine ce s-a întâmplat cu femeia lui Lot.

244. Postul, liniștea și fericita tăcere să-ți fie armă, rugăciunea — perete, plânsul pentru păcate — baie. Cunoscând dar acest lucru, fecioară, să plângi pentru greșelile tale.

245. Dacă ai bogăție, împarte-o, iar dacă nu o ai, să nu te gândești s-o aduni. De cunoști acest lucru, fugi de iubirea de agoniseală.

246. Tot ce ai greșit din tinerețe, mărturisește cu suspinuri și cu lacrimi Prea Dulcelui nostru Iisus, în fiecare zi, și din aceasta se va naște în sufletul tău o neîncetată înfrângere. Știind, fecioară, aceasta, plângi întotdeauna.

247. Mulțumește-te cu cele necesare și lasă în grija lui Dumnezeu hrana ta. Dă-ți trupul pentru ostenelile bune, adică spre post, priveghere, rugăciune și altele și să nu-i dai deloc odihnă aici. Pe cât îți stă în putință, nu te atinge de vin, pentru că el nu este deloc potrivit monahilor, mai ales ție, care ești tânără. Ține minte căderea lui Lot și fugi de băutură.

248. În vremea bolii, neputând să-ţi săvârşeşti pravila obişnuită, nu lăsa în nebăgare de seamă învăţătura minţii, adică aducerea aminte de Dumnezeu şi aleargă la Hristos, ca la doctorul cel mai iscusit. Ştiind acest lucru, fecioară, suportă cu răbdare bolile.

249. Cinsteşte, dar fugi de toţi preoţii şi monahii, ca să nu se nască un vierme în sufletul tău. Ştiind acest lucru, fecioară, îndepărtează-te de tot ce este deşart.

250. Iubeşte bisericile lui Dumnezeu, dar mai vârtos fă din tine însăţi o biserică a lui Dumnezeu. Nu ieşi niciodată din chilie şi acest lucru te va izbăvi de tulburările şi furtunile din afară. Nu-ţi lega inima de nimic din cele pământeşti şi pieritoare, şi vei dobândi o lesnicioasă înălţare spre cele cereşti. Ştiind acest lucru, fecioară, îndepărtează-te de tot ce este deşart.

251. Închide, buna mea soră, auzul şi ochii, căci prin ei intră toate săgeţile păcatului. Tu însă nu le poţi îngrădi altfel decât numai cu liniştea cea bună, cu slăvita tăcere şi cu rugăciunea. Ştiind aşadar toate acestea, linişteşte-te şi taci.

252. Când vrei să te rogi, ridică-ţi gândul la Dumnezeu şi dacă, fiind împiedicat, va cădea jos, ridică-l repede iarăşi sus. Mintea nu încetează să nască gândurile, dar tu taie-le pe cele rele şi spurcate, iar pe cele bune păstrează-le şi întoarce-le. Ştiind acest lucru, fecioară, roagă-te neîncetat.

253. Să socoteşti amintirile cele rele ca pe o sămânţă diavolească. Ele se taie cu liniştea cea bună, cu tăcerea şi cu rugăciunea, iar semănătorul lor, adică diavolul, se ruşinează. Te rog deci pe tine, nu intra singură în laţ.

254. Nu-ţi cruţa sufletul şi trupul, când e vorba de fapte bune. Aceste fapte sunt: postul, privegherea, tăcerea, îngenuncherea, rugăciunea, înfrânarea, castitatea. Când te vei înconjura în felul acesta cu virtuţile dumnezeieşti, atunci diavolul nu va găsi în tine multe intrări. Dar te rog: ia aminte la sufletul tău.

255. Una din primele lucrări ale sufletului trebuie socotită cititul, dar sileşte-te ca şi mintea ta să fie cu limba, şi atunci vei cunoaşte cele citite. Când te aşezi să citeşti, citeşte în linişte. Te rog dar pe tine, ia aminte la citire.

256. Când şezi la rucodelie şi lucrezi, vezi să nu ţi se depărteze mintea de pomenirea lui Dumnezeu. Altminteri, diavolul îşi va afla o intrare uşoară şi va tulbura sufletul tău. Observă acest lucru şi vei fi în afară de primejdie.

257. Ţine întotdeauna nerăutatea în inimă, castitatea în trup, precum şi liniştea şi rugăciunea. Aceasta te va face biserică lui Dumnezeu. Dacă vei păstra curat templul trupului şi sufletului, în ziua Judecăţii te va cunoaşte Domnul şi te va conduce la Împărăţia Sa cea prea fericită.

258. Vorbirile despre cele lumeşti şi ale vieţii îndepărtează gândul de la Dumnezeu. Pentru aceea, să nu vorbeşti despre toate acestea şi să nu şezi cu cei ce vorbesc despre toate acestea, fie că sunt ei mireni sau monahi. În felul acesta, cu darul lui Hristos, vei putea să scapi de cursele diavolului.

259. Ia aminte la tine, soră, și fugi de oameni. Când vezi bogăția și slava sau altceva lumesc, cugetă la putreziciunea lor, precum și la moarte, care te desparte de ele și vei scăpa de înșelăciunea diavolului.

260. Petrecând în chilia ta, suferă cu răbdare necazurile care îți vin de la demoni. În necazuri înfloresc faptele bune, ca trandafirii. Ia aminte deci, sora mea, și petrece în chilie.

261. Nimic să nu socotești mai vrednic decât liniștea, tăcerea și rugăciunea. Căci prin ele, vei vedea pe Dumnezeu. Cunoaște acest lucru și nu părăsi chilia.

262. Slăbirea și trândăvia trebuiesc socotite ca o mamă a răutăților. Căci ele pierd binele pe care îl ai și nu îngăduie să aduni nimic. Cunoaște acest lucru, sora mea, și fugi de slăbire.

263. Depărtarea de lume este calea spre fapte bune — o cale bună și scurtă. Dar ce este lumea? Tot ce ține de viață și toate legăturile asemănătoare. Cel ce dorește mântuirea trebuie să nu ia aminte deloc la cele pieritoare. Cunoaște acest adevăr și liniștește-te bine.

264. Dacă vrei să dobândești viața cea adevărată, buna mea soră, pregătește-te întotdeauna de moarte și urmărește viața de acum. Vezi cât de necuviincios se învârte roata ei. Nu dori bunătățile pământești, căci ele trec ca umbra și dispar ca fumul.

265. Nu te bucura de bogăție și nu te încurca cu grijile și deșertăciunile vieții. Astfel de griji abat mintea omului de la Dumnezeu. Lasă așadar toate, dacă vrei să petreci întru Dumnezeu.

266. Sfârșitul este aproape, fiica mea. Cine își petrece zilele sale în nepăsare și neîngrijire, pe acela îl va primi chinul cel veșnic. Nu este al meu acest cuvânt, ci al lui Hristos Mântuitorul: „slugă vicleană și leneșă..." și celelalte...

267. Nu e departe sfârșitul, buna mea Teodora. Așadar, curăță mai repede câmpul sufletului tău de mărăcini.

268. Adu-ți aminte de înfricoșata Judecată și aruncă din mintea și inima ta tot ce este netrebnic, deșart și necurat.

269. Să nu te mărginești numai la liniște, ci cu liniștea cea bună silește-te să aduni și toate celelalte fapte bune și să nu faci nimic din cele ce în ziua cea înfricoșată te pot acoperi de rușine și te pot alunga afară.

270. Cugetă întotdeauna la necredinciosia vieții și vei scăpa de grijile vieții.

271. Să nu te ademenească bunul chip și frumusețea pământească și vremelnică, căci aceasta este o momeală pentru sufletul tău, care te atrage și te rănește.

272. Fapta bună, haina lui Dumnezeu. Dumnezeu iubește faptele bune și Se îndulcește de ele. Să le țeși dar să le și coși. Dar cum? Cu liniște, cu tăcere, cu rugăciune, cu smerenie. Știind aceasta, învață-te să te liniștești.

273. Nu te îndulci la vin, la pește și la untdelemn până la săturare. Aceasta te va atrage spre fapte din care îți vor veni suspinuri și amărăciuni.

274. Vrei oare să faci fapte bune fără osteneală? Ține minte întotdeauna că osteneala este vremelnică, iar răsplata ei — veșnică.

275. Tot ceea ce este bun în lume, să socotești că e pieritor și numai fapta bună s-o socotești nepieritoare. Silește-te să-I placi lui Dumnezeu prin fapte bune și curând te vei face moștenitoarea Împărăției lui Dumnezeu.

276. Râvnește la fapta cea bună, căci ea, prin mijlocirea liniștii, îl face pe om al lui Dumnezeu. Pe cât îți stă în putere, silește-te să nu te îmbraci în afară de Dumnezeu, căci cel ce se îmbracă în afară de Dumnezeu se va duce cu demonii în locul cel mai din afară, după cuvântul Domnului. Știind acest lucru, râvnește la fapta cea bună.

277. Dacă îți vei înfrâna pântecele și limba, buna mea soră, te vei sălășlui în rai, iar dacă nu le vei stăpâni, vei deveni o agonisire a morții veșnice.

278. Bună este pâinea postului, căci ea este străină de acreala poftelor.

279. Frumos este postul și puțină mâncarea când, iubind sărăcia hranei, fugi de plăcerea oamenilor.

280. Toate darurile lui Dumnezeu se atrag cu liniștea, cu tăcerea și cu sfânta rugăciune. Prin ele, curând, dobândește monahul sporirea.

281. Dacă ne vom judeca pe noi înșine, iar nu pe alții, atunci Judecătorul Se va schimba față de noi. Dumnezeu, cu adevărat Se bucură când vede că păcătosul aruncă de la sine greutatea sa. Dacă am săvârșit ceva necurat, să ne spălăm cu pocăință, căci noi trebuie să-I înfățișăm lui Hristos chipul Său curat.

282. După cum cei ce au lanțuri la picioare, adeseori se poticnesc și cad, tot astfel și cei legați cu grijile vieții, nu pot merge pe calea faptei bune.

283. Cine nu urăște păcatul în cei păcătoși, chiar dacă el însuși nu face păcate, se numără cu păcătoșii și este robul păcatului.

284. Veșnicele bunătăți sunt frumoase, îmbelșugate și mărețe fără margini, iar cele lumești, toate sunt umbră, fum, vis. Auzi, Doamna mea? Fă deci așa, și bun va fi sfârșitul tău.

285. Orice faptă rea este o armă în mâinile diavolului îndreptată împotriva noastră, iar odată înarmat, el cu mai multă răutate se năpustește împotriva celui ce îl înarmează.

286. Nu semăna răul, căci secerișul este aproape și focul va înghiți pe cel ce seamănă spini și mărăcini.

287. Vrei să-l lipsești pe diavol de orice putere? Taie repede gândurile rele și, lipsit de aripi, el va fi o jucărie, ca o mică vrabie.

288. Vai de cel nepăsător și negrijuliu, buna mea soră. Căci în ziua ieșirii, vor cere de la el socoteală pentru vremea pe care el a cheltuit-o rău.

Știi care e sfârșitul celui nepăsător; plângi dar, lăcrimează, îndurerează-te cu inima și folosește totul ca să te mântuiești mai repede, căci moartea va veni curând și nu va zăbovi.

289. Fericit este acela care și-a spălat toată necurăția pe care a adunat-o în viața aceasta deșartă și care se va înfățișa curat, înaintea Judecătorului Celui curat.

290. De căpătâi sunt dar cuvintele, sora mea; nu le trece cu vederea. Curând va trece greutatea jugului. Dar vai de tine de te vei dovedi rea în înfricoșata zi a Judecății.

291. Pe Dumnezeu să-L cinstești cu fapte, să-L lauzi cu cuvântul, să-L pomenești neîncetat cu inima. Învață fapta bună cu cuvântul, dar s-o propovăduiești cu fapta.

292. Din cele rele, rău îți faci ție lucrând necuratelor patimi, iar nu lui Dumnezeu. Străin este de Dumnezeu acela care este preocupat de lucruri străine, de lucrurile lumii, fie ele mici sau mari, arătoase sau nearătoase.

293. După cum vinul îl face puternic pe cel care-l bea și adeseori îl aduce într-o uitare de sine, tot astfel și aducerea aminte de Dumnezeu îl umple de bucurie pe acel care Îl ține mereu în minte și, lepădându-se de lume, îl face să uite de tot ce este deșertăciune

294. Cugetă numai la acele mâncăruri care întrețin trupul, iar nu la acelea care-l îndulcesc și-l îngrașă, adică pește, untdelemn, tot felul de mâncăruri, căci ele, mai ales când stai de vorbă cu bărbații, aruncă în curvie.

Iată mâncărurile cu care trebuie să te hrănești: pâinea uscată — și aceasta nu multă, apă — și aceasta cu măsură. Părinții noștrii — sfinții — au mers pe această cale spre Împărăția Cerurilor. Dacă vei începe să-ți lărgești pântecele, nu vei scăpa de războiul curviei. Fericitul Ioan Scărarul astfel ne învață despre aceasta: cel ce-i face pântecelui pe plac și vrea să stingă curvia, este asemenea aceluia care vrea să stingă focul cu untdelemn.

295. Iubitor de osteneală este și se recunoaște, buna mea soră, acela a cărui minte și gând e întotdeauna cu Dumnezeu, cel care șezând întotdeauna cu aducerea aminte de Dumnezeu, face fapte bune și petrece cu trupul în liniște.

296. Nu chipul bărbatului monah să-l ții minte, doamna mea, ci înțelepciunea lui sufletească. Iar sufletește, acela este înțelept, care iubește liniștea și rugăciunea și tăcerea, care nu iubește să vadă fața de femeie și nu dorește să stea de vorbă cu ele. Același lucru, doamna mea, trebuie aplicat și femeilor.

297. O mare nenorocire vine din auz și din limbă. Căci Solomon zice: mai bine să cazi din înălțime, decât din cauza limbii. Dar nu vei scăpa de această nenorocire, dacă nu vei iubi liniștea cea bună, tăcerea și rugăciunea.

298. Să socotești că ți-e un bun prieten acela care îți dorește cinstea și care îți conduce sufletul la mântuire, iar pe toți ceilalți nu-i primi deloc.

299. Vorbește cele de cuviință și de trebuință și nu vei auzi cele necuviincioase.

300. Mare și slăvit lucru este prietenia cea duhovnicească. Iar de acela care vrea să-ți piardă sufletul, fugi ca de însuși diavolul. Crede-mă că astăzi cu greu se găsește cineva care să dorească să intre cu tine într-o prietenie duhovnicească, în afară de Prea Dulcele nostru Iisus Hristos, din cauza tinereții

www.scantopdf.co.uk

tale, care te robește. Și apoi, ce nevoie ai, buna mea soră, să fii prietenă cu oamenii, care nu pot să-ți ajute cu nimic în ceasul morții sau în ziua Judecății? Lasă-i pe toți, și pe cei mici, și pe cei mari, și lipește-te de Prea Dulcele nostru Iisus Hristos, Dumnezeul nostru, Care te poate ajuta în ceasul morții și în ziua Judecății și, ceea ce-i mai mult, să-ți dea ție Împărăția cea nesfârșită. Și Apostolul Pavel spune: „Lumea e răstignită pentru mine și eu pentru lume". Alege dar ceea ce e mai bine, ca una ce ești înțeleaptă și chibzuită.

301. Noblețea sufletului se arată în afară prin liniștire. Ia seama dar și deosebește gândurile omenești.

302. Castitatea și blândețea, liniștea și tăcerea și rugăciunea minții în inimă fac din suflet un înger, înainte de moarte.

303. Cel ce se îngrijește bine de el însuși, de acela Se îngrijește și Dumnezeu. Ce este mai măreț decât să te lipești de Domnul, dar numai inima celui cast este casa lui Dumnezeu. Silește-te dar cu osârdie să-L primești pe Dumnezeu.

304. Sufletul care râvnește evlavia, dar nu dă atenție tăcerii, ușor se rătăcește. Și Însuși Hristos spune: cercetați Scripturile, căci în ele veți găsi calea mântuirii voastre.

305. Vei afla din lacrimile tale dacă te temi de Dumnezeu, dacă în vremea rugăciunii plângi pentru păcate. Prea slăvit lucru pentru sufletul celui ce se liniștește este smerenia cu castitatea.

306. Pomul din rai este sufletul celui ce se liniștește. Dacă-L iubești pe Hristos, păzește-I poruncile

și nu te abate niciodată de la pomenirea Lui. Dacă vei îngădui aceasta mult te vei căi dar, cred, fără nici un folos.

307. Un prieten după Dumnezeu izvorăște miere și lapte din gura sa și cu cuvintele adevărului conduce sufletul prietenului său spre mântuire. Dar un suflet nepăsător și iubitor de desfrânare nu va găsi un astfel de prieten.

308. Dacă te temi de Dumnezeu, fă toate lucrurile potrivit voii lui Dumnezeu. Ți-am scris multe îndrumări diferite, ți-am zugrăvit simțămintele și înclinările oamenilor buni și răi și ți-am arătat cât e de greu să-i cunoști. Te rog așadar, ia aminte la tine însuți și ai grijă de sufletul tău. Nu eu am un folos de aici, ci tu.

309. Cel smerit cu cugetul și iubitor de lucrul cel duhovnicesc, șezând în liniște, citește dumnezeieștile Scripturi și aplică cu osteneală și osârdie tot ce se găsește în ele trebuitor pentru mântuire.

310. Cheamă-L pe Dumnezeu zi și noapte ca să-ți deschidă ochii inimii și vei vedea folosul rugăciunii și al citirii chibzuite.

311. Privegherea, rugăciunea și răbdarea necazurilor care vin asupra noastră sunt arme care înmoaie inima; iar cel ce neglijează aceste fapte bune, cel ce se depărtează de liniște și rătăcește de colo până colo, îngheață ca în timpul unui ger puternic.

312. Sunt multe chipuri de rugăciune, unul mai luminat decât altul și nici unul din ele nu rămâne fără rod, numai dacă acea rugăciune nu va fi rugă-

ciune, ci lucrare satanică. Astfel un om, având de gând să facă rău, s-a rugat mai întâi, după obiceiul său și — din iconomia lui Dumnezeu — neizbutind în intenția sa, I-a mulțumit după aceea lui Dumnezeu.

313. În ceasul unei calde aduceri aminte de Dumnezeu, înmulțește-ți rugăciunea ca să nu te uite Dumnezeu, atunci când tu Îl uiți pe El.

314. Scripturile citindu-le, roagă-L pe Dumnezeu ca să-ți dea răbdare să te liniștești, să taci, să te rogi, să citești.

315. Crezi în Hristos. Rabdă dar orice nedreptate pentru ca, în răbdarea ta, să-ți zidească El sufletul tău. E mai bine să rabzi ocările oamenilor, decât ispitele demonilor. Dar cel ce se liniștește, tace și se roagă, acela, cu darul lui Hristos, va birui amândouă ispitele, atât pe cele ce vin de la demoni, cât și pe cele ce vin de la oameni.

316. Orice bine cu iconomie vine de la Dumnezeu, dar binele fuge în chip tainic de la cei ce sunt nerecunoscători, nemulțumitori, trândavi și iubitori de vorbă.

317. Să fii curios de faptele tale rele, iar nu de faptele aproapelui și atunci demonii nu vor vătăma gândul tău.

318. Nepăsarea risipește toate faptele bune, cele adunate după putere; iar milostenia, liniștea și rugăciunea îl înțelepțesc iarăși pe cel nepăsător.

319. Să nu spui că poți dobândi fapta bună fără necazuri, fiindcă o astfel de faptă nu este faptă bună. Tocmai de aceea și David se ruga, zicând: „În necazul meu m-ai risipit, ascultă rugămintea mea".

320. Să nu zici: eu nu cunosc binele și de aceea nu sunt vinovată pentru că nu l-am făcut. Căci dacă cu osârdie vei face binele pe care îl știi, Dumnezeu îți va descoperi și pe acela pe care nu-l știi.

321. Cunoaște vrăjmașul puterea legii și la început caută numai consimțirea gândului. Apoi tulbură gândurile din ce în ce mai mult și, înfățișând sminteliile din afară, atrage spre faptă. Veghează deci, și te roagă.

322. Dumnezeu îl primește în rai pe cel ce postește, pe cel ce se liniștește și pe cel ce rabdă, iar pe cel ce mănâncă fără grijă, pe cel ce vorbește în deșert și pe cel ce se rătăcește de colo până colo, îl leapădă ca pe un nevrednic. Vezi dar, să nu te gândești și tu că dacă te-ai liniștit câteva zile, în toate celelalte poți să rătăcești în afară de chilie încotro îți va porunci diavolul.

323. Pe cât îți stă în putere, buna mea doamnă, postește și liniștește-te. Căci după fire, poți să postești, așa cum respiri. Dacă ai însă o putere firească să postești, întinde-te puțin mai departe, ca să te faci moștenitoarea Împărăției Cerurilor.

324. „Nimeni, ostaș fiind, nu se încurcă cu treburile vieții". Cel ce vrea să biruiască patimile fiind încurcat cu treburile vieții, se aseamănă omului care vrea să stingă focul cu paiele.

325. Când auzi cuvintele Domnului: „De nu te vei lepăda de toate averea ta nu ești vrednic de Mine", să nu te gândești că e vorba numai de avere, ci și de toate lucrurile răutății.

326. „Cel ce se nevoiește se înfrânează de toate", spune Apostolul. Dar ce înseamnă să te înfrânezi de toate? Dumnezeu a hotărât să gustăm ceea ce mănâncă și mirenii, dar cel ce se nevoiește, adică monahul, dacă va începe să bea vin, să mănânce pește și alte mâncăruri plăcute, nu-și mai poate păstra castitatea, nu poate să viețuiască în liniște și tăcere și de aceea, cel ce dorește să se mântuiască, să se înfrâneze de la toate, pentru ca, săturându-se de toate, să nu se facă robul diavolului.

327. Presupune că există 12 patimi păcătoase. Dar dacă tu vei iubi numai pe una din ele de bunăvoia ta, atunci se va împlini locul altora.

328. Păcatul este un foc mistuitor. Dacă vei tăia materia lui, el va dispărea repede; dar dacă o vei adăuga, atunci focul, în aceeași măsură, se va aprinde din ce în ce mai tare.

329. Momeala patimii este cheia, mișcarea inimii (îndulcirea) este întoarcerea cheii, iar consimțirea deschide ușa inimii tuturor gândurilor necurate. Dar cei încercați și chibzuiți știu cum să le taie pe cele dintâi, ca să scape de toate cele din urmă. Ia aminte dar și încearcă și ține pe cele bune.

330. Fără aducerea aminte de Dumnezeu și de moarte omul nu se poate mântui, chiar dacă ar cunoaște el toată înțelepciunea lumii. Petrece dar în aducerea aminte de Iisus cum te-am învățat de atâtea ori. Dar nu uita că fără liniște și tăcere, nu poți petrece în aducerea aminte de Iisus.

331. Nu asculta când se vorbește de păcatele altora, căci dacă îți va plăcea acest lucru și vei începe să osândești, vei cădea singură în cele mai grozave curse.

332. Să petreci în liniște și în veșnica aducere aminte de Dumnezeu și ispitele nu vor fi prea grele pentru tine. Dar dacă nu vei petrece în aducerea aminte de Dumnezeu, atunci demonii te vor tulbura puternic și te vor răni cu ispitele.

333. Când mintea va ieși din întunericul grijilor trupești și tu vei petrece în liniște, tăcere și rugăciune, atunci vei vedea toate cursele viclene ale diavolului. Ia aminte dar la tine însăți și pregătește-te de lupta cu vrăjmașul.

334. Tot ce este bun și rău se începe de la mic și hrănit zilnic crește ca un munte mare. Dar ascultă-mă pe mine, liniștește-te și taci.

335. Păcatul este o mreajă cu multe împletituri. De te vei încurca numai cu o parte îți vei pierde trupul și sufletul. Ia deci aminte la sufletul tău, pe cât îți stă în putere.

336. Dacă nu vom împlini deloc dorințele trupului, după Scriptură, atunci curând va fugi diavolul de la noi. Pentru că el nu vrea, de trei ori blestematul, ca noi să ne încununăm cu ispite.

337. Conștiința ta va fi o carte firească dacă, citind cu luare-aminte în liniște, vom primi cunoștința dumnezeiască prin cercare.

338. Cel ce dorește să învingă gândurile fără rugăciune și răbdare, își expune fața râsului, căci un

astfel de om nu numai că se îndulcește cu ele, dar le și face. Și ce poate fi mai nechibzuit decât aceasta?

339. Domnul este ascuns după ușa poruncilor și este repede găsit de cei ce-L caută printre ele. Poruncile Lui sunt: credința, dragostea de El, smerenia, înfrânarea, postul, liniștea, tăcerea, neagoniseala, rugăciunea, neîncetata aducere aminte de Dumnezeu. De vei bate în ușa lui Dumnezeu cu aceste fapte, curând îți va deschide și ca pe o bună mireasmă te va primi la Sine Prea Dulcele Iisus, spunându-ți: „În puține ai fost credincioasă, intră acum în bucuria Domnului tău". Ia aminte cu chibzuință la cele scrise și păstrează-le cu grijă.

340. Cel frânt scapă de lăcomia pântecelui și de iubirea de agoniseală, cel liniștit urăște vorba multă, cel cast se întoarce de la curvie și o urăște. Dar cel ce nu se liniștește este vinovat de toate aceste patimi.

341. Cel ce dorește să treacă înot marea de gând, cea gândită, cugetă smerit, rabdă îndelung, se liniștește, postește, privegheează, tace (căci vremea e vicleană), citește, face îngenunchieri; cel ce se silește să înoate fără aceste fapte bune pe acea mare duhovnicească, se chinuie cu inima, dar nu poate s-o treacă înot, iar cel ce n-o trece înot, în ziua Judecății, se va număra de partea demonilor.

342. E cu neputință ca mintea să se liniștească fără liniște trupească, așa cum nici peretele din mijloc nimeni nu-l poate nimici fără tăcere și post.

343. Numai mintea unui suflet bun care se întinde dincolo de hotarele tuturor celor lumești, deșarte și înșelătoare și care se liniștește cu desăvârșire, poate să se roage curat, căci atunci ea este strâmtorată și înfrântă. Iar „inima zdrobită și smerită, Dumnezeu nu o va urgisi".

344. Rugăciunea se numește faptă bună și este mama tuturor faptelor bune, căci naște fapte bune prin unirea cu Hristos.

345. Faptele bune pe care le facem fără liniște și fără sfințita rugăciune, niciodată nu pot veni la măsura lor și să aibă desăvârșirea și curăția necesară.

346. Dacă din cauza năvălirii vicleanului diavol, vei cădea în deznădejde și vei fi chinuită de ea în chilie, să-ți aduci aminte de ceasul morții, de răspunsul pe care-l vei da Dreptului Judecător și să te rogi, apoi — cu darul lui Dumnezeu — curând te vei izbăvi de trândăvie.

347. Nici o faptă bună — singură — nu-i poate ajuta omului în vremea necazului și în ceasul Judecății, căci fiecare din ele, singură, are nevoie de alta. Astfel: liniștea are nevoie de tăcere, tăcerea de rugăciune, rugăciunea de citire, citirea de post, postul de priveghere, privegherea de smerenie, smerenia de rugăciune. Împletește acest lanț cu fapte bune, și — cu darul lui Hristos — vei fi slobodă de toate ispitele diavolului și vei intra în Împărăția lui Dumnezeu.

348. Mare virtute este cinstita liniște cu răbdare, cu rugăciune și cu tăcere. Dacă le vei dobândi, buna mea soră, vei dobândi har înaintea lui Dumnezeu și te vei sălășlui cu sfintele femei, în vecii vecilor.

349. Silește-te puțin în această viață și vei dobândi odihnă mare acolo și te vei bucura de bucurie mare.

350. Sământa nu va crește fără pământ și apă și omul nu va spori fără tăcere și liniște, fără rugăciune și înfrânare.

351. Nimeni nu este atât de bun, de milostiv și de mult milosârd ca Dumnezeu, și cu toate acestea, Dumnezeu nu-l va milui pe acela care nu se va pocăi și nu va înceta să păcătuiască.

352. După cum focul nu poate să ardă în apă, tot astfel în omul care iubește liniștea, tăcerea și înfrânarea, nu va spori gândul cel necurat. Orice om iubitor de liniște este iubitor de Dumnezeu și de osteneală, iar osteneala de bună voie este dușmanul poftei, cu darul lui Hristos.

353. Când va băga de seamă diavolul că cel ce se liniștește s-a rugat cu osârdie și cu fierbințeală, atunci pornește într-însul cea mai puternică luptă cu gândurile lui, și totuși, cel de trei ori blestemat nu se apucă să nimicească micile fapte bune cu atacuri mari.

354. Orice lucrare de fapte bune și orice faptă bună se menține și se hrănește cu aducerea aminte de Dumnezeu și de moarte și curând, harul lui Hristos îl introduce pe cel liniștit în Împărăția lui Dumnezeu.

355. Fugi de ispite prin mijlocirea răbdării și rugăciunii, liniștii și tăcerii, dar dacă vei voi să scapi de ispite fără aceste ispite, atunci nu vei putea. Patimile își primesc puterea de la mâncare și băutură, de la privirea la fețele bărbătești și de la legăturile cu ele.

356. Cel smerit și blând, cel liniștit și tăcut este cel mai înțelept dintre înțelepți, pentru că a vrut să poarte jugul lui Hristos de bună voia lui și cu o bună supunere lăuntrică. El se va numi fiul lui Dumnezeu și va fi împreună-moștenitor cu Hristos.

357. Rădăcinile păcatelor sunt vorbirea cea multă, lăcomia pântecelui, slava deșartă și cele asemenea în general; faptele cele vădite se dau pe față prin mâini, picioare și gură.

358. Când va vedea diavolul că omul se ocupă de cele trupești fără să fie nevoie, atunci, mai întâi de toate, răpește din mintea lui aducerea aminte de moarte și apoi face ce vrea dintr-însul.

359. Să nu fii cu două limbi — una s-o ai în gură și pe alta în inimă —, căci pe un astfel de om îl urăște Dumnezeu cel mai mult.

360. Cel ce nu învață poruncile și îndrumările scrise și nu primește sfaturile Părinților, va cunoaște în ceasul morții pe ce cale a mers.

361. Când vei vedea că doi oameni răi au o dragoste reciprocă unul pentru altul, să știi că ei își ajută unul altuia spre îndeplinirea dorințelor lor și amândoi se vor duce în focul cel veșnic.

362. Întotdeauna să ții minte, buna mea Doamnă, acest cuvânt, că toți vor muri, iar toate celelalte văzute și deșarte, vor rămâne aici. Și vai de sufletul lipit de lume. Ia aminte dar și ca una ce ești chibzuită, depărtează-te de deșertăciuni.

363. Nu îngădui, buna mea soră, ca înfrânarea să-ți fie fără blândețe și liniștea fără post și tăcere. Căci cel ce se înfrânează de la mâncare și băutură și nu se înfrânează de la legăturile nefolositoare cu alții, în zadar postește și priveghează. Postul și toate faptele bune se înfăptuiesc în răbdarea liniștii, tăcerii și rugăciunii.

364. Dumnezeu a spus prin proorocul Isaia: „Acești oameni Mă cinstesc cu buzele, dar inima lor este departe de Mine". Ca să nu cadă și asupra ta aceeași învinuire, buna mea soră, alungă din inima ta orice grijă lumească și pășind în liniștea cea cinstită, roagă-te cu inima curată lui Dumnezeu.

365. Să ne mirăm de prea înțeleapta cârmuire a lui Dumnezeu în întocmirea mântuirii noastre. El aduce întristare asupra sihastrului spre dezlegarea păcatelor și căderilor lui, așa cum un medic încercat dă cele mai arzătoare medicamente unui om grav bolnav, căci „tristețea cea după Dumnezeu lucrează pocăința spre mântuire". Și proorocul Isaia spune de la fața lui Dumnezeu: „Când întorcându-te vei suspina, atunci te vei mântui" — ca și cum ar zice: dacă ai greșit, liniștește-te și plângi. Nu există alt mijloc pentru dezlegare de păcate în afară de curmarea căderilor în păcate și de plânsul liniștit înaintea lui Dumnezeu.

366. Luptă-te, buna mea soră, împotriva duhului întristării, adică împotriva demonului deznădăjduirii, căci el are multe metode și nu se liniștește până când nu va izbuti să-l arunce pe om într-o stare de

slăbire. Tristețea după Dumnezeu bucură sufletul care se vede acum stând în voia lui Dumnezeu. Iar gândul care îți spune: unde să mai fugi? nu este pocăință, este un gând diavolesc al cărui scop este să te abată de la orice nevoință și faptă bună, adică de la liniște, de la tăcere, de la înfrânare și de la rugăciune și să te arunce în deznădejde, după care el face ce vrea cu tine. Pe câtă vreme tristețea cea după Dumnezeu nu-l reține astfel pe liniștitor, ci îi spune: nu te teme, — scoală-te și mergi către Tatăl.

367. Ce este întristarea după Dumnezeu și întristarea lumească? Întristarea cea după Dumnezeu se întâmplă atunci când suntem necăjiți și frânți pentru că nici noi înșine nu săvârșim fapte bune, fiind săraci de ele iar pe alții îi vedem că le disprețuiesc, după cum e scris: necazul m-a cuprins din cauza păcătoșilor care disprețuiesc legea Ta. Însă întristarea cea lumească se întâmplă atunci când suferim ceva omenesc, de pildă când aflăm moartea prietenilor, sau ceva asemănător.

368. Cel ce curat nădăjduiește spre Dumnezeu și întotdeauna își aduce aminte de El și de moarte, încă de aici gustă dulceața Împărăției lui Dumnezeu, iar cel ce-i face trupului pe plac și îl mângâie cu mâncărurile, cu băutura și cu vorbele lumești, este străin de acest dar, chiar de ar fi el corect în cele din afară. Să știi că un astfel de om nu va dobândi nici o faptă bună pentru că nu iubește pe mama tuturor virtuților — adică liniștea și tăcerea, cu înfrânarea și cu rugăciunea. Știind acest lucru, ia aminte la tine însăți, buna mea soră.

*369. Să ne apropiem de Dumnezeu în fiecare ceas, rugându-ne Lui cu timp și fără timp. De altfel, nu e niciodată fără de timp să ne apropiem de Dum*nezeu. Oare poate fi pomenit fără de vreme Numele sfânt al Prea Dulcelui Iisus? Și cel ce iubește acest Nume slăvit, poate să nu se învețe cândva cu numele Lui în inima sa? Cum nu poți trăi fără să respiri, tot astfel cel ce se liniștește nu se poate liniști, fără să pomenească sfântul Nume al Prea Dulcelui Iisus. Căci nu este alt nume pentru care să ne putem mântui!

370. Dumnezeu este fără de trup și nevăzut și de aceea Îi putem plăcea în chip netrupesc și nevăzut, cum spune proorocul David: „De-ai fi voit jertfă, Ți-aș fi dat, arderea de tot nu o vei binevoi. Jertfa lui Dumnezeu e duhul umilit, inima înfrântă și smerită, Dumnezeu nu o va urgisi". Zdrobirea inimii se întâmplă în minte și în cuget, iar mintea noastră e fără de trup. Îndeletnicește-te dar, buna mea Doamnă, în această lucrare mare și slăvită, adică să pomenești în mintea ta și în sufletul tău, numele lui Dumnezeu — în chip nevăzut și cu mintea. În aceasta constă adevărata slujire lui Dumnezeu Celui nevăzut. Și cele mai trupești fapte bune primesc o putere, numai fiind sfințite de acest Nume dumnezeiesc. Liniștea, postul, tăcerea, castitatea, înfrânarea și în general, orice faptă bună primește o putere numai de la acest Nume. Și tocmai aceasta este desăvârșirea pe care o cere de la noi dumnezeiasca Scriptură! Ce-I vom aduce din cele vrednice lui Dumnezeu, Celui bogat, noi săracii? Dar El spune: „Fiule, dă-Mi inima ta". Adu banul faptei bune, dar dintr-o minte curată și dintr-o inimă caldă și vei bineplăcea lui Dumnezeu. Cu astfel de jertfe putem bineplăcea lui Dumnezeu.

371. Să cunoști, buna mea Doamnă, că Împărăția lui Dumnezeu este înlăuntrul nostru, cum spune Hristos Domnul, și ține minte că mai ai puțin și vei merge acolo unde sunt toți cei din veacuri adormiți — și acolo fiecare va primi după faptele sale: bune sau rele. De aceea dar, zice Domnul: „Căutați mai întâi Împărăția lui Dumnezeu și dreptatea Lui și toate celelalte se vor adăuga vouă". Acolo este adevărata viață și moarte; pentru cei ce săvârșesc fapte bune și se liniștesc în frica lui Dumnezeu — viață, iar pentru cei ce trăiesc în desfătări și în deșertăciuni lumești — moarte.

372. După cum un copil mic, de neam vestit, pe care-l hrănește o femeie oarecare, săracă și neștiută, nu iubește pe nimeni așa ca pe hrănitoarea lui, atâta timp cât e mic și nu-și cunoaște neamul său cel mare, dar când devine bărbat și își cunoaște neamul și cinstea ce i se cuvine, atunci uită de doica sa, tot astfel iubitorii de lume iubesc lumea aceasta așa ca micul copil pe hrănitoarea sa, fără să-și cunoască neamul lor cel ceresc; dar omul chibzuit îl cunoaște pe Tatăl său, adică pe Dumnezeu, și lăsând toate cele pământești și deșarte, Îl iubește numai pe El. Fii dar și tu una din cele chibzuite, cunoaște-L pe Domnul Cel ce te-a zidit și nu-

mai de El să te lipești, pe El să-L iubești și să-L dorești ca să-ți dăruiască Împărăția cea cerească!

Te rog, pentru Dumnezeu, ascultă cuvintele mele și să nu te înșele tinerețea ta! Tu ți-ai părăsit casa și agoniseala pământească; lucrează întru frică mântuirea ta și adună o bogăție nefurată în veacul viitor. Căci dacă vei ieși din viața aceasta deșartă, fără astfel de bogăție, vai de tine! Să nu îngăduie Dumnezeu să suferi una ca aceasta! Iar bogăția lumii celeilalte este liniștea, postul, înfrânarea, tăcerea, privegherea, aducerea aminte de Dumnezeu și de moarte, frica de judecată și chinuri, smerenia, credința și dragostea cea desăvârșită pentru Dumnezeu. Pentru aceasta îți și scriu adeseori despre aceste fapte bune pentru ca să se întipărească ele în memoria ta cu atât mai tare și tu să te deprinzi să le săvârșești cu vrednicie.

373. După cum un vânător, dorind să prindă un leu sau un leopard sau un urs, întinde peste tot felurite curse pentru ca să-l prindă mai lesne, tot astfel și diavolul întinde toate armele și mrejele păcatului pentru ca să-i prindă pe cei ce râvnesc să-și mântuiască sufletul, îndeosebi cursele necurăției și ale desfrânării. Dacă monahul nu are toate faptele bune prescrise, îl robește fără osteneală și face ce vrea cu el.

374. Fecioara ce nu-și păzește credincioșia și patul bărbatului său, își spurcă trupul său și își spurcă sufletul său, iar sufletul ce nu-și păzește făgăduințele date lui Dumnezeu, își spurcă duhul

său. Pentru acea fecioară, urmările sunt: mustrarea, ura bărbatului, bătăile și — ceea ce e mai dureros — divorțul; iar pentru suflet — gândurile și spurcăciunile, uitarea morții, nesăturarea pântecelui, risipirea ochilor, somnul îndelungat, mulțimea gândurilor rele, robirea minții și inimii, nerăbdarea cinstitei liniști. Și vai de un asemenea suflet, dacă el nu se va căi curând, din toată inima!

375. Un mic fir de păr tulbură ochiul și o mică grijă lumească nimicește liniștea. Căci liniștea este nu numai lepădarea cugetelor rele și dorințelor necurate, ci și lepădarea grijilor binecuvântate. Cel ce pentru Dumnezeu iubește liniștea, nu se îngrijește nici chiar de trupul său.

376. Cel ce dorește să-I înfățișeze lui Dumnezeu mintea sa curată și totuși se ocupă de lucrurile lumești și deșarte, se aseamănă aceluia care, legându-și picioarele cu lanțuri, încearcă să meargă repede; liniștea este nerisipită slujire lui Dumnezeu și starea înaintea Lui cu frică și cutremur, având împreună-călători liniștea și înfrânarea. Și altfel nu te poți liniști. Pomenirea lui Iisus să se unească cu răsuflarea ta și atunci vei afla folosul liniștii. E o nenorocire pentru ascultător de-și va face voia sa, iar pentru liniștitor e o nenorocire dacă el nu-și aduce întotdeauna aminte de Dumnezeu, precum și dacă îi place să rătăcească de colo până colo, sau să primească prieteni în chilia sa. Aceasta nu este treaba sihastrului, ci a mireanului.

377. Mama celui ce se liniștește este credința. După cum cel ținut în temniță șade liniștit, fiindu-i frică de împărat, tot astfel și cel ce se liniștește în chilia sa trebuie să aibă frică de Dumnezeu, cugetând la faptul cum va ieși el din trupul său, precum și la faptul dacă și-a șters aici toate faptele sale, dacă a săvârșit toate faptele bune, dacă și-a agonisit smerita cugetare, dacă și-a biruit curvia. Toate acestea, cel ce se liniștește trebuie să le încerce în fiecare zi și ceas și să aibă o mare frică, șezând în chilia sa pentru ca, venind Domnul lui, să nu-l găsească nepregătit pentru Împărăție și să nu-l dea focului cel veșnic. Dacă sihastrul își va aduce aminte de toate acestea zi și noapte, atunci Dumnezeu Cel bogat în milă îi va dărui lacrimi dulci. De aici încolo îl va cerceta liniștea și el nu va voi să se uite nici la însuși soarele cel vremelnic și nici la lumina zilei. Cel ce va cunoaște acest lucru în sinea lui, petrece în liniște de data aceasta, așa cum vrea Dumnezeu.

378. Cel ce rabdă în liniște, a murit înainte de mormânt, făcând din chilia lui un sicriu. Iar răbdarea naște nădejdea și plânsul, iar cel ce este lipsit de acestea două este robul deznădăjduirii.

379. Citirea Scripturilor luminează și adună mintea, căci ele sunt cuvintele Sfântului Duh, iar cel ce le iubește își izbăvește sufletul de moarte, când cele citite le împlinește cu fapta.

380. Rugăciunea este unirea cu Dumnezeu și cel ce o iubește, curând se va face fiul lui Dumnezeu. Rugăciunea este lăsarea păcatelor, izvorul lacrimilor, postul ispitelor, dragostea de necazuri, curmarea luptelor, lucrarea îngerilor, rugăciunea și tăcerea este izvorul zdrobirii, pricina dăruirilor, sporirea nevăzută, hrana sufletului. Rugăciunea și tăcerea este hrana tuturor celor fără de trup, bucuria cea viitoare. Rugăciunea și tăcerea este luminarea minții, arătarea nădejdii. Rugăciunea și tăcerea este bogăția monahilor, comoara celor liniștiți, nimicirea mâniei, oglinda sporirii. Rugăciunea și tăcerea celui ce se liniștește pentru Domnul îl face și pe cel nepăsător un înger al lui Dumnezeu, un moștenitor al Împărăției Cerurilor. De aceea și Hristos spune celor ce rabdă pentru El: veniți la Mine toți cei osteniți și Eu vă voi odihni pre voi, luați jugul Meu asupra voastră și veți dobândi odihnă sufletelor voastre și tămăduire rănilor voastre „căci jugul Meu e bun" și este leacul celor mai mari căderi.

381. Îmi aduc aminte, buna mea Doamnă, că mi-ai spus odată, venind de la un dregător împărătesc, că nu i-ai putut spune nici un cuvânt, din cauza lacrimilor celor multe. Așa, cu adevărat, dacă vrei să-I lucrezi curat lui Dumnezeu, roagă-te întotdeauna vărsând lacrimi din rugăciunea ta — și nu te vei osteni mult ca să intri în Împărăția cea Cerească; să nu uiți nici de mine, ca să te rogi Domnului.

382. În rugăciunea ta, nu vorbi multe, în afară de: Dumnezeule, milostiv fii mie, păcătoasei! Căci vameșul s-a mântuit numai spunând acest cuvânt și pe tâlhar l-a mântuit numai cuvântul credinței.

383. Dacă întotdeauna te vei îndeletnici ca mintea ta să nu se depărteze de tine, atunci repede vei veni întru sfințire, dar dacă o vei lăsa să se împrăștie încolo și încoace, atunci niciodată nu vei spori.

384. Dacă vrei să te rogi cu adevărat, să iubești în rugăciunea ta metaniile și citirea.

385. Dacă vrei să-I lucrezi curat lui Dumnezeu, iubește liniștea — mama faptelor bune — tăcerea și înfrânarea; după cum diadema împărătească nu este alcătuită numai dintr-o singură piatră și dintr-un singur mărgăritar, tot astfel și liniștea nu se compune numai dintr-o singură faptă bună, ci din toate, și dacă din pricina slăbirii vei neglija o singură faptă bună, atunci le vei pierde pe toate.

Aleargă, buna mea soră, în lucrarea cinstitei liniști, ca să moștenești viața veșnică! Dar dacă din cauza vreunei griji lumești sau din pricina vreunui lucru deșart vei petrece în afară de chilie, atunci era mai bine să nu te fi născut. Dacă nu te vei osteni aici, atunci cu ce te vei îndreptăți în ceasul ieșirii tale? Atunci nu-ți va mai ajuta nici tata, nici mama, nici sora, într-un cuvânt, pe nimeni, căci fiecare va da socoteală de el însuși, precum și tu. De aceea nevoiește-te, cu toată osârdia și cu toată puterea ca să păstrezi liniștea și să stai neabătută la rugăciune, în tainica învățătură a Domnului.

386. Mare este omul care, răbdând în liniște și tăcere, în aducerea aminte de Dumnezeu și de moarte, șade în chilia sa cu rugăciune și citire, cu post și cu multe metanii. De la un astfel de om, niciodată nu Se îndepărtează Dumnezeu. Când vei pune toate faptele vieții monahale pe un taler al cumpenei, iar tăcerea pe altul, vei vedea că tăcerea va atârna mai greu. Dar tăcerea nimeni n-o poate dobândi, dacă nu va trăi în binecuvântata liniște.

387. Cât de mult îți va lumina frumusețea ta castitatea, unită cu culcarea pe jos și cu osteneala postului, care izgonește somnul prin pătimirea cea rea a trupului și prin sete! Liniștea și privegherea, cu citirea și cu metaniile, nu vor întârzia să-ți agonisească bunătățile veacului viitor, dacă le vei trece cu osârdie și răbdare. Învață-le întotdeauna în psalmi, citește mai des și scrisoarea mea, adică această carte, căci ea este lumina sufletului tău și întărirea minții tale. Și dacă vei păzi tot ce scrie în ea, curând va străluci lumina lui Dumnezeu în sufletul tău.

388. Ferice de sufletul — spune slăvitul Isaia — care din tinerețe și-a primit templul său și a îndrăgit tăcerea și liniștea. Un astfel de suflet nu se va șterge din cartea celor vii.

389. Nimeni să nu se înșele pe sine cu cuvinte nechibzuite, zicând că deși este păcătos, totuși este creștin și nu va cădea în focul cel veșnic în care vor fi aruncați cei fără de lege și iudeii, crezând că numai numele simplu de creștin îi va ajuta, cu toate că el a încălcat poruncile.

Ascultă, suflet sărman, ce spune Domnul prin proorocul Isaia: alungați vor fi nelegiuiții, dimpreună cu cei fără de lege. Dar este oare cineva printre oameni, care ar putea să vorbească împotriva lui Dumnezeu?

390. Fericit este omul care și-a lepădat toată nădejdea cea lumească și care și-a pus toată nădejdea numai în Dumnezeu. Blestemat este omul care nădăjduiește spre om și binecuvântat este cel ce nădăjduiește spre Dumnezeu! Căci — vorbește același prooroc — pocăiți-vă, oamenilor! Căci aproape este ziua Domnului cea mare, amară și crudă este ziua aceea și este plină de necazuri. Vai de cel ce nu s-a pocăit în ziua Domnului, adică în ziua Judecății! Oare dacă un om, fugind de frica unui leu, ar da peste un urs, apoi, ca să scape din ghearele ursului ar sări într-o casă unde, întinzându-și mâinile pe perete, l-ar mușca un șarpe, nu ar fi întunecată și amară acea zi pentru el? Astfel îi va fi păcătosului și ziua cea mare a Judecății! De aceea, în toată cartea aceasta, te îndemn să faci fapte bune cât mai ai vreme și cât încă nu ți-a venit moartea, ca să nu te lipsești de Împărăția Cerurilor, împreună cu nelegiuiții, cu iudeii și cu demonii.

391. În toată cartea aceasta, te îndemn să petreci în liniște și în tăcere, în înfrânare și în învățătura dumnezeieștilor Scripturi, precum și să te înfrânezi de la vin. Desigur că tu ai auzit de slăvitul Timotei care, în ciuda slăbiciunilor sale și în ciuda tuturor ostenelilor sale, nu a luat vinul de la gură, până ce nu i-a poruncit acest lucru învățătorul său. Ce îndreptățire vei afla tu în fața lui Dumnezeu dacă, după ce ți-am spus o dată și de două ori să nu bei vin, tu nu mă vei asculta, spre vătămarea sufletului tău? Crede-mă, că eu nu mă îngrijesc de nimic altceva decât numai să te povățuiesc în poruncile și îndrumările dumnezeiești. Prin urmare, de mă vei asculta cu frica lui Dumnezeu, Domnul îți va da o bună sporire și va îndrepta pașii tăi, dar dacă vei disprețui sărăcia mea și vei nesocoti cuvintele ce mi le-a dat Dumnezeu și ți le-am scris spre învățătură, Domnul cerându-ți-le va cere pentru mine, de altfel numai aici, în lumea aceasta, pentru ca și alții, văzând acest lucru, să se înțelepțească măcar câtuși de puțin. Vinul le este dat oamenilor spre bucurie căci, se spune, vinul veselește inima omului. Dar tu ai ieșit din casa ta nu ca să te bucuri și să te veselești, ci ca să ai necazuri și strâmtorări, să te liniștești, și să taci, și să postești, și să pătimești orice rău.

Înțelege puterea cuvintelor mele măcar din faptul că în lume, aceia se îmbracă în haine luminoase și frumoase, ca unii ce se bucură și se veselesc, iar cine e cuprins de întristare din pricină că i-a murit vreo rudă sau din altă cauză, acela se îmbracă peste tot în negru. De aceea, măcar îmbrăcămintea ta cea neagră să te încredințeze că nu ești chemată să te înveselești, ci să ai necazuri și tot felul de rele pătimiri. Îți stă în față o luptă mare și înfricoșată, căci lupta noastră nu este împotriva oamenilor, de care ne putem feri pe toate căile, ci împotriva începătoriilor și stăpânitorilor lumii și veacului acestuia, adică a demonilor. Iar tu vrei să bei vin, să mănânci cu untdelemn și, pe deasupra, felurite mâncări. Oare n-ai auzit tu de sfintele noastre mame, cum ele se

www.scantopdf.co.uk

mulţumeau toată viaţa cu pâine şi apă? Iar tu, trecând cu vederea pravila lor, vrei să te lăcomeşti?

392. O, cât de dulci sunt alunecările spre patimi, dulcea mea soră! Unii mai taie adesea patimile şi după ce se îndepărtează de ele, capătă o pace oarecare şi se bucură din pricina liniştirilor, dacă nu vor să lase amintirile pătimaşe. De aceea, ei cad chiar nevrând, căci stau aproape de patimi. Cel ce iubeşte alunecările ce duc spre patimi, cade sub stăpânirea lor, împotriva voinţei. Cel ce-şi urăşte păcatele se lasă de ele şi mărturisindu-le, cu hotărârea să nu le mai săvârşească, capătă iertarea. Nu se poate să te laşi de o deprindere păcătoasă, de nu o vei arde întâi cu ura faţă de ea.

Dacă omul nu va înlătura păcatul, nu va cunoaşte de câtă ruşine este plin şi ce ruşine îi vine de la el.

394. Fericit este acela care s-a îndepărtat de întunericul acestui veac şi ia aminte de sine, căci ochiul care se învârteşte în lume nu poate deosebi binele de rău.

395. Nu-ţi fie teamă, buna mea soră, de osteneala liniştirii, căci ea este uşoară. Dumnezeu opune diavolului, fără frică şi fără sfială, pe cei ce vor să umble întru poruncile Lui şi îi însufleţeşte spunând: începe să lupţi cu diavolul şi Eu te voi ajuta. Dar dacă nu vei muri nici pentru Hristos, vei muri acolo şi vei fi aruncat în foc împreună cu diavolul, ceea ce Îl rog pe Dumnezeu Cel viu să nu ţi se întâmple. Prin urmare, pune un început şi Dumnezeu, Care vede osârdia ta, îţi va da şi puterea. Numai că să ştii că diavolul nu poate să se apropie de om sau să-l arunce în ispite, dacă el însuşi nu va cădea în nepăsare şi va începe să rătăcească în afară de locul său cel liniştit, de nu se va întinde, de nu va începe să fie lacom cu pântecele şi să vorbească multe. Atunci, Dumnezeu îi îngăduie diavolului şi el începe să-l ispitească. Iar pe acela care cu răbdare petrece liniştea cea de Dumnezeu păzită, Domnul îl păzeşte ca pe lumina ochilor. Aşadar, ce folos vei avea să te îngrijeşti şi să rătăceşti în afara liniştii unde diavolul, găsindu-te fără acoperământul lui Dumnezeu, va începe să te semene ca pe grâu? Dar dacă vei petrece cu răbdare şi cu linişte, atunci el, de trei ori blestematul, nu va îndrăzni să se apropie de tine.

396. Cel ce doreşte binele sufletului său, acela caută să păstreze cu orice chip curăţia şi nobleţea lui, iar grija de trup o mărgineşte numai la strictul necesar, după cuvântul Apostolului: „Având ce mânca şi cu ce ne îmbrăca, cu acestea să fim mulţumiţi". De aceea, buna mea soră, nu-ţi mângâia trupul cu somnul şi cu mâncărurile cele felurite, cu băile şi cu aşternuturile cele moi, având întotdeauna în gura ta următorul cuvânt: ce folos voi avea de sângele meu, când toate ale trupului meu vor merge spre putrezire?

397. După cum apa este vrăjmaşa focului, tot astfel necumpătarea nu numai în vin, ci şi în apă, este vrăjmaşa castităţii.

398. Trebuie să ne îndepărtăm cu orice chip de cele ce pot tulbura sufletul, iar sufletul este tulburat

de vin, de untdelemn, de mâncare multă, de vorbe deșarte, însă mai mult decât orice, pe femei le vată-mă privirea la fețele bărbaților, iar pe bărbați, la fețele femeilor. Toate acestea tulbură puternic sufletul celui ce se liniștește, fie că e femeie sau bărbat.

399. Dacă vrei, buna mea Doamnă, să trăiești cu evlavie și să-ți dobândești odihna din partea gândurilor rele, în lumea aceasta, iar în veacul cel viitor, un liman de bună liniște, fă ceea ce îți voi spune și te vei mântui. Temelia tuturor faptelor bune este să stai într-un singur loc, în liniște și în tăcere, să mănânci o dată în zi pâine și apă, iar fiertură numai sâmbăta și duminica, tot numai o dată-n zi, și să fugi de săturare, căci săturarea este rădăcina curviei. Săturarea este mreaja gândurilor, iar somnul aduce nălucirile. Dulceața ațâță gâtlejul și înmulțește viermii în mormântul pântecelui, adică mișcările desfrânate.

400. După cum am aflat din cercare și de la înțelepții Părinți, pofta este una, dar e asemenea apei care, ieșind dintr-un izvor, curge prin diferite râulețe, se amestecă la iubitorii de plăceri prin fiecare din simțurile noastre. Iar simțurile sunt: ochii, urechile, limba, pipăitul, adică vârfurile degetelor și mirosul — adică nasul. Prin fiecare din aceste cinci simțuri poate fi rănit sărmanul om cu pofta. De pildă prin ochi, cum ne învață Prea Dulcele Iisus: „cel ce se uită la femeie..." și celelalte. De altfel, acest cuvânt nu-i spus numai pentru bărbat, ci și pentru femeia care se uită la bărbat, iar cea care

primește gândul de curvie, săvârșește și ea curvie în inima ei. Și ce folos ai să aduci lupta asupra ta? Dacă vrei să te mântuiești, șezi liniștită în chilia ta, nevăzând nimic din cele ce smintesc, și nu vei săvârși desfrânare în inima ta și nu vei osândi pe nimeni. Liniștea îl păzește pe monah de toate patimile, cu darul lui Hristos.

401. Liniștea și tăcerea sunt prietenele lacrimilor, lucrătoarele aducerii aminte de moarte, zugrăvitoarele chinurilor veșnice, iscoditoarele judecății, slujitoarele pomenirii lui Dumnezeu, vasele sporirii nevăzute.

Cel ce cu adevărat și-a cunoscut păcatele sale, își înfrânează limba, iar cel ce vorbește mult, încă nu s-a cunoscut pe sine însuși. Prietenul tăcerii și liniștii se apropie de Dumnezeu și vorbind cu El, se luminează de lumina Lui.

402. Tăcerea lui Hristos și rostirea Lui tăcută ce ocolea slava deșartă l-a rușinat pe Pilat. Petru, spunând un cuvânt, „a plâns amar", nu și-a adus aminte de cuvântul proorocului: „zis-am: păzi-voi căile mele, ca să nu greșesc cu limba mea" și nici de cuvântul altcuiva: e mai bine să cazi din înălțime, decât cu limba.

403. Cel ce se îngrijește de ieșirea sufletului său și plânge întotdeauna pentru păcatele sale, nu are nici o plăcere să stea de vorbă cu cineva, nici chiar cu un copil mic, căci tot păcatul vine de la limbă și cel ce iubește cu adevărat pe Dumnezeu, urăște vorbirile cu oamenii.

404. Cel ce iubește liniștea cea binecuvântată își închide cu desăvârșire gura, iar cel ce se veselește

cu oamenii și iubește vorbirile cu ei, se lipsește de bucuria cerească. Cel ce urăște lumea și toate deșertăciunile lumești, iubește liniștea și, prin liniște, se face prietenul lui Dumnezeu. După cum fumul alungă albinele, așa vorbirea cu oamenii alungă liniștea și aducerea aminte de Dumnezeu.

405. Cel ce iubește castitatea și păzește liniștea, cu cinstita tăcere se va face fiul lui Dumnezeu Celui Prea Înalt. Dar ca să păstrezi o curată castitate e cu neputință, fără liniște și tăcere. Tocmai de aceea, Dumnezeu, în chip deosebit privește spre cel liniștit, tăcut și smerit.

406. Să adormi întotdeauna cu aducerea aminte de moarte și cu învățătura lui Hristos, căci nu există o armă și un ajutor mai puternic ca acela care se dă omului prin aceste două lucruri. Dar aceste două mari și slăvite lucrări nu se pot ține altfel decât în liniște, cu tăcere și citire.

407. Cel ce și-a biruit trupul, adică cel ce n-a căzut în curvie, și-a biruit firea, iar cel ce și-a biruit firea, s-a ridicat, desigur, mai presus de fire, iar cel ce a devenit astfel trăiește ca un înger în veacul acesta.

408. Cel ce și-a frânt inima se leapădă de sine, dar cum să-și frângă inima omul care n-a lepădat și n-a urât orice dorință rea?

409. Privegherea și înfrânarea cu liniște curăță mintea de gândurile rele, iar somnul cel mult îndepărtează sufletul de Dumnezeu și-l coboară în prăpastia morții.

410. Privegherea cu liniște curmă înfocarea, iar cel ce le neglijează întâmpină visuri pline de sminteală.

411. Ochii plânși sunt un acoperământ al inimii, o plasă a gândurilor, o înfricoșare a nălucirilor.

412. Monahul veghetor este un vânător de gânduri: rugându-se în liniștea de noapte, el le alungă.

413. Monahul iubitor de Dumnezeu se bucură de priveghere, iar cel nepăsător fuge de ea ca de foc. Pe primul îl acoperă Dumnezeu, iar pe cel de-al doilea îl siluiește diavolul.

414. Există oameni nenorociți care, din lenevirea lor, nu vor pentru nimic în lume să înceapă cinstita liniște și faptele bune, ci vor să se mântuiască fără de osteneală, ceea ce e cu neputință. Dumnezeu făgăduiește Împărăția iar cei nepăsători nu-L ascultă. Diavolul îi aruncă în iad și pe el îl iubesc. Ce este mai pierzător decât această nebunie?

415. Fii stăpână inimii tale și șezând în liniște, cu smerenie, în chilia ta, vei zice râsului: du-te, și se va duce și plânsului celui dulce: vino, și va veni.

416. Nimic nu-i ajută sufletului în ceasul ieșirii sale mai mult ca liniștea, tăcerea și aducerea aminte de Dumnezeu.

417. În vremea ieșirii tale, îngerii lui Dumnezeu, împreună cu păzitorul tău, vor arăta toate faptele tale cele bune, posturile, privegherea, liniștea, tăcerea, minunata rugăciune cea neîncetată, desele metanii și chiar însăși rogojina ta roasă de mulțimea metaniilor, ca mărturie împotriva demonilor. Și sufletul tău văzând acestea, se va bucura atunci, dacă vei împlini cu osârdie tot ce te-am învățat în cartea aceasta. Pe de altă parte, și demonii vor arăta dacă uneori te-ai trândăvit, sau n-ai postit sau n-ai prive-

gheat sau nu te-ai liniştit sau, rătăcind încolo şi încoace, i-ai smintit pe bărbaţi sau singură te-ai smintit de ei. Toate acestea, demonii cei răi le vor arăta în vremea ieşirii tale, pe zapis cu ziua şi ceasul — şi faţa pe care ai smintit-o sau de care te-ai smintit. Dacă tu cu adevărat te vei pocăi de toate acestea şi celelalte şi cealaltă vreme o vei petrece în linişte şi tăcere, atunci vor birui ai noştri, cu darul lui Hristos, adică îngerii cu păzitorul tău. Atunci, îngerii cei purtători de lumină te vor lua şi vor merge cu tine la ceruri. Dar dacă va precumpăni partea cea potrivnică — ceea ce mă rog să nu ţi se întâmple! — atunci nu mai ştiu ce să zic.

Tocmai de aceea, peste tot, în această carte, te-am îndemnat ca să petreci în linişte şi ca să te îndepărtezi de legătura cu bărbaţii. Dacă mă vei asculta, atunci îmi vei aduce în ceasul acela o mare mulţumire, iar dacă nu mă vei asculta, atunci să ştii că tu singură, cu propria ta voinţă, te-ai dat în mâinile vrăjmaşilor. Dacă te temi de Dumnezeu, îngrijeşte-te de sufletul tău, căci nu eşti un copil şi nu eşti nechibzuit, ci ştii ce este bine şi ce este rău, ce este spre mântuire şi ce este spre pierzare. Nu ştii când va veni moartea, astăzi sau mâine, în miezul nopţii sau la miazăzi. De aceea ia aminte la cele ce ţi-am scris.

418. Am depus trudă şi grijă ca să aduc de peste tot dumnezeieştile mărturii şi ca să-ţi arăt adevărata cale a virtuţii şi a mântuirii, ca să nu-ţi şoptească gândul, sau mai bine zis diavolul: eu n-am ştiut, de aceea am rătăcit.

419. Adeseori m-ai silit să-ţi alcătuiesc o scrisoare de aducere aminte pentru ca, având-o întotdeauna lângă tine şi citind-o, să-ţi poţi încălzi râvna şi să-ţi alungi nepăsarea. Şi iată că eu am împlinit porunca binecuvântatului tău suflet. Ştiind că gândul tău într-adevăr a îndrăgit cinstita linişte, mama tuturor faptelor bune, şi că ţi-ai dat sufletul ca să alergi pe calea liniştii, eu am adunat tot ce am auzit de la Sfinţii noştri Părinţi şi învăţători ai lucrării unei vieţi liniştite şi m-am îndemnat să ţi le vestesc exact şi adevărat.

420. Şi iată, buna mea soră, tu ai cunoscut bine acum ce lucrare este mântuitoare pentru sufletul tău. Cum odinioară te învăţam prin viu grai, tot astfel şi acum, ca şi cum aş petrece zi şi noapte cu tine, ţi-am descris toată fapta cea bună în cartea de faţă, îndeosebi prea cinstita linişte şi tăcere şi te rog, prea doritul meu copil întru Domnul, nevoieşte-te în aceste puţine zile ca să dai un ajutor sufletului tău. Eu, după cum prea bine ştii, n-am nevoie de osteneala ta, ci îţi doresc mântuirea.

Te rog, nu pogorî sufletul meu de viu în iad, când voi auzi ceva necuviincios despre tine. Căci cel ce nu petrece în linişte, este necuviincios şi deşert — nu cunoaşte pieirea sufletului său şi chiar dacă o cunoaşte, nu vrea s-o îndrepte.

Eu m-am silit să-ţi arăt cu orice chip în această carte şi cele bune şi cele rele, ca să nu ai răspuns înaintea Domnului nici în cele bune, nici în cele rele.

Domnul nostru Iisus Hristos astfel vorbește despre iudei: „De-aș fi venit și nu le-aș fi vorbit, păcat n-ar avea, iar acum, nu au nici o dezvinovățire pentru păcatul lor".

Așa, buna mea soră, dacă eu nu ți-aș fi arătat toată calea mântuirii, ai fi putut răspunde: eu n-am știut toate acestea; dar acum tu nu poți să te dezvinovățești în nici un fel.

De aceea, pe cât îți stă în putință, închide-te, cu trupul și cu sufletul tău, și vei dobândi har înaintea feței Domnului.

Amin!

Note

1. *Tâlcuire la Psalmul I*, în J.P. Migne, *Patrologiae cursus completus. Patres graeci (P.G.)*, Paris, 1857, tom XXIX, col. 216 D.

2. Cf. D.G. Tsami, *Mêterikon*, I, Thessalonikê, 1990, p. 122.

3. *P.G.*, tom XXVIII, col. 251-282.

4. *P.G.*, tom CL, col. 1043-1088.

5. *Patericul*, trad. rom., Râmnicul Vâlcea, 1930, p. 228. Irénée Hausherr, *Le Mêtérikon de l'abbé Isaïe*, „Orientalia Christiana Periodica", 12, 1946, p. 286-301 (reluat în culegerea aceluiași *Etudes de spiritualité orientale*, Roma, 1969, după care cităm) menționează răspunsul maicii Sarra într-o formă și mai categorică: „Zicea amma Sarra fraților: «Eu sunt bărbat; voi sunteți femei.»" („Orientalia Christiana Analecta", 183, p. 103, nota 5).

6. André Grabar, *L'iconoclasme. Dossier archéologique*, 7ème éd., Paris, 1984, p. 213.

7. *Patericul*, trad. rom. cit., p. 43.

8. Vol I-II, Roman, 1984-1988, *passim*.

9. Teodora Anghelina, fiica cea mai mică a împăratului bizantin Isaac al II-lea Anghelos (1185-1195 și 1203-1204), detaliu biografic care a permis și datarea cărții la pragul dintre secolele al XII-lea și al XIII-lea.

10. Confundat, o vreme, cu avva Isaia din pustia schetică, cel din *Pateric* (sec. al IV-lea) și cu Isaia din Gaza (pustnicul săvârșit în 491, ale cărui învățături sunt cuprinse în Filocalia, trad. D. Stăniloae, ed. a II-a, vol. I, Sibiu, 1947, p. 391-401).

11. Carte aparent foarte rară, nici un autor din cei amintiți mai departe n-au găsit-o în biblioteci apusene, nici noi în Grecia.

12. Ediție retipărită, cu adaosuri, în 1899 și 1908.
13. Cf. I. Hausherr, loc. cit., p. 106.
14. *Une compilation spirituelle du XIIIe siècle. „Le livre II de l'abbé Isaie"*, în „Echos d'Orient", 38, 1939, p. 72-90.
15. V. supra, nota 5.
16. I. Hausherr, *loc. cit.*, p. 111.
17. Ibid., p. 105.
18. I. Hausherr, *Note sur l'inventeur de la méthode hésychaste*, în „Orientalia Christiana Periodica", 20, 1930, p. 180, nota 1.
19. J. Gouillard, art. cit., p. 89.
20. Ibid., p. 83.
21. Ibid., p. 84.
22. Ibid.
23. P.B. Paschou, *Neon Mêterikon. Agnôsta kai anekdota paterika kai askêtika keimena peri timiôn kai hagiôn Gynaikôn*, Atena, 1990. La p. 14, nota 17, autorul dă lista manuscriselor grecești cunoscute azi, în număr de șase, din secolele XIV-XVIII, păstrate în biblioteci de la Muntele Athos, Mănăstirea Sf. Ioan Teologul din Lesbos, St. Petersburg și Paris.
24. D.G. Tsami, *Mêterikon. Diêgêseis kai bioi tôn hagiôn mêterôn tês erêmou, askêtriôn kai gynaikôn tês orthodoxou Ekklêsias, tom I-III*, Thessalonikê, 1990-1992.
25. Virgil Cândea, *O scriere filocalică uitată: Matericul Avvei Isaia în traducere românească*, în Pr. prof. dr. Mircea Păcurariu și diac. asist. Ioan I. Ică jr. (red.), *Persoană și comuniune. Prinos de cinstire Părintelui Profesor Academician Dumitru Stăniloae la împlinirea vârstei de 90 de ani*, Sibiu, 1993, p. 223-229.
26. Fragmente românești din *Materic* care dovedesc răspândirea cărții la noi se află însă în manuscrise de la Biblioteca Academiei Române, ca ms. rom. 4618, f. 132[rv] și 4722, f. 61[r] - 79[v].

Cuprins